EVALUATIE WET AANPASSING REGELING VERVOLGINGSVERJARING 2012

Peter Kruize
met medewerking van
Karel Harms, Sjoerd Huisman en Marjolijn van der Spek (RUG)

EVALUATIE
WET AANPASSING
REGELING
VERVOLGINGSVERJARING 2012

Bureau voor Criminaliteitsanalyse

Peter Kruize

met medewerking van
Karel Harms, Sjoerd Huisman en Marjolijn van der Spek
Rijksuniversiteit Groningen (RUG)

Evaluatie Wet aanpassing regeling vervolgingsverjaring 2012

Auteur
Peter Kruize

met medewerking van
Karel Harms, Sjoerd Huisman en Marjolijn van der Spek
Rijksuniversiteit Groningen (RUG)

In opdracht van
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC)

Omslagillustratie
Peter Kruize

ISBN

©2020 WODC, Den Haag. Auteursrechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of worden openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het WODC. Het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning bij artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk is vermeld.

Vooraf

Voor de zoektocht naar strafbare feiten die zonder de invoering van de Wet aanpassing regeling vervolgingsverjaring 2012 mogelijk zouden zijn verjaard is gebruik gemaakt van zaken die zijn ingestroomd bij het Openbaar Ministerie. Ina Hendriks van de Fact Factory van het Parket Generaal heeft de databestanden voor deze analyse aangeleverd.

Hoewel het onderhavige onderzoek geen juridisch onderzoek is, kan een analyse van het fenomeen vervolgingsverjaring, niet zonder een beschrijving van het juridische kader. Daarvoor is samenwerking gezocht met Karel Harms, Sjoerd Huisman en Marjolijn van der Spek, allen strafrechtjuristen van de Rijksuniversiteit van Groningen. Zij zijn auteur van hoofdstuk 2 in dit rapport, getiteld: vervolgingsverjaring nader bezien.

De begeleidingscommissie onder voorzitterschap van Kai Lindenberg (zie voor de samenstelling Bijlage 1) is net voor de Corona lock down in het voorjaar van 2020 voor de eerste keer bijeen geweest om het plan te bespreken. De daarop volgende vergaderingen hebben online plaatsgevonden. Ondanks deze nieuwe manier van werken is de rol van de begeleidingscommissie als van ouds geweest: het leveren van opbouwend commentaar gaandeweg het onderzoek en op het (concept)eindverslag.

Rest mij om iedereen te bedanken die een bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van dit rapport.

Amsterdam,
1 december 2020

Peter Kruize

Inhoud

Vooraf **4**
Samenvatting **7**
1 Inleiding **13**
1.1 Vervolgingsverjaring in vogelvlucht 14
1.2 Doelstelling, probleemstelling en onderzoeksvragen 17
1.3 Leeswijzer 18
2 Vervolgingsverjaring nader bezien **20**
2.1 De theoretische onderbouwing van verjaringstermijnen 20
2.1.1 Surrogaatstraftheorie 21
2.1.2 Uitdooftheorie 21
2.1.3 Bewijstheorie 22
2.2 Het startpunt van de verjaringstermijn 24
2.3 Stuiting van de verjaring 25
2.3.1 Aanpassingen in de stuitingsregeling 26
2.4 Stuiting als sluiproute 28
3 Onderzoeksmethoden **31**
3.1 Waarom ingestroomde feiten bij het Openbaar Ministerie als uitgangspunt? 31
3.2 Welke tijdsperioden zijn van belang? 32
3.2.1 Verjaring verlengd van twaalf naar twintig jaar 32
3.2.2 Verjaring afgeschaft 33
3.2.3 Verjaring bij zedenmisdrijven 34
3.3 Om welke wetsartikelen gaat het? 35
3.4 Databestanden van bij het Openbaar Ministerie ingestroomde strafzaken 36
3.5 Bestuderen van rechterlijke uitspraken 37
4 Verjaring na twintig jaar **39**
4.1 Ingestroomde feiten bij het Openbaar Ministerie 39
4.2 Feiten gepleegd in de periode 1 april 2001 t/m 31 december 2007 41
4.2.1 Pleegdatum 42
4.2.2 Instroomdatum 43

4.2.3 Afdoening door het Openbaar Ministerie 44
4.2.4 Vonnis in eerste aanleg 45
4.3 Feiten gepleegd voor 1 april 2001 46
4.4 Meer inzicht in zaken aan de hand van gepubliceerde vonnissen 47
5 Geen verjaring 55
6 Verjaring bij zedenmisdrijven 58
6.1 Ingestroomde feiten bij het Openbaar Ministerie 59
6.2 Leeftijd van het slachtoffer 60
6.2.1 Artikel 242 (verkrachting) 60
6.2.2 Artikel 243 (gemeenschap met wilsonbekwame) 62
6.2.3 Artikel 244 (gemeenschap met een persoon onder de twaalf jaar) 62
6.2.4 Artikel 245 (gemeenschap met een persoon tussen de twaalf en zestien jaar) 64
6.2.5 Artikel 246 (aanranding eerbaarheid) 68
6.3 Het aantal mogelijk verjaarde zedenfeiten zonder de wetswijziging van 2013 70
6.3.1 Feiten, verdachten en zaken 71
6.3.2 Afdoening door het Openbaar Ministerie 72
6.3.3 Vonnis in eerste aanleg 73
6.4 Meer inzicht in zedenzaken aan de hand van gepubliceerde vonnissen 74
7 Conclusies 79
7.1 Het aantal niet-verjaarde feiten door de wetswijziging van 2013 79
7.2 Door de wetswijziging van 2013 niet verjaarde feiten 81
7.3 OM-afdoening van door de wetswijziging mogelijk niet verjaarde feiten 82
7.4 Rechterlijk oordeel over door de wetswijziging mogelijk niet verjaarde feiten 83
7.5 Eindconclusie 84
Geraadpleegde literatuur 86
Summary 90
Bijlage 1 Begeleidingscommissie 96
Bijlage 2 Verjaring opgeheven 97
Bijlage 3 Verjaring verlengd (twaalf naar twintig jaar) 99

Samenvatting

Wetswijziging van 2013
In 2006 is de verjaring afgeschaft voor misdrijven waarop een levenslange gevangenisstraf is gesteld. Mede naar aanleiding van het bekend worden van grootschalig misbruik binnen kerkelijke instellingen werd in 2011 een nieuw wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de wijziging van de regeling van de vervolgingsverjaring ingediend bij de Tweede Kamer. Dit heeft geresulteerd in de Wet aanpassing regeling vervolgingsverjaring 2012, die in werking is getreden op 1 april 2013 (verder aangeduid met: wetswijziging van 2013).

Door de wetswijziging van 2013 verjaren misdrijven met een strafdreiging van ten minste twaalf jaar niet meer; met de regeling van 2006 verjaarden deze feiten na twintig jaar. Ook is de vervolgingsverjaring vervallen van een aantal specifieke zedenmisdrijven gepleegd tegen minderjarigen die een strafdreiging van acht jaar kennen. Het betreft het stelselmatig of beroepsmatig vervaardigen, verspreiden etc. van kinderpornografie (artikel 240b, tweede lid, Sr), gemeenschap met een wilsonbekwame (artikel 243 Sr), gemeenschap met een persoon tussen de leeftijd van twaalf en zestien jaar (artikel 245 Sr) en feitelijke aanranding van de eerbaarheid (artikel 246 Sr). Tot slot is met de wetswijziging van 2013 de verjaringstermijn van misdrijven met een strafdreiging van acht t/m tien jaar verlengd van twaalf naar twintig jaar.

Doel van het onderzoek
Het doel van het onderzoek is het verkrijgen van inzicht in de resultaten van de wetswijziging van 2013. Tijdens de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel ontbrak inzicht in de vraag wat de wetswijziging naar verwachting zou opleveren. De minister heeft toegezegd om de effecten van de wetswijzing ongeveer vijf jaar na de inwerkingtreding te evalueren.

Verjaringstermijn
De verjaringstermijn start in principe de dag nadat het feit is gepleegd. Er kan ook sprake zijn van een pleegperiode namelijk bij meerdaadse en voortdurende feiten. Dit kan tot gevolg hebben dat een deel van deze periode is verjaard. Dan spreken we van partiële verjaring. Er zijn diverse uitzonderingen op de regel dat de verjaringstermijn start op de dag na de pleegdatum. Voor dit onderzoek is de uitzondering van belang dat de verjaringstermijn bij zedenmisdrijven met een minderjarig slachtoffer pas aanvangt op de dag nadat het slachtoffer achttien jaar is geworden. Met de wetswijzing van 2013 verjaren zedenmisdrijven met een minderjarig slachtoffer en een strafdreiging van ten minste acht jaar niet meer, maar dit was nog wel het geval bij de regeling van 2006.

De verjaringstermijn wordt gestuit door een daad van vervolging. Er bestaat geen uitputtende lijst van welke daden hier onder vallen, maar de vordering tot inbewaringstelling en het uitvaardigen

van de dagvaarding zijn de belangrijkste daden van vervolging voor dit onderzoek. Na stuiting begint de verjaringstermijn opnieuw. De maximale verjaringstermijn is gelijk aan tweemaal de verjaringstermijn die voor het desbetreffende delict geldt (met uitzondering van overtredingen).

Onderzoeksvragen
Het onderzoek geeft antwoord op de volgende vier vragen:

1. Hoeveel van de bij het Openbaar Ministerie ingestroomde strafbare feiten zouden vermoedelijk zijn verjaard zonder de Wet aanpassing regeling vervolgingsverjaring 2012?
2. In hoeverre gaat het bij de in onderzoeksvraag 1 genoemde strafbare feiten om feiten waarvan de verjaringstermijn is verlengd dan wel is afgeschaft en om welke strafbare feiten gaat het daarbij precies?
3. Op welke wijze zijn deze feiten door het Openbaar Ministerie afgedaan? Hoeveel feiten zijn geseponeerd en hoeveel feiten zijn aan de rechter voorgelegd?
4. Wat is het vonnis van de rechter in eerste aanleg? Voor hoeveel feiten worden verdachten schuldig bevonden dan wel vrijgesproken door de rechtbank?

Methoden van onderzoek
Er zijn twee lijsten van wetsartikelen samengesteld waar de wetswijziging van 2013 betrekking op heeft: een lijst van wetsartikelen met een strafdreiging van ten minste twaalf jaar en een lijst met wetsartikelen met een strafdreiging van acht t/m tien jaar. Het Openbaar Ministerie heeft twee databestanden aangeleverd op basis van deze twee lijsten. Deze databestanden bevatten alle bij het Openbaar Ministerie ingestroomde feiten, in de periode van 1 april 2013 (datum inwerkingtreding van de wetswijziging) t/m 31 december 2019, die op de twee lijsten met relevante wetsartikelen staan.

Voor deze ingestroomde feiten is berekend hoeveel tijd er zit tussen de pleeg- en de instroomdatum. Als deze periode langer is dan twaalf jaar (voor strafbare feiten met een strafdreiging van acht t/m tien jaar) dan wel twintig jaar (voor strafbare feiten met een strafdreiging van ten minste twaalf jaar) zouden deze feiten potentieel zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013. Er zijn 374 feiten die hieraan voldoen. Deze feiten zijn nader bestudeerd.

Als het zedenfeiten betreft – en dat is het geval bij 275 feiten – is het van belang om de leeftijd van het slachtoffer vast te stellen, omdat de verjaringstermijn bij minderjarige slachtoffers van zedenmisdrijven pas begint te lopen de dag nadat het slachtoffer achttien jaar oud is geworden. De leeftijd van het slachtoffer is deels achterhaald door het zoeken op procesverbaalnummer in de politieadministratie (BVH) en deels door het lezen van gepubliceerde vonnissen, die zijn gevonden op rechtspraak.nl aan de hand van het parketnummer. Lang niet van alle slachtoffers van zedenmisdrijven kon op deze wijze de leeftijd achterhaald worden.

Aan de hand van gepubliceerde vonnissen is nagegaan of er daden van stuiting zijn geweest die verjaring onder de regeling van 2006 zouden hebben voorkomen. Verder is meer inzicht gekregen in welke strafbare feiten niet zijn verjaard dankzij de wetswijziging van 2013 en is inzicht verkregen in de redenen waarom deze feiten pas zoveel jaar na de pleegdatum zijn ingestroomd bij het Openbaar Ministerie.

De aantallen

Er zijn in de periode 1 april 2013 t/m 31 december 2019 in totaal 71.051 feiten bij het Openbaar Ministerie ingestroomd waar de wetswijziging vervolgingsverjaring van toepassing op is. Er zijn 374 feiten geïdentificeerd waarvan de initiële verjaringsperiode – zonder de wetswijziging – zou zijn verlopen op de instroomdatum bij het Openbaar Ministerie. Er vallen echter 174 feiten af, in de zin dat we hebben vastgesteld dan wel beredeneerd, dat deze feiten ook onder de oude regeling niet zouden zijn verjaard. Daarnaast zijn er tien feiten administratief geseponeerd omdat het feit dubbel was ingeboekt. Er blijven daarmee 190 feiten over die *mogelijk* zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging. We schrijven niet *vermoedelijk*, omdat het zeer waarschijnlijk is dat een deel van deze 190 feiten zou afvallen als we toegang zouden hebben tot alle relevante informatie. We hebben voor twintig feiten kunnen *vaststellen* dat het feit zou zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013. We weten uiteraard niet of het Openbaar Ministerie, als de verjaringswetgeving niet was aangepast, zou hebben getracht deze feiten te stuiten om verjaring te voorkomen.

De 190 feiten die mogelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013 zijn bij het Openbaar Ministerie ingestroomd in een periode die zes jaar en negen maanden bestrijkt. Op jaarbasis gaat het dus gemiddeld om maximaal 28 feiten die mogelijk niet verjaard zijn door de wetswijziging van 2013.

De strafbare feiten

In onderstaande tabel is te zien om welke strafbare feiten het gaat. Hierbij is dezelfde driedeling gehanteerd: potentieel (louter op basis van pleeg- en instroomdatum), mogelijk (na correctie, voor zo ver dat mogelijk was) en vastgesteld (aan de hand van het gepubliceerde vonnis). Naast zedenmisdrijven gaat het met name om mensenhandel, opzettelijke vrijheidsberoving, zware mishandeling, overvallen (diefstal met geweld/afpersing) en gewoontewitwassen.

De twintig feiten waarvan de verjaring zonder de wetswijziging is vastgesteld, zijn aan de rechter voorgelegd en is het vonnis gepubliceerd op rechtspraak.nl. Bij zeven van deze feiten zou er sprake zijn geweest van een partiële verjaring zonder de wetswijziging. Het ten laste gelegde feit is niet op een bepaald tijdstip gepleegd, maar meermaals of voortdurend in een bepaalde periode. Dit geldt voor alle vier de witwasfeiten, voor twee verkrachtingsfeiten en voor een mishandelingsfeit.

Overzicht van ingestroomde feiten die potentieel, mogelijk en vastgesteld zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013 (01-04-2013 t/m 31-12-2019)

Artikel	Omschrijving	Potentieel verjaard	Mogelijk verjaard	Vastgesteld verjaard
Verjaring verlengd van twaalf tot twintig jaar				
SR art 207	Valse verklaring	1	1	
SR art 209	Valsmunterij	1	1	
SR art 273f	Mensenhandel	7	7	
SR art 279	Onttrekken ouderlijk gezag	1		
SR art 282	Opzettelijke vrijheidsberoving	5	3	
SR art 291	Kindermoord door moeder	2		
SR art 302	Zware mishandeling	19	7	5
SR art 312	Diefstal met geweld	2	1	
SR art 317	Afpersing	4	2	1
SR art 420ter	Witwassen als gewoonte/beroep	49	45	4
Subtotaal		*91*	*67*	*10*
Verjaring afgeschaft				
SR art 157	Brandstichting	2		
SR art 242	Verkrachting	61	47	6
SR art 244	Gemeenschap 12-minner	31	27	
SR art 245	Gemeenschap persoon 12-16	136	22	4
SR art 282	Vrijheidsberoving dodelijk gevolg	1		
SR art 287	Doodslag	5		
Subtotaal		*236*	*96*	*10*
Verjaring verlengd (meerderjarig slachtoffer) /afgeschaft (minderjarig slachtoffer)				
SR art 243	Gemeenschap wilsonbekwame	6	3	
SR art 246	Aanranding eerbaarheid	41	24	
Subtotaal		*47*	*27*	
Totaal		**374**	**190**	**20**

Redenen van late instroom

Er zijn drie redenen gevonden waarom de feiten, die (mogelijk) zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013, pas zoveel jaren na het plegen instromen bij het Openbaar Ministerie:

1. Het slachtoffer doet pas na vele jaren aangifte. Dit geldt met name bij seksueel misbruik van minderjarigen, maar we treffen dit ook aan bij mishandeling van minderjarigen.
2. De verdachte komt pas na vele jaren in beeld. Dit geldt bij zeden- en geweldsmisdrijven waarbij er sprake is van een DNA-match vele jaren na dato. Jaren nadat het misdrijf is gepleegd, wordt het profiel van de verdachte in de DNA-databank opgenomen en dan pas is er sprake van een match met het spoorprofiel dat is gevonden op de PD en/of op het lichaam en/of de kleding van het slachtoffer.
3. Er wordt ver in de tijd terug gerechercheerd. Dit geldt bij gewoontewitwassen. De politie of de FIOD komt witwassen op het spoor en gaat zo ver mogelijk terug in de tijd; naar het punt

waarop het witwassen aantoonbaar is gestart. De verjaring zonder de wetswijziging van 2013 betreft dan partiële verjaring (voor een deel van de periode).

De afdoening door het Openbaar Ministerie

Van de 190 mogelijk verjaarde feiten is de afdoening van het Openbaar Ministerie in kaart gebracht. Voor 104 feiten is de verdachte gedagvaard, 7 feiten zijn nog niet afgedaan en 79 feiten zijn geseponeerd door de officier van justitie. Er kunnen verschillende redenen zijn om een feit te seponeren. Slechts bij 3 van de 79 sepots gaat het om een beleidssepot. Twee witwasfeiten zijn met een beleidssepot afgedaan evenals een feit inzake gemeenschap met een persoon van jonger dan twaalf jaar. De overige 76 sepots betreffen technische sepots. Het gaat hierbij voornamelijk om onvoldoende bewijs. Er zijn echter ook twaalf feiten afgedaan met een technisch sepot omdat het Openbaar Ministerie niet ontvankelijk is. Mogelijk duidt dit er op dat het feit al was verjaard bij instroming.

Het rechterlijk oordeel

Ongeveer de helft van de feiten waarin de officier van justitie heeft besloten om de verdachte te dagvaarden, is de zaak nog niet voor de rechter gebracht of is nog niet verwerkt in het ons ter beschikking gestelde databestand. Het oordeel van de rechter is in kaart gebracht op het niveau van het ten laste gelegde feit (dus niet op het niveau van de verdachte). Van de 104 feiten waarbij de officier tot dagvaarden heeft besloten, zijn er 55 voor de rechter geweest. De rechter komt tot strafoplegging bij 38 van deze feiten, bij 16 feiten is er sprake van vrijspraak en voor de tenlastelegging van 1 feit is het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk verklaard.

Overzicht

Het onderstaande overzicht vat de belangrijkste cijfermatige resultaten van het onderzoek samen. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen de 20 feiten waarvan is vastgesteld dat deze zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013 en de 170 feiten waarbij dit mogelijk het geval is.

Aantal (mogelijk) verjaarde feiten zonder de wetswijziging van 2013 en de verdere afdoening van deze feiten door het Openbaar Ministerie en de rechtbank

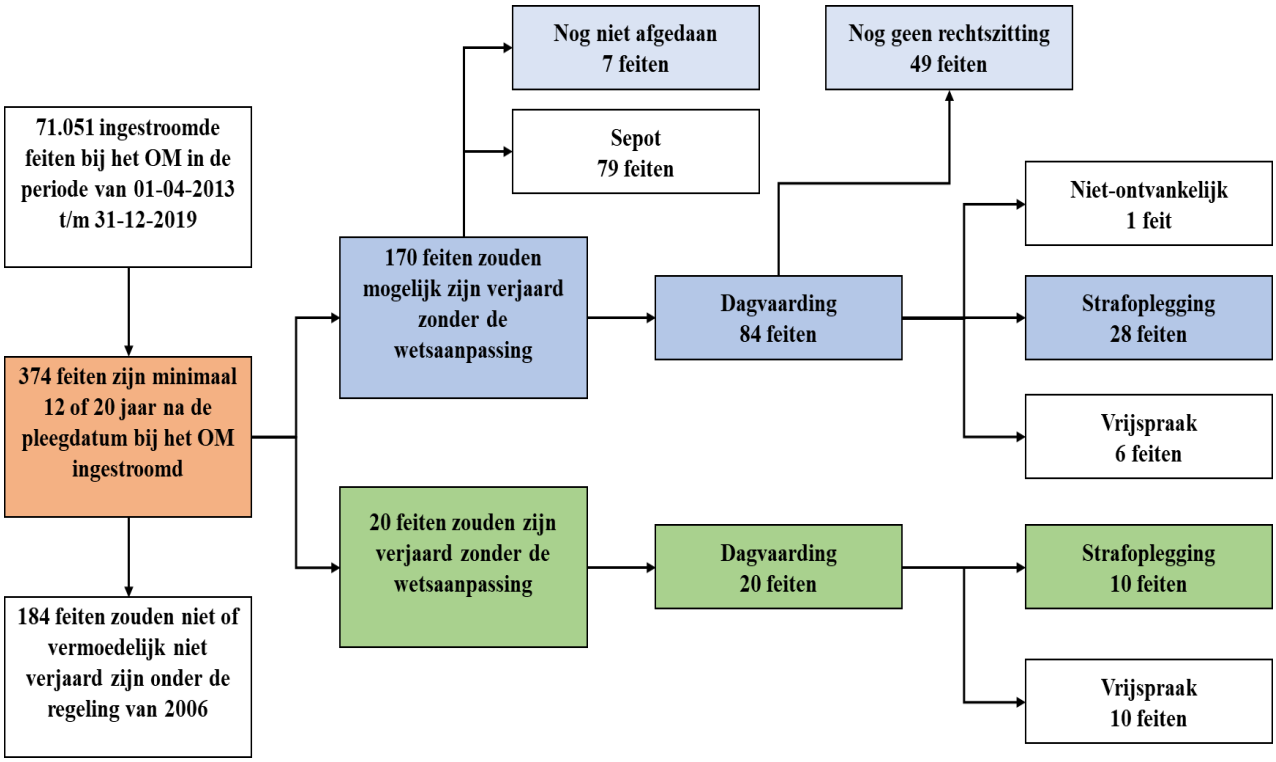

1 Inleiding

Bij de invoering van het Wetboek van Strafrecht in 1886 werd de regeling van de vervolgingsverjaring in dat wetboek opgenomen. Hoewel de verjaringstermijnen gedifferentieerd waren, verjaarden destijds alle delicten; de vervolgingsverjaring gold voor alle overtredingen en misdrijven. De belangrijkste redenen voor de vervolgingsverjaring waren de afname van strafbehoefte in de maatschappij door het verstrijken van de tijd en het door tijdsverloop steeds moeilijker of zelfs onmogelijk worden van de bewijsvoering.[1]

Tegen het einde van de twintigste eeuw werd de stroming die pleitte tegen het verjaren van ernstige misdrijven steeds sterker.[2] Toen medio jaren zestig van de vorige eeuw veel oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid die waren begaan tijdens de Tweede Wereldoorlog dreigden te verjaren, werd wetgeving voorbereid om de verjaringstermijn voor deze misdrijven op te heffen, hetgeen bij wet van 8 april 1971 werd gerealiseerd.[3]

Met de inwerkingtreding vanaf 1 januari 2006 van de Wet van 16 november 2005 is de verjaring afgeschaft voor misdrijven waarop een levenslange gevangenisstraf is gesteld.[4] Mede naar aanleiding van het bekend worden van grootschalig misbruik binnen kerkelijke instellingen[5] werd in 2011 een nieuw wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de wijziging van de regeling van de vervolgingsverjaring ingediend bij de Tweede Kamer. Voorgesteld werd de verjaring op te heffen voor misdrijven waarop twaalf jaar of meer gevangenisstraf is gesteld en ernstige zedenmisdrijven gepleegd tegen minderjarigen.[6] Ook werd voorgesteld de verjaringstermijn voor misdrijven waarop acht jaar of meer gevangenisstraf is gesteld, te verlengen. Dit heeft geleid tot de Wet aanpassing vervolgingsverjaring 2012 waarmee vanaf 1 april 2013 misdrijven met een strafdreiging van ten minste twaalf jaar en enkele zedenmisdrijven met een minderjarig slachtoffer niet meer verjaren en waardoor de verjaringstermijn voor misdrijven met een strafdreiging van acht t/m tien jaar is verlengd van twaalf naar twintig jaar.[7]

---

[1] *Kamerstukken II* 2010/11, 32 890, nr. 3, p. 5.
[2] *Kamerstukken II* 2010/11, 32 890, nr. 3, p. 5.
[3] *Staatsblad* 1971, nr. 201.
[4] *Staatsblad* 2005, nr. 595. Online te lezen via de volgende link: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2005-595.html
[5] Zie bijvoorbeeld *Kamerstukken II* 2009/10, 32 123 VI, nr. 91, p. 12 en *Kamerstukken II* 2009/10, 32 123 VI, nr. 100; voor andere ernstige delicten dan zedenmisdrijven: *Handelingen II* 2010/11, 26, p. 16.
[6] Met de opheffing van de verjaringstermijn is niet gezegd dat een vervolging succesvol zal zijn, maar wel dat deze niet op voorhand is uitgesloten. In die gevallen waarin voldoende bewijs kan worden gevonden en met vervolging een redelijk doel wordt gediend moet er ruimte zijn voor het Openbaar Ministerie om tot vervolging over te gaan (*Kamerstukken I* 2011-2012 32 890 B, p. 15).
[7] *Staatsblad* 2012, nr. 572. Online te lezen via de volgende link: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2012-572.html

De doorgevoerde wijzigingen zijn ingegeven door twee ontwikkelingen, aldus de Memorie van Toelichting.[8] In de eerste plaats is gebleken dat ook na verloop van tijd nog steeds behoefte kan bestaan aan vervolging en berechting en dat steeds lastiger aan de maatschappij is uit te leggen dat verdachten van ernstige strafbare feiten niet langer vervolgd kunnen worden enkel en alleen wegens het verstrijken van een bepaalde termijn. In de tweede plaats blijft het, door ontwikkelingen op het gebied van forensisch bewijs (met name DNA), langer mogelijk aanknopingspunten in het opsporingsonderzoek te vinden waarmee strafbare feiten kunnen worden bewezen.

Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede en Eerste Kamer heeft de toenmalige Minister van Veiligheid en Justitie een evaluatie van de effectiviteit van de wet toegezegd na vijf jaar. Daarbij werd in het bijzonder gesproken over het verkrijgen van een beeld over het aantal feiten dat zonder de inwerkingtreding van deze wet zou zijn verjaard. Met het voorliggende onderzoek wordt deze toezegging nagekomen.[9]

1.1 Vervolgingsverjaring in vogelvlucht

In de negentiende eeuw is de verjaring van de strafvordering in het Nederlandse strafrecht opgenomen. Bij de invoering van het Wetboek van Strafvordering in 1838 en het Wetboek van Strafrecht in 1881 werd verjaring beargumenteerd door te wijzen op een afnemende behoefte aan strafoplegging naarmate de tijd vordert. Een bijkomend argument was dat er bewijsproblemen ontstaan als het misdrijf lang geleden is gepleegd. Tot slot werd er stilgestaan bij de gedachte dat de dader na verloop van tijd het recht zou moeten hebben om de gebeurtenis achter zich te laten zonder vrees voor vervolging. Deze drie gronden worden ook wel samengevat door te wijzen op ‘de uitwissende werking van de tijd’.[10]

In 1971 zijn de verjaringstermijnen voor oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid afgeschaft. In tegenstelling tot de veronderstelde uitwissende werking van de tijd worden deze misdrijven volgens de wetgever niet snel vergeten. Ook is er de roep vanuit de samenleving dat daders van deze misdrijven altijd gestraft moeten kunnen worden. De argumentatie die werd gebruikt bij de afschaffing van de verjaringstermijnen voor oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid kan ook worden aangewend bij levensdelicten. Een belangrijk aanvullend argument is dat forensische (DNA) sporen ook nog na vele jaren een match kunnen opleveren.[11]

[8] *Kamerstukken II* 2010-2011 32 890, nr. 3, p. 5-6.
[9] *Handelingen* I 2012-2013, nr. 6, p. 17, 51 en 55.
[10] *Kamerstukken II* 2010-2011 32 890, nr. 3, p. 5, waar tevens wordt verwezen naar Van Dorst 1985.
[11] *Kamerstukken I* 2011-2012 32 890 B, p. 2.

Met de per 1 januari 2006 in werking getreden Wet van 16 november 2005 kent de vervolgingsverjaring vier uitgangspunten:[12] (1) misdrijven waarop levenslange gevangenisstraf staat verjaren niet; (2) andere strafbare feiten verjaren na verloop van tijd; (3) de duur van de verjaringstermijn is gerelateerd aan de in het strafmaximum tot uitdrukking komende ernst van het strafbare feit[13] en (4) verjaring kan worden gestuit waardoor de van toepassing zijnde verjaringstermijn opnieuw ingaat tot een maximum gelijk aan tweemaal de wettelijke verjaringstermijn die voor het desbetreffende delict geldt (met uitzondering van overtredingen).

Overzicht 1.1 geeft de termijnen in schema weer.

Overzicht 1.1: Verjarings- en stuitingstermijnen per 1 januari 2006[14]

Strafbaar feit (volwassen verdachte)	Verjaringstermijn	Maximale termijn (door stuiting)
Overtredingen	3 jaar	10 jaar
Misdrijven t/m 3 jaar gevangenisstraf	6 jaar	12 jaar
Misdrijven 4 t/m 10 jaar gevangenisstraf	12 jaar	24 jaar
Misdrijven meer dan 10 jaar gevangenisstraf	20 jaar	40 jaar
Misdrijven levenslang	Geen verjaring	

Misdrijven die reeds bij de inwerkingtreding van de wet zijn verjaard, blijven verjaard.[15] Voorafgaand aan de wetswijziging verjaarde een moord (artikel 289 Sr) na achttien jaar. Dit impliceert dat moorden die voor 1 januari 1988 zijn gepleegd, tenzij gestuit, zijn verjaard.

Een aantal jaar na de inwerkingtreding van de wetswijziging van 2006 ontstaat de wens om de lat voor misdrijven die niet meer verjaren te verlagen van 'meest ernstig' (misdrijven waar een levenslange gevangenisstraf op staat) naar 'zeer ernstig', dat wil zeggen misdrijven met een strafdreiging van twaalf jaar gevangenisstraf of meer.[16]

Met de wetswijziging van 2013 vervalt ook de vervolgingsverjaring van een aantal specifieke zedenmisdrijven gepleegd tegen minderjarigen die een strafdreiging van acht jaar kennen. Het betreft het stelselmatig of beroepsmatig vervaardigen, verspreiden etc. van kinderpornografie (artikel 240b,

[12] *Kamerstukken II* 2010-2011 32 890, nr. 3, p. 3.
[13] Het gaat dus om de maximale gevangenisstraf die op het misdrijf is gesteld, niet om de op te leggen gevangenisstraf. Een hogere of lagere maximale straf door bijvoorbeeld meerdaadse samenloop of poging is dus niet relevant voor de verjaring. Een bij bepaalde misdrijven mogelijke strafverzwarende omstandigheid als 'de dood ten gevolge hebbende' heeft wel invloed op de op het misdrijf gestelde maximale straf. Dit geldt ook voor de strafverzwarende omstandigheden bij zedenmisdrijven (artikel 248 Sr).
[14] De verjaringstermijn bij overtredingen is met de wet van 7 juli 2006 gewijzigd van twee naar drie jaar (*Staatsblad* 2006, 330). De maximale termijn bij overtredingen (tien jaar) is niet op 1 januari 2006 ingevoerd, maar op 5 juli 2006 (*Staatsblad* 2006, 310).
[15] HR 16 februari 2010, *NJ 2010, 232*.
[16] *Kamerstukken II* 2010-2011 32 890, nr. 3, p. 8.

tweede lid, Sr), gemeenschap met een wilsonbekwame (artikel 243 Sr), gemeenschap met een persoon tussen de leeftijd van twaalf en zestien jaar (artikel 245 Sr) en feitelijke aanranding van de eerbaarheid (artikel 246 Sr).

Tot slot wordt de verjaringstermijn van misdrijven met een strafdreiging van acht tot en met tien jaar verlengd van twaalf naar twintig jaar. De Wet aanpassing regeling vervolgingsverjaring is per 1 april 2013 in werking getreden.[17] Overzicht 1.2 geeft de verjaringstermijnen vanaf 1 april 2013 (nieuwe regeling) weer in vergelijking met de regeling van 1 januari 2006 (oude regeling). De huidige verjaringstermijnen zijn beschreven in artikel 70 Sr.

Overzicht 1.2: Verjaringstermijnen van de oude en nieuwe regeling (volwassenen)

	Strafdreiging (gevangenisstraf)	**Verjaringstermijn**	
		Oude regeling 1 januari 2006	**Nieuwe regeling 1 april 2013**
Overtredingen		3 jaar	3 jaar
Misdrijven	Tot 4 jaar	6 jaar	6 jaar
	Van 4 tot 8 jaar	12 jaar	12 jaar
	Van 8 t/m 10 jaar	12 jaar	20 jaar
	Ten minste 12 jaar	20 jaar	Geen verjaring
	Levenslang	Geen verjaring	Geen verjaring
Specifieke zedenmisdrijven <18 jr.	Van 8 t/m 10 jaar	12 jaar	Geen verjaring

Bijlage 2 geeft de lijst van misdrijven die na de wetswijziging van 2013 niet langer verjaren. In deze lijst zijn de misdrijven die niet meer verjaren naar aanleiding van de wetswijziging per 1 januari 2006 niet opgenomen. De lijst geeft dus aan welke misdrijven aan de lijst van niet-verjarende misdrijven zijn toegevoegd. De belangrijkste artikelen – in de zin dat de in deze artikelen beschreven misdrijven het meest frequent worden geregistreerd – zijn brandstichting (artikel 157 Sr)[18] en doodslag (artikel 287 Sr).

Bijlage 3 geeft een overzicht van de misdrijven waarvoor de verjaringstermijn is verlengd van twaalf naar twintig jaar. Het gaat hierbij onder andere om zware mishandeling (artikel 302 Sr), afpersing

[17] In het rapport wordt soms de volledige naam van deze wet gebruikt, zoals in de onderzoeksvragen. Vaak wordt er ook naar deze wet verwezen middels ‘de wetswijziging van 2013’. Hierbij gebruiken we het jaartal 2013, omdat de wet op 1 april 2013 in werking is getreden.

[18] RaRa-activist René Roemersma bekende in het TV-programma Andere Tijden (2010) betrokkenheid bij de aanslagen op drie Makro-vestigingen waarvoor hij nog niet veroordeeld was. Deze misdrijven waren op dat moment verjaard. Roemersma wilde zich niet uitspreken over de aanslagen op het huis van Aad Kosto (staatssecretaris van Justitie). Die aanslagen waren op dat moment nog niet verjaard (‘Roemersma bekent aanslagen voor RaRa’, *Trouw*, 18 november 2010).

(artikel 317 Sr), opzettelijke vrijheidsberoving (artikel 282 Sr), mensenhandel (artikel 273f Sr) en gewoontewitwassen (artikel 420ter Sr).[19]

1.2 Doelstelling, probleemstelling en onderzoeksvragen

Doelstelling
Het doel van het onderzoek is het verkrijgen van inzicht in de resultaten van de Wet aanpassing regeling vervolgingsverjaring 2012. Tijdens de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel ontbrak inzicht in de vraag wat de wetswijziging naar verwachting zou opleveren. De minister heeft toegezegd om de effecten van de wetswijzing ongeveer vijf jaar na de inwerkingtreding te evalueren.).[20]

Probleemstelling
Wat zijn de resultaten van de Wet aanpassing regeling vervolgingsverjaring 2012, in het bijzonder in het aantal feiten dat zonder deze wet zou zijn verjaard en nu wel kan worden vervolgd?

Onderzoeksvragen

1. Hoeveel van de bij het Openbaar Ministerie ingestroomde strafbare feiten zouden vermoedelijk zijn verjaard zonder de Wet aanpassing regeling vervolgingsverjaring 2012?
2. In hoeverre gaat het bij de in onderzoeksvraag 1 genoemde strafbare feiten om feiten waarvan de verjaringstermijn is verlengd dan wel is afgeschaft en om welke strafbare feiten gaat het daarbij precies?
3. Op welke wijze zijn deze feiten door het Openbaar Ministerie afgedaan? Hoeveel feiten zijn geseponeerd en hoeveel feiten zijn aan de rechter voorgelegd?

[19] Hierbij lopen we tegen het feit aan dat de strafdreiging van een wetsartikel kan veranderen in de loop van de tijd. Zo is het strafmaximum bij de reguliere vormen van mensenhandel (artikel 273f Sr) van acht naar twaalf jaar gegaan met werking van 1 april 2013 (*Staatsblad* 2013, 108). Hoe hier mee om is gegaan in dit onderzoek wordt besproken in hoofdstuk 3 (onderzoeksmethoden).

[20] Het onderzoek richt zich uitsluitend op misdrijven gepleegd door meerderjarige daders. Het includeren van feiten gepleegd door minderjarigen zou het design aanzienlijk complexer maken. Volgens artikel 77d, lid 1 Sr is de verjaringstermijn voor feiten gepleegd door minderjarigen ingekort tot de helft van de duur, zoals genoemd in artikel 70 Sr. Misdrijven waarvoor normaal gesproken geen verjaringstermijn geldt, verjaren na twintig jaar indien gepleegd door een minderjarige (artikel 77d, lid 3 Sr). En dan gelden er nog speciale regels voor minderjarige daders van zestien jaar en ouder (artikel 77d, lid 2 Sr). Als hier allemaal rekening mee zou moeten worden gehouden, dan zouden alle zoekslagen in de OM-systemen (zoals verwoord bij de onderzoeksmethoden) ook voor deze gehalveerde verjaringstermijnen/ twintig jaar moeten worden uitgevoerd *en* van al deze zaken de geboortedatum van de verdachte moeten worden afgezet tegen de pleegdatum. Dit maakt het onderzoek, zoals gezegd, veel complexer, en waarschijnlijk met een zeer geringe opbrengst.

4. Wat is het vonnis van de rechter in eerste aanleg? Voor hoeveel feiten worden verdachten schuldig bevonden dan wel vrijgesproken door de rechtbank?

1.3 Leeswijzer

Vervolgingsverjaring is in paragraaf 1.1 in vogelvlucht besproken. Een uitgebreidere bespreking hiervan is te vinden in hoofdstuk 2. Hierbij wordt aandacht besteed aan de juridische regels om de verjaringstermijn te bepalen en de (juridische) argumenten voor (het afschaffen van) verjaring. Dit hoofdstuk beantwoordt geen onderzoeksvragen, maar schetst het juridische kader van het onderzoek.

In hoofdstuk 3 komen de methoden van onderzoek aan de orde. Hierbij worden modellen gepresenteerd waarmee is gezocht naar strafzaken die mogelijk verjaard zouden zijn zonder de wetswijziging van 2013. In hoofdstuk 4 t/m 6 worden de onderzoeksresultaten besproken. Er is hierbij een driedeling gemaakt:

1. Strafbare feiten waarvan de verjaringstermijn is verlengd van twaalf naar twintig jaar door de wetswijziging van 2013. Het gaat hierbij onder andere om mensenhandel, zware mishandeling en gewoontewitwassen (hoofdstuk 4).
2. Strafbare feiten waarvan de verjaringstermijn is afgeschaft door de wetswijziging van 2013. Het gaat hierbij onder andere om brandstichting en doodslag (hoofdstuk 5). Dit is een erg kort hoofdstuk in vergelijking met de andere hoofdstukken omdat er geen feiten bij het Openbaar Ministerie zijn ingestroomd die zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013. Vanwege de systematiek is er toch voor gekozen om hier een apart hoofdstuk aan te wijden.
3. Zedenmisdrijven. Deze misdrijven vallen deels onder de misdrijven waarbij de verjaringstermijn is verlengd, namelijk gemeenschap met wilsonbekwame (artikel 243 Sr) en aanranding (artikel 246 Sr) in het geval het slachtoffer *meerderjarig* is. En deels onder de misdrijven waarvoor de verjaringstermijn is afgeschaft, namelijk verkrachting (artikel 242 Sr), gemeenschap met kinderen onder de twaalf jaar (artikel 244 Sr) en gemeenschap met jongeren van twaalf tot zestien jaar (artikel 245 Sr). Tevens vallen onder de laatste groep: beroepsmatige kinderpornografie (artikel 240b, lid 2), gemeenschap met wilsonbekwame (artikel 243 Sr) en aanranding (artikel 246 Sr) in het geval het slachtoffer *minderjarig* is.

   De leeftijd van het slachtoffer is dus voor een aantal zedendelicten van belang om de verjaringstermijn vast te stellen. Daarnaast is de leeftijd van het slachtoffer, in het geval van een minderjarig slachtoffer, van belang om het startpunt van de verjaringstermijn vast te stellen (waarover meer in hoofdstuk 2).

Het bepalen van zedenfeiten die mogelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013 is al met al gecompliceerd en daarom worden deze misdrijven in een apart hoofdstuk besproken (hoofdstuk 6).

Het rapport sluit af met een conclusiehoofdstuk waarin de onderzoeksvragen worden beantwoord (hoofdstuk 7).

2 Vervolgingsverjaring nader bezien

Het Openbaar Ministerie heeft in Nederland het recht tot strafvordering. Dit recht is vrij omvangrijk. Het wordt in Titel I van het Eerste Boek van het Wetboek van Strafrecht (hierna: Sr) beperkt door de omvang van de werking van de strafwet. Daarnaast, en meer specifiek, kan het recht tot strafvordering vervallen. Dit is geregeld in Titel VII Sr. Het recht op strafvordering valt uiteen in het recht tot vervolging en het recht tot executie van straf. Het recht tot vervolging kan volgens het Wetboek vervallen door vier mogelijke gronden: een eerdere vervolging voor het feit (artikel 68 Sr), de dood van de verdachte (artikel 69 Sr), een transactie met betrekking tot het feit (artikel 74 Sr) en de verjaring van het feit (artikel 70 Sr). [21]

Het bestaan van de eerste drie gronden is niet moeilijk te beargumenteren. Nogmaals vervolgen na een eerdere vervolging of een transactie zou het hele rechtssysteem uithollen. Dat de dood van de verdachte een einde brengt aan de strafvervolging spreekt voor zich. De verjaring vraagt echter meer uitleg. Een duidelijke, onomstreden verklaring voor de regeling is er niet. In 1886 werd de vervolgingsverjaring in Nederland in het Wetboek van Strafrecht geplaatst. Het opnemen van een verjaringsregeling werd gestoeld op twee gronden. Ten eerste de “verflauwing der herinnering aan het gebeurde, het allengs insluimeren van het publiek geweten dat eindelijk geen straf meer vordert”[22] en ten tweede het “allengs moeilijker ja onmogelijk worden van het bewijs.”[23] In deze gronden herkennen wij de zogenoemde uitdooftheorie en de bewijstheorie als verklaring voor de verjaring. De behoefte aan straffen van de schuldige zou uitdoven en het wordt na het verstrijken van tijd moeilijker (betrouwbaar) bewijs te leveren. Naast deze gronden wordt de verjaring ook wel gestoeld op de nalatigheidstheorie en de surrogaatstraftheorie. Het mechanisme van verjaring zou voorkomen dat de vervolgende autoriteiten te lang stil zitten en het constant op de vlucht zijn voor deze autoriteiten zou als surrogaatstraf dienen voor de schuldige.

2.1 De theoretische onderbouwing van verjaringstermijnen

We bezien de wetswijzingen van 2006 en 2013 in het licht van drie theorieën rond verjaring. Hierbij laten we de nalatigheidstheorie buiten beschouwing omdat de nalatigheidstheorie door de wetgever niet gebruikt is als argument. Noch bij de invoering van de wetgeving in 1886, noch bij de wijzigingen van 2006 en 2013.

[21] Als we spreken van verjaring dan wordt vervolgingsverjaring bedoeld.

[22] Smidt 1891, p. 508

[23] Smidt 1891, p. 522.

2.1.1 Surrogaatstraftheorie

Bij het bepalen van de termijnen in 1881 heeft de surrogaatstraftheorie een belangrijke rol gespeeld. Hoewel men niet tot een sluitende formule kwam om tot de verjaringstermijnen te komen, werd besloten dat de verjaringstermijn in ieder geval langer moest worden dan de op het delict gestelde maximale straf.[24]

In de Memorie van Toelichting zijn de indieners van het wetsvoorstel van 2006 resoluut over de surrogaatstraftheorie: "het argument dat een dader, die lange tijd heeft moeten leven met een slecht geweten, geacht kan worden een surrogaatstraf te hebben ondergaan, kan een verjaringstermijn van achttien jaar niet meer rechtvaardigen."[25] Dat de surrogaatstraftheorie door de wetgever feitelijk niet meer van deze tijd wordt geacht, blijkt ook uit de woorden van de minister bij de wijziging van de verjaringsregeling die ingegaan is op 1 april 2013.[26] "De gedachte dat het leed dat de dader tijdens de loop van de verjaringstermijn heeft doorgemaakt een surrogaat kan vormen voor de niet ondergane straf wordt thans anders gewaardeerd."[27] Er worden door de minister vraagtekens geplaatst bij de vrees voor vervolging. Met name in het kader van zware georganiseerde criminaliteit. Opvallend is dat in de Memorie van Toelichting de surrogaatstraftheorie, van de verklaringen voor de verjaring, de minste aandacht krijgt. Deze wordt weerlegd met een veredeld 'dat zien wij anders'.[28]

2.1.2 Uitdooftheorie

Er wordt tegenwoordig anders over het uitdoven van de strafbehoefte gedacht dan vroeger. Dit blijkt duidelijk uit de parlementaire behandeling van de wetsvoorstellen die de verjaringstermijnen hebben verlengd of afgeschaft. Het publieke geweten werd in 1881 nog in staat geacht om in te sluimeren, zodat er op den duur geen straf meer gevorderd hoefde te worden.[29] Gezien de lengte van de termijnen bij de invoering van de regeling gebeurde dit ook al relatief snel, en heeft het ook lang geduurd voordat hier aanzienlijke verandering in kwam. Moderne communicatiemiddelen zorgen ervoor dat (ernstige) misdrijven veel langer voortleven in het publieke geheugen.

In het oorspronkelijke wetsvoorstel van Dittrich en Rietkerk – in aanloop naar de wetswijziging van 2006 – werd voorgesteld om de verjaring af te schaffen voor een aantal levensdelicten.[30] De Raad van State adviseerde een iets andere wijziging, daar de voorgestelde wijziging systematisch onjuist zou zijn.[31] Zo viel zware mishandeling de dood ten gevolge hebbende (artikel 302 lid 2 Sr) buiten

[24] Smidt 1891, p. 510.
[25] *Kamerstukken II*, 2003-2004, 28 495, nr. 7, p. 1.
[26] *Staatsblad* 2012, 572.
[27] *Kamerstukken II*, 2010-2011, 32 890, nr. 3, p. 6.
[28] *Kamerstukken II*, 2010-2011, 32 890, nr. 3, p. 6.
[29] Smidt 1891, p. 522.
[30] *Kamerstukken II*, 2001-2002, 28 495, nr. 2, p. 2.
[31] *Kamerstukken II*, 2003-2004, 28 495, nr. 5, p. 2-3.

de boot bij het voorstel, hoewel dit per definitie een dodelijk slachtoffer kent. En bijvoorbeeld (poging) zware mishandeling met voorbedachten rade (artikel 303 lid 1 Sr), werd wel van verjaring ontheven, terwijl er in dat geval geen dodelijk slachtoffer zou zijn.[32] Dit advies werd opgevolgd in die zin dat uiteindelijk de levenslange gevangenisstraf werd gekoppeld aan het niet verjaren van het feit.

Het is echter de vraag of het uitdoven van de publieke strafbehoefte gekoppeld is aan de systematiek van het strafrecht. De nabestaanden van een slachtoffer van een zware mishandeling de dood ten gevolge hebbende hebben mogelijk niet een sneller afnemende strafbehoefte dan de nabestaanden van een slachtoffer van moord. En wat voor nabestaanden geldt, geldt mogelijk ook voor de publieke strafbehoefte. Het is daarom goed denkbaar dat de strafbehoefte niet sneller uitdooft bij een delict met een lager stafmaximum, zo lang het slachtoffer is overleden. Er is vanuit een systematisch oogpunt dus iets te zeggen voor het oorspronkelijke voorstel van Dittrich en Rietkerk of zelfs een nog verdergaande uitbreiding van onverjaarbare misdrijven.

In de Memorie van Toelichting wordt uiteindelijk de systematiek met betrekking tot de strafbehoefte niet meer aangehaald. Volstaan wordt met het gegeven dat de strafbehoefte, mede door televisie, krant en andere massamedia, niet langer afneemt bij ernstige misdrijven.[33] Daarnaast pas dit in de ontwikkeling van de afgelopen decennia om het slachtoffer meer centraal te stellen in het strafproces.[34]

Deze lijn is in 2013 doorgetrokken met de uitbreiding van de onverjaarbare misdrijven.[35] Ook toen werd door de wetgever betoogd dat “de maatschappelijke behoefte aan waarheidsvinding en bestraffing van de daders (…) veelal ook na zeer lange tijd nog (blijft) bestaan.”[36] Ook omdat “de toegenomen media-aandacht maakt dat ernstige misdrijven tegenwoordig veel meer in het collectieve geheugen blijven gegrift.”[37] Deze argumenten verschillen niet veel van de argumenten die daarvoor gebruikt werden om de verjaring deels af te schaffen.

2.1.3 Bewijstheorie

Van Dorst kent aan de bewijstheorie een grote rol toe als het gaat om de differentiatie van de verjaringstermijnen. De bewijstheorie gaat niet zozeer uit van mogelijke bewijsproblemen die het Openbaar Ministerie ondervindt. Als er immers geen bewijs meer is na geruime tijd, werkt dat niet in het nadeel van de verdachte. Als er echter in een eerder stadium bewijs is verzameld, dan wordt het voor de verdachte moeilijker dit bewijs na het verstrijken van een aantal jaren te bestrijden. Vooral

[32] *Kamerstukken II*, 2003-2004, 28 495, nr. 5, p. 5.
[33] *Kamerstukken II*, 2003-2004, 28 495, nr. 7, p. 7.
[34] Uitgebreid hierover: Van der Aa & Groenhuijsen 2012.
[35] *Staatsblad* 2012, 572.
[36] *Kamerstukken II*, 2010-2011, 32 890, nr. 3, p. 1.
[37] *Kamerstukken II*, 2010-2011, 32 890, nr. 3, p. 5.

met betrekking tot getuigenverklaringen of de verklaring van de verdachte zelf. Dit biedt ook een verklaring voor de verschillende termijnen. Bij een minder ernstig feit zal de herinnering van betrokkenen gemakkelijker verdwijnen dan bij ernstige feiten.[38]

Forensisch bewijs zal over het algemeen zijn waarde en betrouwbaarheid behouden, ook na vele jaren. Maar zelfs met dergelijk bewijs is het de vraag of het na verloop van tijd nog op de juiste manier uitgelegd kan worden. Vingerafdrukken of DNA-sporen zullen niet van 'eigenaar' wisselen. Dat wil echter niet zeggen dat de tijd geen vat heeft op dit bewijs. Hoewel de betekenis van het forensisch bewijs zelf niet verandert na verloop van tijd, kan een ondersteunende of ontlastende getuigenverklaring bij forensisch bewijs wel aan waarde verliezen. Dit kan voornamelijk voor de verdachte die pas na geruime tijd geconfronteerd wordt met forensisch bewijs nadelig zijn. Immers zal het moeilijk zijn voor deze verdachte om (bijvoorbeeld) veertien jaar na dato een verklaring te geven of ontlastende getuigen te vinden. Terwijl justitie al eerder ondersteunend bewijs kan hebben verzameld.

De ontwikkeling van nieuwe technologieën heeft een grote rol gespeeld bij de legitimering van de wijzigingen in de verjaringstermijnen. Voor de wijziging van 2006 was het argument: "problemen met de bewijsvoering rechtvaardigen niet langer dat de ernstigste delicten na achttien jaar verjaren."[39] In 2013 was het oordeel: "innovaties in de bewijsvoering hebben ertoe geleid dat een succesvolle strafvervolging niet langer voor een belangrijk deel afhankelijk is van de verklaringen van getuigen."[40] In beide gevallen komt het erop neer dat de bewijstheorie nauwelijks meer een serieus te nemen argument voor verjaring is. De door de wetgever gehanteerde redenering suggereert dat, gezien de grote waarde die de wetgever hecht aan technisch (onvergaanbaar) bewijs, de verjaring in zijn geheel afgeschaft zou kunnen worden.

Bij de laatste wijziging werd desalniettemin ook nog aangestipt dat het voor de verdachte wel eens lastig kon zijn na lange tijd nog ontlastend bewijs te vinden. Dit werd echter niet als probleem gezien, aangezien het Openbaar Ministerie bewijs moet leveren voor de schuld van de verdachte. De verdachte hoeft geen bewijs te leveren van diens onschuld. Uiteindelijk is het de rechter die bepaalt of een getuigenverklaring betrouwbaar is.[41] Die duidt impliciet op een grotere rol voor de rechter in het verjaringsproces. Als de verjaring in zijn geheel zou worden afgeschaft, is het aan de rechter te bepalen of oud bewijs nog geschikt is. In een concreet geval komt het er dan op neer of de rechter het bewijs, en daarmee de strafzaak, verjaard acht of niet. Daarmee neemt de rechter de rol over die de bewijstheorie in de verjaring speelt. In feite wordt dit vraagstuk van de verjaring verplaatst naar de beoordelingsruimte van de rechter. Wat in een systeem met verjaring wel of niet verjaard zou zijn, moet in een systeem zonder verjaring door de rechter worden gewogen.

---

[38] Van Dorst 1985, p. 52.

[39] *Kamerstukken II*, 2003-2004, 28 495, nr. 7, p. 6.

[40] *Kamerstukken II*, 2010-2011, 32 890, nr. 3, p. 6.

[41] *Kamerstukken II*, 2010-2011, 32 890, nr. 3, p. 11-12.

2.2 Het startpunt van de verjaringstermijn

Artikel 71 Sr bepaalt dat de termijn van verjaring aanvangt op de dag na die waarop het feit is gepleegd. Dat lijkt duidelijk, maar er zijn situaties denkbaar waarbij er discussie kan ontstaan over de pleegdatum. Van Dorst geeft het volgende voorbeeld: een persoon die een huis bouwt dat na tien jaar, door verwijtbare gebreken in de constructie, instort. Indien dit leidt tot het overlijden van de bewoners, kan er sprake zijn van dood door schuld (artikel 307 Sr).[42] Indien de verjaringstermijn aan zou vangen op het moment van bouwen, zou dit feit dus verjaard zijn op het moment dat het misgaat. Maar als de verjaringstermijn pas begint te lopen op het moment dat het gebouw instort, is het feit logischerwijs nog niet verjaard op dat moment.

Er kan zich ook situatie voordoen waarbij een feit meerdere keren binnen een bepaalde periode is gepleegd. Bijvoorbeeld een vrouw die gedurende de periode van enkele jaren meerdere malen door een man seksueel wordt misbruikt. Of een vader die gedurende meerdere jaren zijn kind seksueel misbruikt. In die gevallen is er niet sprake van een pleegdatum, maar van een pleegperiode. De periode kan geheel verjaren, maar er kan ook sprake zijn van partiële verjaring. Hoewel partiële verjaring betekent dat de verdachte voor de verjaarde feiten niet meer strafbaar is, kan de strafkorting in de praktijk minimaal zijn. Het gaat in de genoemde gevallen om feiten die meer dan eens gepleegd worden. Door de samenloopregeling van art. 57 Sr is er geen verschil in maximale straf voor een feit dat twee maal is gepleegd of een feit dat honderd maal is gepleegd.

Er kan ook sprake zijn van een voortdurend feit. Een voorbeeld hiervan is artikel 282 lid 1 Sr. Zo is niet alleen strafbaar hij die opzettelijk iemand wederrechtelijk van zijn vrijheid berooft, maar ook hij die opzettelijk iemand wederrechtelijk van zijn vrijheid beroofd houdt. Iemand van zijn vrijheid beroven gebeurt op enig moment. Het van zijn vrijheid beroofd houden kan jaren duren. In een dergelijk geval begint de termijn pas te lopen op het moment dat er een einde komt aan het voortduren.

Artikel 71 Sr kent vijf uitzonderingen op de regel dat de verjaringstermijn start op de dag na het plegen van het feit. In het kader van ons onderzoek is de derde uitzondering van belang. Deze uitzondering luidt als volgt:

> Bij de misdrijven omschreven in de artikelen 240b, eerste lid, 247 tot en met 250, 273f, 284 en 285c, voor zover gepleegd tegen een persoon die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, de artikelen 300 tot en met 303, voor zover het feit oplevert genitale verminking van een persoon van het vrouwelijke geslacht die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt dan wel het misdrijf, omschreven in artikel 302, voor zover het feit oplevert gedwongen abortus of gedwongen sterilisatie van een persoon van het vrouwelijke geslacht die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt, op de dag na die waarop die persoon achttien jaren is geworden.

[42] Van Dorst 1985, p. 156. Het voorbeeld gaat uit van artikel 171 Sr.

Dit is de huidige wettekst. Vóór de wetswijziging van 2013 vielen de zedenfeiten die nu niet meer verjaren, te weten de artikelen 240b, tweede lid, 242, 243, 244 en 245 ook onder de werking van dit artikel.

2.3 Stuiting van de verjaring[43]

Het stuiten van verjaring heeft tot gevolg dat de verjaringstermijn wordt afgebroken en dat een nieuwe termijn aanvangt. Hiermee vervalt de opgebouwde verjaringstermijn volledig en gaat de termijn opnieuw lopen. Deze termijn vangt aan op de dag waarop de daad van vervolging plaats heeft gevonden.[44] Blijkens artikel 72 lid 1 Sr stuit elke daad van vervolging de verjaring. Een daad van vervolging is erop gericht een voor tenuitvoerlegging vatbare beslissing van de rechter te verkrijgen.[45] In de loop der jaren is in de jurisprudentie uitgekristalliseerd wat als een daad van vervolging wordt gezien. Een daad van vervolging kan in het leven geroepen worden van de zijde van zowel het Openbaar Ministerie als de rechter. Het Openbaar Ministerie kan de verjaring onder andere stuiten door het uitbrengen van een dagvaarding, het vorderen van voorlopige hechtenis[46] of het vorderen van onderzoek door de rechter-commissaris op grond van art. 181 Sv.[47] Van de kant van de rechter kan stuiting onder meer bewerkstelligd worden door het uitspreken van een vonnis of arrest,[48] maar ook door het terugverwijzen van een zaak door de Hoge Raad.[49]

In de nota naar aanleiding van het verslag bij het wetsvoorstel dat heeft geleid tot de wet van 16 november 2005,[50] waarbij onder meer artikel 72 Sr is aangepast, wordt een zo volledig mogelijke opsomming van daden van vervolging gegeven die tot stuiting leiden, te weten:[51]

> Volgens de gangbare opvatting wordt onder daden van vervolging verstaan elke formele daad uitgaande van OM of rechter om in de fase voorafgaande aan de tenuitvoerlegging, tot een (uitvoerbare) rechterlijke beslissing te geraken. Daaronder vallen van de zijde van het OM daden als dagvaarding, vordering tot het instellen van een gerechtelijk vooronderzoek of bewaring, maar ook de verstekmedeling, bedoeld in artikel 366 Sv of de aanhouding ter executie. Daden die alleen aan te merken zijn als daden van opsporing (bijvoorbeeld een verhoor door de politie) vallen af. Van de kant van de

[43] Naast stuiting kan er sprake zijn van schorsing van de verjaring, zie artikel 73 Sr. Schorsing van de verjaring blijft in het kader van dit onderzoek onbesproken.

[44] Noyon, Langemeijer & Remmelink Strafrecht, artikel 72 Sr, aant. 3.

[45] HR 19 november 1991, *NJ* 1992/265.

[46] Knigge & Wolswijk 2015, p. 357.

[47] Tekst & Commentaar Strafrecht, Stuiting verjaring bij: Wetboek van Strafrecht, Artikel 72 [Stuiting van de verjaring], aant. 2a.

[48] Knigge & Wolswijk 2015, p. 358.

[49] HR 19 november 2013, ECLI:NL:HR:2010:BN1028.

[50] *Staatsblad* 2005, 595.

[51] *Kamerstukken II* 2004/05, 28 495, nr. 9, p. 10.

> rechter gelden als daden van vervolging de aanzegging van een nieuw tijdstip van behandeling na schorsing ex art. 319, de verwijzing door de Hoge Raad ex art. 441 Sr na cassatie van het vonnis, maar ook het (veroordelend) vonnis zelf. De behandeling van de zaak op de zitting zal ook als een daad van vervolging van de kant van de justitie moeten worden aangemerkt. Behalve handelingen van de rechter op de zitting zal men ook die van de rechter commissaris tijdens de instructie moeten meetellen. Ook de sluiting van het gerechtelijk vooronderzoek wordt daar in de literatuur toe gerekend.

Een brief van de officier van justitie met de mededeling dat hij voornemens is een verdachte te vervolgen, wordt echter niet als daad van vervolging gezien.[52] Ook opsporingsdaden, zoals het verhoren of in verzekering stellen van een verdachte, worden niet tot daden van vervolging gerekend.[53]

2.3.1 Aanpassingen in de stuitingsregeling

Bij de wetswijziging van 1 januari 2006 met betrekking tot de verjaringstermijnen werd ook de stuitingsregeling op twee punten gewijzigd.[54] De eis van betekening/bekendheid van de vervolgingsdaad kwam te vervallen en er werd een maximale stuitingsperiode ingevoerd.

Voor 1 januari 2006 moest elke daad van vervolging, om daadwerkelijk stuitende werking te hebben, aan de verdachte bekend of betekend zijn. Deze voorwaarde hangt vooral samen met het verdedigingsbelang van de verdachte; hij moet bekend zijn met een vervolging om zich daarop goed voor te bereiden. Er deden zich echter verschillende problemen voor omtrent de eis van betekening/bekendheid. Het bleek vaak onmogelijk om een vervolgingsdaad aan een verdachte bekend te maken, omdat de identiteit van de verdachte nog niet bekend is.[55] Ook bij een bekende verdachte kan betekening soms onmogelijk zijn, omdat de verdachte voortvluchtig is of geen bekende woon- of verblijfplaats heeft.[56] Zelfs in gevallen dat een vervolgingsdaad rechtsgeldig is betekend, maakt dit niet per se dat de verdachte zelf daarmee bekend is.[57] De oplossing van deze problemen, in het kader van stuiting, is het schrappen van deze voorwaarde.[58] Daden van vervolging dienen, waar de wet dit bepaalt, nog steeds te worden betekend of bekend te worden gemaakt. Het is echter niet langer een voorwaarde voor stuiting. Dit heeft tot gevolg dat de vervolgingsdaad zelf bepalend is voor het bewerkstelligen van stuiting. Met zo'n daad geeft het Openbaar Ministerie aan dat een gerechtvaardigde strafbehoefte bestaat ten aanzien van een bepaald gepleegd delict.[59]

---

[52] HR 13 juli 2010, ECLI:NL:HR:2010:BN1028.

[53] Knigge & Wolswijk 2015, p. 358.

[54] *Staatsblad* 2005, 595.

[55] *Kamerstukken II*, 2003/04, 28495, nr. 3, p. 7.

[56] *Kamerstukken II*, 2003/04, 28495, nr. 3, p. 7.

[57] *Kamerstukken II*, 2003/04, 28495, nr. 5, p. 4. Bijvoorbeeld als de betekening is geschied ter griffie of als is betekend aan een huisgenoot van de verdachte.

[58] *Staatsblad* 2005, 595.

[59] *Kamerstukken II*, 2003/04, 28495, nr. 5, p. 4.

Sinds 1 januari 2006 stelt artikel 72 lid 1 Sr dat elke daad van vervolging de verjaring stuit, ook ten aanzien van anderen dan de vervolgde. De wetgever heeft met de wetswijziging geen andere uitleg willen geven aan wat een daad van vervolging is.[60] De zinsnede 'ook ten aanzien van anderen dan de vervolgde' is nieuw. Een vervolgingsdaad stuit de verjaring jegens degene tot wie de daad zich richt, de vervolgde, maar ook 'anderen'. Deze anderen kunnen (toekomstige) verdachten zijn of deelnemers aan het delict.[61] De doorwerking hiervan is terug te zien in een arrest van de Hoge Raad. In een arrest van 3 juli 2012 bepaalde de Hoge Raad dat de vervolgingsdaad, op een moment dat de verdachte als zodanig nog niet eens in beeld was, de verjaring heeft gestuit.[62] De vervolgingsdaad werkt hier door naar een 'ander'.

Naast het vervallen van de eis van betekening of bekendheid voor een vervolgingsdaad met stuitende werking had de wetswijziging van 1 januari 2006 tot gevolg dat in artikel 72 lid 2 Sr een maximum werd opgenomen ten aanzien van de periode waarbinnen stuiting mogelijk is.[63] Vóór de wetswijziging kon men door middel van stuiting de verjaringstermijn in beginsel onbeperkt laten doorlopen, hetgeen door de indieners van het wetsvoorstel als vreemd werd ervaren.[64] De indieners wijzen erop dat de onbeperkte stuiting van de verjaring niet past binnen het wettelijke systeem van de verjaringsregeling.[65] Op basis van dit systeem loopt de verjaringstermijn op al naar gelang de ernst van het delict, wat samenhangt met de maatschappelijke strafbehoefte. Hoe ernstiger een feit is, hoe groter de maatschappelijke strafbehoefte zal zijn en hoe langer deze zal blijven bestaan. Het feit dat het Openbaar Ministerie door stuiting vervolging van ieder mogelijk delict – ongeacht de ernst – voor onbeperkte tijd mogelijk kan maken doorkruist het systeem in die zin "dat de verjaringstermijn uiteindelijk niet door de in de wet uitgedrukte ernst van het delict wordt begrensd, maar door de processuele activiteiten van het Openbaar Ministerie".[66] De wetswijziging heeft tot gevolg dat een

[60] *Kamerstukken II*, 2003/04, 28495, nr 7, p. 11.

[61] *Kamerstukken II*, 2003/04, 28495, nr. 7, p. 13. & Tekst & Commentaar Strafrecht, Stuiting verjaring bij: Wetboek van Strafrecht, Artikel 72 [Stuiting van de verjaring], aant. 4.

[62] HR 3 juli 2012, ECLI:NL:HR:2012:BW9987. In deze zaak speelde het volgende: De Verenigde Staten hadden een vervolgingsuitleveringsverzoek aan Nederland gedaan. Het zesde artikel van het uitleveringsverdrag tussen Nederland en de VS bepaalt dat niet mag worden uitgeleverd indien het recht tot vervolging ter zake van het feit waarvoor uitlevering wordt verlangd, is vervallen door verjaring. Over de vraag of sprake was van verjaring bestond discussie. In deze zaak was sprake van grootschalige fraude en witwaspraktijken en meerdere verdachten waren in beeld. De stuitingsdaad die ter discussie stond was de 'criminal indictment' uit 2009. Dit werd gezien als een vervolgingsdaad, maar op dit moment was de verdachte nog niet als zodanig in beeld. De Hoge Raad verwijst hier naar de Memorie van Toelichting van de wetswijziging en komt daardoor snel tot de conclusie dat op basis daarvan de verjaring ook jegens de verdachte is gestuit.

[63] *Staatsblad* 2005, 595.

[64] *Kamerstukken II*, 2003/04, 28495, nr. 3, p. 7-8.

[65] *Kamerstukken II*, 2003/04, 28495, nr. 7, p. 9.

[66] *Kamerstukken II*, 2003/04, 28495, nr. 7, p. 9.

wenselijke begrenzing wordt aangebracht met betrekking tot de termijn waarbinnen stuiting mogelijk is, te weten maximaal een periode die gelijk is aan tweemaal de voor het feit geldende verjaringstermijn.[67]

Halverwege 2006 is de stuitingsregeling voor het laatst aangepast.[68] Omdat de verjaringstermijn voor overtredingen destijds twee jaren was, verviel het recht tot strafvordering vier jaren na het tijdstip waarop het feit gepleegd was (tweemaal de verjaringstermijn). Dit werd als onwenselijk ervaren, omdat onherroepelijke afdoening van een overtreding niet altijd mogelijk blijkt binnen vier jaren, in het bijzonder in het geval van hoger beroep en cassatie.[69] Om dit probleem te voorkomen geldt sinds de wetswijziging voor overtredingen een maximale verjaringstermijn van tien jaren.[70]

2.4 Stuiting als sluiproute

Het effect van de Wet aanpassing regeling vervolgingsverjaring 2012 – het vervolgen van misdrijven die onder de oude regeling zouden zijn verjaard – had waarschijnlijk voor een deel ook kunnen worden bereikt door het benutten van de stuitingsregels. Daarmee is het resultaat hetzelfde (toch vervolgen), alleen de weg waarlangs dit doel wordt bereikt is anders. Voor de wetsaanpassing van 2012 benutte het Openbaar Ministerie in strafzaken die in de ogen van de officier van justitie niet mochten verjaren met succes de ‘sluiproute’ van een vordering gerechtelijk vooronderzoek tegen een onbekende verdachte. Deze constructie werd gebruikt in de zaak rond Arthur Ghurahoo. Het dode lichaam van de 11-jarige jongen Arthur Ghurahoo werd op 4 mei 1986 in een greppel bij Fort Vechten gevonden. Het slachtoffer was seksueel misbruikt en gewurgd. Er werden DNA-sporen veiliggesteld, maar het lukte de politie niet om een verdachte te vinden.[71] De zaak dreigde te verjaren onder de toenmalige wetgeving. Een moord verjaarde in die tijd na achttien jaar, in dit geval dus op 5 mei 2004.

Om de verjaring te stuiten vordert het Openbaar Ministerie in voornoemde zaak de opening van een gerechtelijk vooronderzoek tegen een onbekende (GVO tegen NN-verdachte).[72] De rechter-commissaris wijst de vordering af. Het Openbaar Ministerie gaat in beroep tegen deze beslissing. De raadkamer van de rechtbank in Utrecht verklaart de officier van justitie niet-ontvankelijk in zijn

[67] *Kamerstukken II*, 2003/04, 28495, nr. 9, p. 10.

[68] *Staatsblad* 2006, 310.

[69] *Kamerstukken II*, 2005/06, 582, nr. 3, p. 2.

[70] Zie artikel 72 lid 2 Sr.

[71] K. Voskuil, ‘Druppel bloed van dode man leidde tot doorbraak in moordzaak Arthur (11)’ *AD.nl* 25 oktober 2018.

[72] Met de inwerkingtreding van de Wet versterking positie rechter-commissaris op 1 januari 2013 is het gerechtelijk vooronderzoek komen te vervallen. De wet versterkt de positie van de rechter-commissaris in het vooronderzoek in strafzaken. Het gaat hierbij om toezicht op de rechtmatige toepassing van opsporingsbevoegdheden, de voortgang van het onderzoek en de evenwichtigheid en volledigheid van het onderzoek.

vordering. De rechtbank motiveert de niet-ontvankelijkheid met de overweging dat de officier misbruik maakt van zijn bevoegdheid en daarmee in strijd met de beginselen van een behoorlijke procesorde handelt. De rechtbank vindt dat het vorderen van het gerechtelijk vooronderzoek niet louter mag worden gebruikt om verjaring te stuiten. Het Openbaar Ministerie tekent cassatie aan bij de Hoge Raad. De Hoge Raad heeft op 4 oktober 2005 arrest gewezen in deze zaak, waarbij de beschikking van de rechtbank is vernietigd en de zaak is verwezen naar het Gerechtshof te Amsterdam ter behandeling en afdoening van het bestaande hoger beroep.[73] Hieronder de relevante overwegingen van de Hoge Raad:[74]

> "Door van zijn bevoegdheid tot het verrichten van een daad van vervolging gebruik te maken, waaraan de wet het rechtsgevolg van stuiting verbindt, brengt het OM als zijn oordeel tot uiting dat de inbreuk op de rechtsorde (nog steeds) strafvervolging vereist. Daarnaast steunt het instituut van de verjaring op het ervaringsgegeven dat door tijdsverloop het bewijs kan vervagen. Dat geldt echter niet voor technisch bewijsmateriaal als DNA-profielen. (...)
>
> De omstandigheid dat de Officier van Justitie in de situatie zoals hiervoor omschreven zijn bij de wet gegeven bevoegdheden aanwendt om de verjaring van het recht tot strafvordering van dit zeer ernstige misdrijf te voorkomen, levert nog geen misbruik van bevoegdheid op. Voorts kan niet gezegd worden dat de vordering tot het openen van een gerechtelijk vooronderzoek als door de Officier van Justitie gedaan, van iedere grond is ontbloot, in aanmerking genomen dat van de vermoedelijke dader een volledig DNA-profiel bekend is en deze in zoverre is geïdentificeerd, zodat in geval de personalia van de verdachte bekend worden, nadere onderzoekshandelingen kunnen worden verricht. (...)
>
> Het instellen van een vordering tot het openen van een gerechtelijk vooronderzoek is een daad van vervolging in de zin van artikel 72, eerste lid, Sr. Of deze daad van vervolging de verjaring van het recht tot strafvordering stuit, is afhankelijk van het antwoord op de vraag of aan de overige vereisten genoemd in artikel. 72, eerste lid, Sr is voldaan. Daarbij dient in aanmerking te worden genomen dat indien en zodra aan deze vereisten is voldaan, de stuiting met terugwerkende kracht rechtsgevolg heeft (vgl. HR 1 december 1998, NJ 1999, 179)."

Dit arrest van de Hoge Raad maakt het mogelijk om verjaring te stuiten door het openen van een gerechtelijk vooronderzoek tegen een onbekende verdachte. Met dit instrument had het Openbaar Ministerie vermoedelijk diverse verjaringen kunnen voorkomen als de verjaringsregels niet waren aangepast per 1 januari 2006 en 1 april 2013. De zaak Ghurahoo werd overigens in augustus 2005 opgelost.[75]

---

[73] Er is nooit een verwijzingsuitspraak gekomen vanwege het overlijden van verdachte (Waarsenburg, 2008).

[74] HR 4 oktober 2005, ECLI:NL:HR:2005:AT2968.

[75] In augustus 2005 wierp de 54-jarige Joop Lith, schooldirecteur in Zegveld en voetbaltrainer, zich voor de trein nadat hij uit voorarrest was vrijgekomen. Hij zat in voorarrest naar aanleiding van klachten van jeugdleden van de voetbalclub aan wie hij seksueel getinte berichten zou hebben gestuurd. Zijn lichaam was al gecremeerd als de politie verzoekt om zijn DNA voor een vergelijking met het DNA-spoor dat op

Een interessant punt dat de Hoge Raad in dit arrest aanhaalt is de terugwerkende kracht van de stuiting. De Hoge Raad verwijst hierbij naar een eigen arrest uit 1998.[76] De vraag die hier centraal stond was op welk moment de stuiting heeft plaatsgevonden. Was dit het moment dat een vervolgingsdaad is ingesteld of was dit het moment dat aan de voorwaarden van artikel 72 lid 1 Sr is voldaan en de verdachte bekend is geworden met de vervolgingsdaad? Tot dit arrest bestond nog discussie over deze vraag. De advocaat-generaal wijst in zijn conclusie erop dat de wetgever destijds uitging van de tweede uitleg: het moment dat de verdachte ermee bekend is.[77] Toch ging de Hoge Raad hier *niet* in mee en stelde dat de stuiting terugwerkende kracht heeft. Dat zou voor de zaak Ghurahoo hebben betekend - ware het niet dat de verdachte reeds was overleden - dat op het moment dat een persoon aan het DNA-profiel kan worden gekoppeld en deze persoon, dan verdachte, bekend is met de vervolging, de verjaring met terugwerkende kracht is gestuit op het moment dat de officier van justitie de vordering GVO heeft ingesteld.

Arthur Ghurahoo is aangetroffen. Het lukte om DNA veilig te stellen uit een bloeddruppel op een biels onder het spoor. Het DNA-profiel van Lith matchte met het DNA-profiel dat op Arthur Ghurahoo was gevonden. (K. Voskuil, 'Druppel bloed van dode man leidde tot doorbraak in moordzaak Arthur (11)' *AD.nl* 25 oktober 2018.)

[76] HR 1 december 1998, ECLI:NL:HR:1998:ZD1384, *NJ* 1999, 179.

[77] HR 1 december 1998, ECLI:NL:HR:1998:ZD1384 (conclusie A-G Fokkens), *NJ* 1999, 179.

3 Onderzoeksmethoden

In dit hoofdstuk staan we niet alleen stil bij de methoden die zijn gebruikt in dit onderzoek, maar besteden we ook aandacht aan de overwegingen bij het onderzoeksdesign dat ten grondslag ligt aan dit onderzoek. Eerst wordt uitgelegd waarom er is gekozen voor ingestroomde feiten bij het Openbaar Ministerie als empirische basis voor het onderzoek (paragraaf 3.1). Vervolgens wordt uitgelegd op welke wijze de strafbare feiten zijn geselecteerd die mogelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013 (paragraaf 3.2 en 3.3). Paragraaf 3.4 gaat nader in op het databestand waarop de analyse is gebaseerd. Tot slot wordt beschreven op welke wijze gepubliceerde rechterlijke uitspraken zijn benut voor de toetsing en inhoudelijke kleuring van zaken die mogelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013 (paragraaf 3.5).

3.1 Waarom ingestroomde feiten bij het Openbaar Ministerie als uitgangspunt?

De eerste onderzoeksvraag betreft het aantal bij het Openbaar Ministerie ingestroomde feiten die mogelijk zouden zijn verjaard als de Wet aanpassing vervolgingsverjaring 2012 er niet zou zijn geweest. We kunnen vaststellen dat dit geen zicht geeft op wat de wetsaanpassing in potentie kan opleveren, maar alleen inzicht geeft in het deel waarbij zaken bij het Openbaar Ministerie zijn beland.

Misdrijven die nu nog niet ter kennis zijn gekomen van de politie, bijvoorbeeld seksueel misbruik van minderjarigen, blijven buiten het zicht van dit onderzoek. Maar ook zaken die wel bij de politie of andere opsporingsinstanties zijn aangegeven, maar waarbij nog geen verdachte in beeld is gekomen of die nog niet zijn ingestuurd naar het Openbaar Ministerie blijven buiten de scope van dit onderzoek. De belangrijkste reden dat bij de politie aangegeven, maar nog niet bij het Openbaar Ministerie ingestuurde zaken, buiten beschouwing blijven, is het feit dat de politie (veelal) een misdrijf niet registreert aan de hand van een wetsartikel, maar op basis van een maatschappelijke klasse. Bij een maatschappelijke klasse is het echter lang niet altijd duidelijk om welk wetsartikel het nu precies gaat en daarmee is het niet mogelijk om vast te stellen wat de strafmaat – en dus verjaringstermijn – van het aangegeven misdrijf is.[78]

[78] We illustreren dit aan de hand van een voorbeeld. Woninginbraak wordt bij de politie geregistreerd in BVH onder de code A20. Woninginbraak komt overeen met artikel 311, lid 1, nr. 5 Sr. De strafmaat is zes jaar, maar als er sprake is van een woninginbraak tijdens de voor de nachtrust bestemde tijd dan is de strafmaat negen jaar (artikel 311, lid 2 Sr). Deze nuance is moeilijk te vinden in de politieregistratie; er zou eventueel in dit voorbeeld gekeken kunnen worden naar de begin- en eindtijd van de woninginbraak, maar dat zou al snel tot forse problemen leiden want deze begin- en eindtijden vallen natuurlijk met regelmaat zowel binnen als buiten de ‘voor de nachtrust bestemde uren’ (zie ook: Kruize en Gruter 2015).

Bovenstaande betekent dat de focus in dit onderzoek is komen te liggen op strafbare feiten die bij het Openbaar Ministerie zijn ingestroomd. Niet bij het Openbaar Ministerie ingestroomde feiten blijven buiten beschouwing in dit onderzoek.

De onderzoeksvraag betreft het aantal ingestroomde feiten dat *mogelijk* zou zijn verjaard. Het woord *mogelijk* is toegevoegd om te onderstrepen dat we natuurlijk niet met zekerheid kunnen zeggen of een feit zou zijn verjaard als de wet niet was aangepast. We weten immers niet of het Openbaar Ministerie, als de wet niet zou zijn aangepast, zou hebben getracht om de verjaring te stuiten.

3.2 Welke tijdsperioden zijn van belang?

De peildatum voor ons onderzoek is 1 januari 2020. Dat wil zeggen dat we kijken naar feiten die vóór 1 januari 2020 bij het Openbaar Ministerie zijn ingestroomd.

De Wet aanpassing vervolgingsverjaring 2012 is op 1 april 2013 in werking getreden. Feiten die op dat moment reeds waren verjaard, blijven verjaard, maar voor de nog niet-verjaarde feiten geldt dat de verjaringstermijn is verlengd van twaalf naar twintig jaar (feiten met een strafdreiging van acht t/m tien jaar) of is afgeschaft. Feiten waarvoor de verjaringstermijn is afgeschaft hadden voor de wetswijziging een verjaringstermijn van twintig jaar (strafdreiging van ten minste twaalf jaar) of twaalf jaar (specifieke zedenfeiten).

Een extra complicerende factor is dat de verjaringstermijn bij zedenfeiten, onder de regeling van 2006, pas aanving de dag nadat het minderjarige slachtoffer achttien jaar werd. Bij meerderjarige slachtoffers van zedendelicten geldt de dag na de pleegdatum als startdatum. Vanwege deze complicerende factor bij zedenzaken zijn deze feiten in dit onderzoek gescheiden van de andere feiten.

3.2.1 Verjaring verlengd van twaalf naar twintig jaar

Bij de inwerkingtreding van de Wet aanpassing vervolgingsverjaring 2012 zijn misdrijven met een strafdreiging van acht t/m tien jaar, mits niet gestuit, verjaard als de feiten voor 1 april 2001 zijn gepleegd. Op het moment dat de wet in werking treedt, zijn er immers meer dan twaalf jaar verstreken. Met een peildatum van 1 januari 2020 zijn feiten die na 31 december 2007 zijn gepleegd niet interessant voor ons onderzoek, want er zijn op dat moment nog geen twaalf jaar verstreken en zouden deze feiten ook onder de regeling van 2006 nog niet zijn verjaard. Dit betekent dat de feiten die in het tijdvak van 1 april 2001 en 31 december 2007 zijn gepleegd mogelijk interessant zijn voor ons onderzoek. In dit tijdvak zitten namelijk strafbare feiten die nog niet waren verjaard voordat de wetswijziging van kracht werd en waarbij er mogelijk meer dan twaalf jaar zit tussen de pleeg- en instroomdatum. We gaan er hierbij van uit dat de eerste daad van vervolging rond de

instroomdatum bij het Openbaar Ministerie ligt. Dit is ook nog eens schematisch weergegeven in Figuur 3.1, waarbij de pleegperiode van interesse voor ons onderzoek blauw gemarkeerd is.

Figuur 3.1 Schematische weergave van verjaringsperiode bij feiten met een strafdreiging van acht t/m tien jaar (minus zedenzaken met een minderjarig slachtoffer); peildatum 1 januari 2020

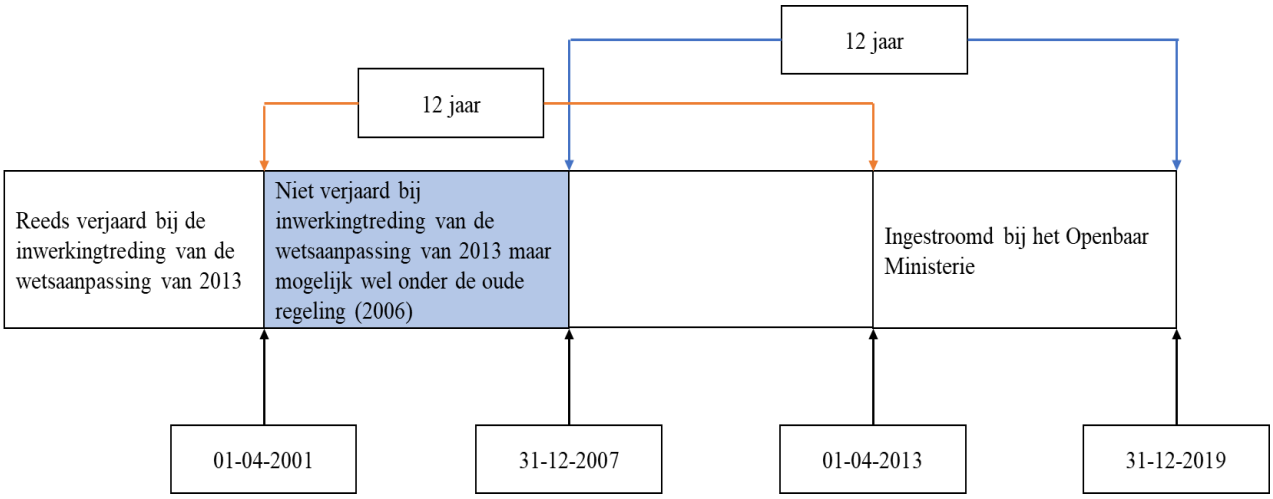

Voor alle duidelijkheid: het is dus niet zo dat *alle* strafbare feiten met een strafdreiging van acht t/m tien jaar die tussen 1 april 2001 en 31 december 2007 zijn gepleegd (het blauwgekleurde tijdvak) en in de periode van 1 april 2013 t/m 31 december 2019 zijn ingestroomd bij het Openbaar Ministerie zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013; deze feiten zouden *mogelijk* zijn verjaard zonder de wetsaanpassing.

3.2.2 Verjaring afgeschaft

Bij de inwerkingtreding van de Wet aanpassing vervolgingsverjaring 2012 zijn misdrijven met een strafdreiging van ten minste twaalf jaar, mits niet gestuit, verjaard als de feiten voor 1 april 1993 zijn gepleegd. Op het moment dat de wet in werking treedt, zijn er op die datum immers meer dan twintig jaar verstreken. Met een peildatum op 1 januari 2020 zijn feiten die na 31 december 1999 zijn gepleegd niet interessant voor ons onderzoek, want er zijn nog geen twintig jaar verstreken en deze feiten zouden ook onder de regeling van 2006 nog niet zijn verjaard. Dit betekent dat de feiten die in het tijdvak van 1 april 1993 en 31 december 1999 zijn gepleegd mogelijk interessant zijn voor ons onderzoek. In dit tijdvak zitten namelijk de feiten die nog niet waren verjaard voordat de wetswijziging van kracht werd en er zit mogelijk meer dan twintig jaar tussen de pleeg- en instroomdatum. We gaan er hierbij van uit dat de eerste daad van vervolging ligt rond de instroomdatum bij het Openbaar Ministerie. Dit is ook nog eens schematisch weergegeven in Figuur 3.2, waarbij de pleegperiode van interesse voor ons onderzoek oranje gemarkeerd is.

Figuur 3.2 Schematische weergave van verjaringsperiode bij feiten met een strafdreiging van ten minste twaalf jaar (minus zedenzaken met een minderjarig slachtoffer); peildatum 1 januari 2020

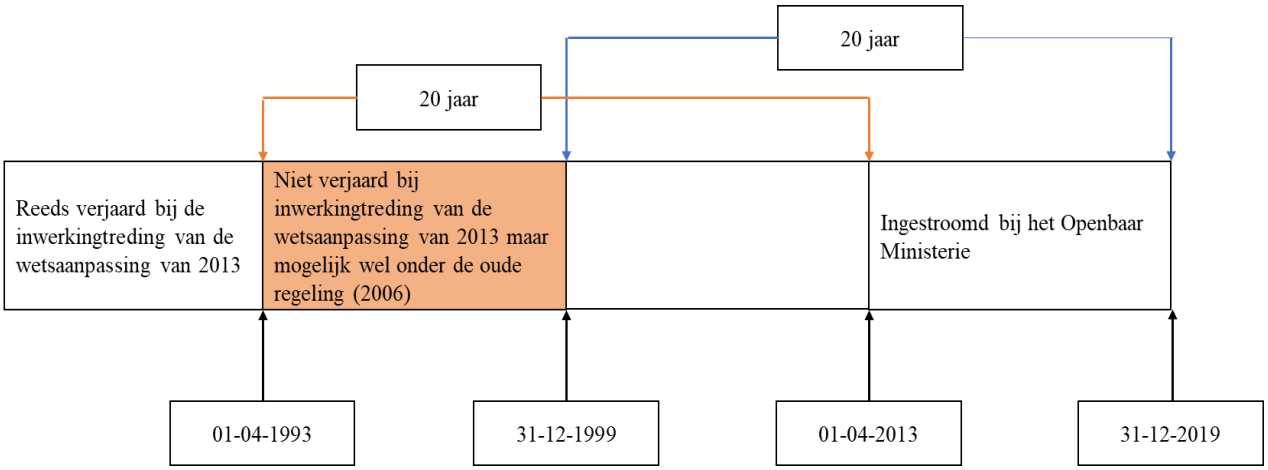

3.2.3 Verjaring bij zedenmisdrijven

Onder de wetswijziging van 2013 is de verjaring bij een aantal eerder genoemde zedenmisdrijven afgeschaft als het een minderjarig slachtoffer betreft. Voor de wijziging verjaarden deze zedenfeiten met een minderjarig slachtoffer na twaalf dan wel twintig jaar. Hierbij is niet de pleegdatum het uitgangspunt maar de dag waarop het minderjarige slachtoffer achttien jaar is geworden. Figuur 3.3 laat zien dat er dus twee perioden van belang zijn bij zedenfeiten met minderjarige slachtoffers, afhankelijk van de vraag welk zedenmisdrijf het betreft.

Figuur 3.3 Schematische weergave van verjaringsperiode bij zedenfeiten met een minderjarig slachtoffer bij de onderzoekspeildatum van 1 januari 2020

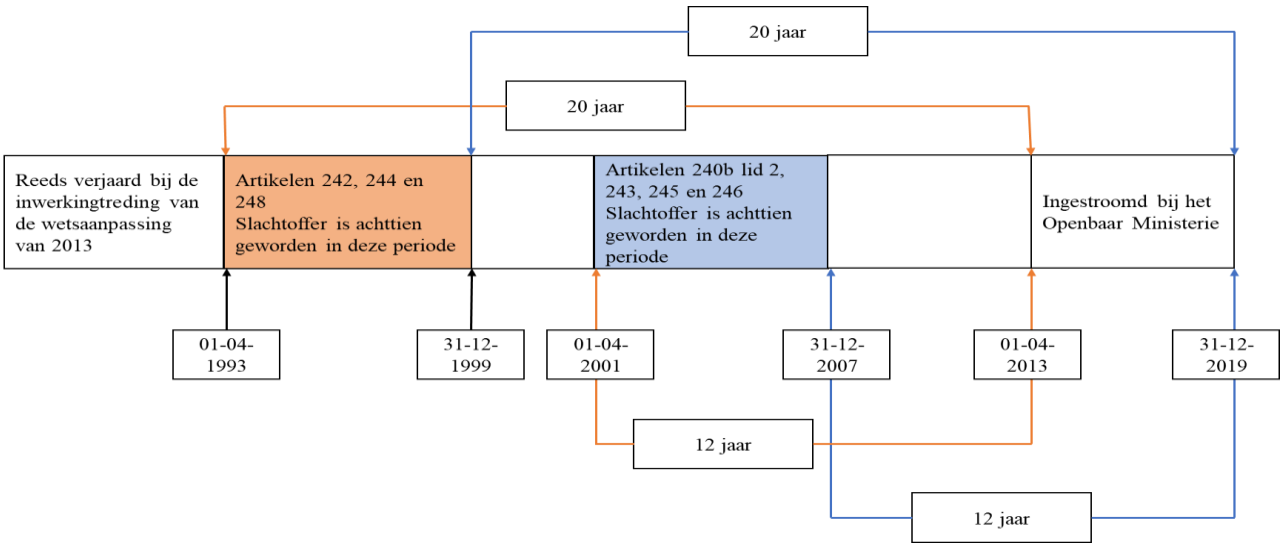

Als er sprake is van een zedenmisdrijf met een meerderjarig slachtoffer dan volgt de verjaringstermijn het patroon zoals verwoord in paragraaf 3.2.1 (voor de artikelen 243 en 246 Sr) en 3.2.2 (voor de artikelen 242 en 248 Sr).

3.3 Om welke wetsartikelen gaat het?

Er zijn twee lijsten van wetsartikelen samengesteld waarvan de verjaringstermijn is veranderd door de wetswijziging. De eerste lijst heeft betrekking op misdrijven met een strafdreiging van acht t/m tien jaar. Voor deze misdrijven geldt dat de verjaringstermijn is verlengd van twaalf naar twintig jaar met ingang van 1 april 2013. De tweede lijst betreft misdrijven met een strafdreiging van ten minste twaalf jaar en vier zeden wetsartikelen (artikelen 240b lid 2, 243, 245 en 246 Sr) met een minderjarig slachtoffer onder de achttien jaar was ten tijde van het plegen van het misdrijf. Voor deze misdrijven geldt dat de verjaringstermijn is afgeschaft.

Deze twee lijsten zijn in drie stappen samengesteld. Uitgangspunt vormde een lijst samengesteld door het CBS in 2011. De toelichting die hierbij wordt gegeven, luidt als volgt:[79]

> In de wet staat omschreven welke (maximale) strafbepalingen worden toegepast bij overtreding van het delict. Het CBS heeft een lijst samengesteld van alle misdrijven met daarbij hun maximale strafbepaling. Het gaat uitsluitend om misdrijven die genoemd zijn in het Wetboek van Strafrecht, de Opiumwet, de Wegenverkeerswet, de Wet wapens en munitie en het Wetboek van Militair Strafrecht. Misdrijven die niet voorkomen in de registratiesystemen COMPAS en GPS van het Openbaar Ministerie zijn niet in de lijst opgenomen.

Het CBS is verzocht om een geactualiseerde lijst, maar dit heeft uiteindelijk niets opgeleverd. Deze lijst is aangevuld met misdrijven die worden genoemd in twee bijlagen (opheffing verjaring en verlenging verjaring van twaalf naar twintig jaar) bij het wetsvoorstel wijziging vervolgingsverjaring.

Tot slot is het online Wetboek van Strafrecht doorzocht aan de hand van de zoektermen ‘acht’, ‘negen’ en ‘tien’, ‘twaalf’ en ‘vijftien’. Hiermee is gecontroleerd welke wetsartikelen aan een strafdreiging van de genoemde zoektermen voldoen en of het wetsartikel al op de lijsten voorkomt. Voor zover dit niet het geval was, zijn de lijsten aangevuld. Deze twee lijsten zijn opgenomen in Bijlage 2 en 3.

De strafdreiging kan aan verandering onderhevig zijn. We zijn uitgegaan van de strafdreiging die gold op het moment dat de wetswijziging van 2013 in werking trad, dat wil zeggen op 1 april 2013. We zijn immers geïnteresseerd in misdrijven gepleegd voor 1 april 2013. Feitelijk zijn we geïnteresseerd in misdrijven die voor 1 januari 2008 zijn gepleegd (voor misdrijven met een strafdreiging

[79] CBS 2011, p. 1.

van acht t/m tien jaar) dan wel voor 1 januari 2000 (voor misdrijven met een strafdreiging van ten minste twaalf jaar). We zijn echter om praktische redenen (tijdsinvestering) niet nagegaan of de strafdreiging in de periode tot 1 april 2013 is gewijzigd voor de relevante wetsartikelen.

3.4 Databestanden van bij het Openbaar Ministerie ingestroomde strafzaken

De wetswijziging is in werking getreden per 1 april 2013. Strafbare feiten die op die datum reeds waren verjaard en niet meer konden worden vervolgd, blijven verjaard, maar feiten die op 1 april 2013 nog niet waren verjaard vallen onder de nieuwe regelgeving. Om zicht te krijgen op de vraag welke strafbare feiten er bij Openbaar Ministerie zijn ingestroomd die mogelijk onder de oude regeling zouden zijn verjaard, heeft de Fact Factory van het Parket-Generaal twee bestanden aangeleverd.

Het eerste bestand bevat alle feiten met een strafdreiging van ten minste twaalf jaar plus de vier eerder genoemde zedenfeiten die na 1 april 2013 zijn ingestroomd. Het tweede bestand bevat alle feiten met een strafdreiging van acht t/m tien jaar die na 1 april 2013 zijn ingestroomd. Deze bestanden bevatten onder andere de volgende variabelen:

- Datum plegen feit
- Datum instroom
- Arrondissement
- Aanleverende dienst
- Wetsartikel van vervolging
- Datum afdoening
- Wijze van afdoening
- Soort sepot

Deze twee bestanden zijn geheel geanonimiseerd aangeleverd, dat wil zeggen dat ook het parket- en/of procesverbaalnummer niet in de bestanden voorkomen. Wel hebben beide bestanden een uniek meegekregen. Voor alle feiten is de periode van plegen tot instromen bij het Openbaar Ministerie berekend.

Voor het eerste bestand met feiten met een strafdreiging van acht t/m tien jaar zijn de feiten geselecteerd waarbij de periode van plegen tot instromen meer dan twaalf jaar is. Deze feiten zouden mogelijk zijn verjaard onder de regeling van 2006. We weten in ieder geval zeker dat feiten waarbij deze periode korter dan twaalf jaar is, niet zouden zijn verjaard onder de regeling van 2006.

Voor het tweede bestand met feiten met een strafdreiging van ten minste twaalf jaar zijn de feiten geselecteerd waarbij de periode van plegen tot instromen meer dan twintig jaar is. Deze feiten zouden mogelijk zijn verjaard onder de regeling van 2006. We weten in ieder geval zeker dat feiten

waarbij deze periode korter dan twintig jaar is, niet zouden zijn verjaard onder de regeling van 2006.
Voor de geselecteerde feiten (beide bestanden) is aanvullende informatie opgevraagd bij de Fact Factory van het Parket-Generaal. Deze aanvullende informatie bestaat uit:

- Parketnummer
- Procesverbaalnummer
- Indicatie in bewaring stelling
- Datum vonnis
- Rechterlijke uitspraak
- Sekse slachtoffer
- Indicatie minderjarig slachtoffer

De informatie over de rechterlijke uitspraak is verstrekt door de Fact Factory nadat we hier toestemming voor hebben gekregen van de Raad voor de Rechtspraak. Vervolgens zijn de procesverbaalnummers naar Bureau Management Informatie van de Nationale Politie gestuurd met de vraag om de leeftijd van het slachtoffer bekend te maken. De leeftijd van het slachtoffer is van belang bij met name zedenmisdrijven. Als het slachtoffer minderjarig is, gaat de verjaringstermijn tellen de dag nadat het slachtoffer achttien jaar is geworden.

3.5 Bestuderen van rechterlijke uitspraken

Aan de hand van de bestandsanalyse kunnen we strafbare feiten identificeren die mogelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013, maar we kunnen dat niet met zekerheid vaststellen zonder het achterliggende dossier in te zien. Pas wanneer er zicht is op het volledige dossier kunnen we met zekerheid vaststellen of er in de tijd voorafgaand aan het instromen van het feit bij het Openbaar Ministerie daden van vervolging zijn geweest die de verjaring hebben gestuit.[80] Het Parket-Generaal van het Openbaar Ministerie heeft echter geen toestemming gegeven voor het inzien van dossiers.[81] Daarom is besloten om gepubliceerde uitspraken als uitgangspunt te nemen om meer inzicht in een aantal mogelijk verjaarde feiten te verkrijgen. Er zijn echter wel nadelen verbonden aan deze alternatieve methode, te weten:

[80] Ook is het mogelijk dat zekerheid wordt verkregen door het gepubliceerde vonnis. In sommige uitspraken wordt de eerste daad van stuiting expliciet besproken of is er andere informatie voorhanden die zekerheid geeft over de vraag of de zaak zonder de wetswijziging van 2013 zou zijn verjaard.
[81] In de toestemmingsbrief voor het benutten van databestanden wordt niet expliciet vermeld waarom er geen toestemming is gegeven voor dossieronderzoek. Uit mondeling overleg met een vertegenwoordiger van het Parket-Generaal blijkt dat dossieronderzoek als een te grote belasting wordt gezien. Hierbij moet worden opgemerkt dat er in die maanden sprake was van een *lock down* vanwege de eerste Corona-golf. Veruit de meeste voor dit onderzoek relevante dossiers zijn verwerkt in Compas en die dossiers kunnen niet digitaal worden ingezien (in tegenstelling tot dossiers die in GPS zijn verwerkt).

- De uitspraken hebben logischerwijs alleen betrekking op zaken waarbij het Openbaar Ministerie tot dagvaarding heeft besloten. We kunnen daarmee geseponeerde feiten niet nader bestuderen.
- Niet alle uitspraken zijn gepubliceerd. We hebben daarmee te maken met een steekproef waarvan we niet goed weten of deze steekproef representatief is voor alle feiten die mogelijk verjaard zouden zijn zonder de wetswijziging van 2013.
- Mogelijk is niet alle relevante informatie in verband met het verjaringsvraagstuk voorhanden in het gepubliceerde vonnis.

Van de zaken die aan de rechter zijn voorgelegd is aan de hand van het parketnummer gezocht naar het vonnis op de website uitspraken.rechtspraak.nl. Publicatie op rechtspraak.nl vindt plaats aan de hand van het Besluit selectiecriteria uitsprakendatabank Rechtspraak.nl.[82] Hieruit blijkt dat vooral de uitspraken worden gepubliceerd van meervoudige kamers, uitspraken van zaken waarvoor aandacht is in de media en uitspraken in hoger beroepszaken. Uitspraken waarbij vrijwel uitsluitend standaardformuleringen zijn gebruikt, worden in de regel niet gepubliceerd.

[82] Zie https://www.rechtspraak.nl/Uitspraken/Paginas/Selectiecriteria.aspx

4 Verjaring na twintig jaar

Onder de oude regeling gold een vervolgingsverjaringstermijn van twaalf jaar voor misdrijven met een strafdreiging van acht t/m tien jaar. Met de nieuwe regeling is de verjaringstermijn verlengd tot twintig jaar.

De wet is aangepast met werking vanaf 1 april 2013. De peildatum voor het onderzoek is 1 januari 2020. Daarmee zijn de misdrijven met een strafdreiging van acht t/m tien jaar, gepleegd in de periode van 1 april 2001 t/m 31 december 2007 interessant voor dit onderzoek. Deze misdrijven zouden immers onder de oude regeling mogelijk zijn verjaard in de periode van 1 april 2013 t/m 31 december 2019.

4.1 Ingestroomde feiten bij het Openbaar Ministerie

In Bijlage 3 zijn de wetsartikelen opgenomen met strafdreiging van acht t/m tien jaar. De Fact Factory van het Parket-Generaal heeft een bestand aangeleverd met 44.266 feiten die aan deze strafdreigingseis voldoen en zijn ingestroomd in de periode van 1 april 2013 t/m 31 december 2019. Dit bestand bevat 5.936 zedenfeiten. Deze feiten zijn verwijderd, want zedenfeiten worden besproken in hoofdstuk 6. Er resteren daarmee voor de analyse in dit hoofdstuk 38.330 feiten.

Tabel 4.1 geeft een overzicht van het artikel waaronder deze feiten zijn ingestroomd bij het Openbaar Ministerie. Om de overzichtelijkheid van de tabel te vergroten, worden de cijfers per artikelnummer gepresenteerd – dat wil zeggen niet uitgesplitst naar lid en nummer van een wetsartikel[83] – en in twee gevallen zijn twee artikelnummers samen genomen omdat ze inhoudelijk nauw verbonden zijn, te weten de artikelen 161 en 162 (gemeengevaar veroorzaken) en de artikelen 208 en 209 (valsmunterij). Bijna de helft van de ingestroomde feiten (49 procent) betreft art. 302 Sr (zware mishandeling), gevolgd door afpersing (art. 317 Sr) dat voor 19 procent van de ingestroomde feiten staat.

De laatste kolom van Tabel 4.1 geeft weer bij hoeveel ingestroomde feiten de pleegdatum meer dan twaalf jaar voor de instroomdatum ligt. Alleen deze feiten zouden mogelijk zijn verjaard voor de wijziging van de wet. Dit blijkt het geval te zijn bij 91 van de ingestroomde feiten. In deze kolom is het aandeel van zware mishandeling 21 procent terwijl beroepsmatig witwassen (art. 420ter Sr) voor iets meer dan de helft (54 procent) van de ingestroomde feiten staat die meer dan twaalf jaar oud zijn.

[83] In Bijlage 3 is te zien, indien relevant, om welk lid en/of nummer het gaat van het desbetreffende wetsartikel. Binnen één wetsartikel kunnen verschillende strafmaxima gelden.

Het blijkt dat 75 van deze 91 feiten zijn gepleegd in de periode van 1 april 2001 t/m 31 december 2007. De overige 16 feiten zijn voor deze periode ingestroomd. Dat wil zeggen dat deze 16 feiten onder normale omstandigheden verjaard waren bij invoering van de wet. Het feit dat deze zaken toch bij het Openbaar Ministerie zijn ingestroomd, doet vermoeden dat de verjaring bij deze zaken op een of andere wijze is gestuit dan wel dat er een andere plausibele reden is dat de zaak toch is ingestroomd. Er zou bijvoorbeeld sprake kunnen zijn van een misdrijf dat gedurende een periode is gepleegd en dat een deel van deze periode nog niet is verjaard op het moment van instromen.

Tabel 4.1 Bij het Openbaar Ministerie ingestroomde feiten met een strafdreiging van acht t/m tien jaar in de periode van 1 april 2013 t/m 31 december 2019

Artikel	**Omschrijving**	**Ingestroomd**	**Ingestroomd meer dan 12 jaar na pleeg-datum**
SR art 96	Samenspanning tegen veiligheid van de staat	67	
SR art 124	Geweld tegen vergadering gemeente	11	
SR art 134a	Hulp bij terroristisch misdrijf	67	
SR art 141	Openlijk geweld	325	
SR art 161/162	Gemeengevaar veroorzaken	192	
SR art 197a	Mensensmokkel	432	
SR art 207	Valse verklaring	62	1
SR art 208/209	Valsmunterij	2.487	1
SR art 257	Gebrek aan zorg met dood als gevolg	31	
SR art 273f	Mensenhandel	1.799	7
SR art 279	Onttrekken ouderlijk gezag	180	1
SR art 282	Opzettelijke vrijheidsberoving	2.672	5
SR art 285	Voorbereiden terroristisch misdrijf	1	
SR art 289a	Samenspanning moord met terroristisch oogmerk	9	
SR art 291	Kindermoord door moeder	8	2
SR art 301	Mishandeling met voorbedachte rade	3	
SR art 302	Zware mishandeling	18.924	19
SR art 311	Diefstal in vereniging of d.m.v. braak etc.	2	
SR art 312	Diefstal met geweld	1.392	2
SR art 317	Afpersing	7.333	4
SR art 385b	Geweld tegen iemand in luchtvaartuig	44	
SR art 420ter	Witwassen als gewoonte/beroep	2.024	49
SR art 421	Financieren terrorisme	58	
OW art 10	Overtreding Opiumwet art 2 onder B of D	207	
Totaal		**38.330**	**91**

4.2 Feiten gepleegd in de periode 1 april 2001 t/m 31 december 2007

Zoals in de vorige paragraaf beschreven, zijn er 75 feiten ingestroomd na 1 april 2013 die gepleegd zijn na 1 april 2001 en waarbij er meer dan twaalf jaar zit tussen de pleegdatum en de datum van instromen bij het Openbaar Ministerie. Om vast te kunnen stellen of deze feiten voor de wijziging van de wettelijke regeling inzake vervolgingsverjaring zouden zijn verjaard, moeten we zicht hebben op de eerste daad van vervolging (artikel 72 lid 1 Sr). Instromen bij het Openbaar Ministerie wordt niet gezien als daad van vervolging, maar het is aannemelijk dat de eerste vervolgingsdaad in de regel rond deze datum ligt (inbewaringstelling of dagvaarding). Op basis van de informatie die geautomatiseerd uit de systemen kan worden gegenereerd, is niet met zekerheid vast te stellen wat de eerste vervolgingsdaad is geweest. We hebben wel informatie ontvangen over inbewaringstelling, maar het is niet bij alle verdachten bekend of dit wel/niet is gebeurd. Of er sprake is geweest van een gerechtelijk vooronderzoek (wat nog actueel was in deze periode) is niet bekend.

Uitgangspunt bij de verjaringstermijn is de pleegdatum, maar er zijn meerdere uitzonderingen op deze regel (zie artikel 71 Sr). Bij valsmunterij gaat de verjaring tellen de dag na die waarop het misdrijf ter kennis is gekomen van een opsporingsambtenaar. Bij mensenhandel gaat de verjaringstermijn in het geval van een minderjarig slachtoffer pas tellen de dag nadat het slachtoffer achttien jaar is geworden. Bij (zware) mishandeling voor zover het feit genitale verminking, abortus of gedwongen sterilisatie heeft veroorzaakt bij meisjes, gaat de verjaringstermijn, in het geval van een minderjarig slachtoffer, ook pas tellen de dag nadat het slachtoffer achttien jaar is geworden. In het ter beschikking gestelde bestand is een variabele ‘indicatie minderjarig’ opgenomen. Deze variabele is niet voor alle slachtoffers ingevuld. Voor de feiten waarbij deze informatie wel bekend is, blijkt er geen sprake te zijn van een dergelijke indicatie. Met andere woorden, het gaat daar om volwassen slachtoffers. Daarom is in het onderzoek uitgegaan van de aanname dat het om meerderjarige slachtoffers gaat bij menshandel en (zware) mishandeling met genitale verminking, abortus of gedwongen sterilisatie.

Tot nu toe is er gesproken over bij het Openbaar Ministerie ingestroomde feiten. Tabel 4.2 geeft inzicht in het samenspel tussen feiten, verdachten en zaken. De 75 feiten staan op naam van 64 verdachten. Als feiten een identiek parketnummer hebben, gaat het om dezelfde verdachte. Een verdachte kan in principe meerdere parketnummers hebben, dus 64 verdachten betekent niet automatisch 64 unieke verdachten. Een controle aan de hand van de geboortedatum van de verdachte leert echter dat er in dit geval vermoedelijk sprake is van 64 unieke verdachten. We schrijven ‘vermoedelijk’ omdat niet van alle verdachten de geboortedatum bekend is. Diverse verdachten zijn medeverdachten van elkaar. De 64 verdachten zijn betrokken bij 40 zaken.[84]

[84] Als het procesverbaalnummer identiek is, spreken van ‘dezelfde zaak’.

Bij 23 van de 40 zaken is slechts een enkel feit met een strafdreiging van acht t/m tien jaar ingestroomd bij het Openbaar Ministerie. Als een zaak instroomt bij het Openbaar Ministerie dan kan deze zaak ook meerdere feiten betreffen waar één persoon van wordt verdacht. Zo is er een zaak rond mensenhandel ingestroomd met drie feiten ten aanzien van dezelfde verdachte. Er is echter ook een zware mishandeling ingestroomd waarbij vijf verdachten bij betrokken zijn. Dit leidt tot vijf feiten in de OM-administratie.

Tot slot is het ook mogelijk dat een zaak leidt tot instroom van verschillende feiten die een strafdreiging kennen van acht t/m tien jaar en die ouder zijn dan twaalf jaar. Zo is er een zaak die onder de vlag van valsmunterij in combinatie met witwassen bij het Openbaar Ministerie is ingestroomd. Er is een zaak met de combinatie mensenhandel en opzettelijke vrijheidsberoving en tot slot een zaak rond mensenhandel in combinatie met witwassen.

Tabel 4.2 Samenspel tussen zaken, feiten en verdachten

Artikel	Aantal zaken	Aantal feiten	Aantal verdachten
Zaak met enkel feit			
SR art 207 (valse verklaring)	1	1	1
SR art 279 (onttrekken ouderlijk gezag)	1	1	1
SR art 282 (vrijheidsberoving)	1	1	1
SR art 302 (mishandeling)	3	3	3
SR art 312 (diefstal met geweld)	1	1	1
SR art 317 (afpersing)	2	2	2
SR art 420ter (witwassen)	14	14	14
Zaak met meerdere, identieke feiten			
SR art 273f (mensenhandel)	1	3	1
SR art 291 (kindermoord moeder)	1	2	1
SR art 302 (mishandeling)	1	5	5
SR art 420ter (witwassen)	11	32	29
Zaak met meerdere, verschillende feiten			
SR art 209 (1x) / 420ter (1x)	1	2	1
SR art 273f (2x) / 282 (3x)	1	5	3
SR art 273f (2x) / 420ter (1x)	1	3	1
Totaal	**40**	**75**	**64**

4.2.1 Pleegdatum

Als we naar de pleegdatum van deze ingestroomde feiten kijken dan valt het op dat 1 januari vaak voorkomt; 37 van de 75 feiten hebben 1 januari als pleegdatum. Dit fenomeen doet zich in alle zes de jaren voor. Het betreft veelal witwassen (24 feiten) en in mindere mate mensenhandel al dan niet in combinatie met vrijheidsberoving (10 feiten). Tot slot zijn er drie andere feiten met 1 januari

als pleegdatum Dit doet vermoeden dat bij witwasonderzoeken vaak 1 januari van het desbetreffende jaar fictief als pleegdatum wordt gekozen.

Verder valt op dat de datum 14 december 2001 vaak voorkomt. Er zijn namelijk vijftien feiten, verdeeld over zeven zaken, die deze datum als startdatum hebben. Op 14 december 2001 is titel XXXA inzake witwassen ingevoegd in het Wetboek van Strafrecht.[85] Mogelijk is dit het startschot geweest voor een aantal witwasonderzoeken. Ook is het denkbaar dat later deze datum als pleegdatum is ingevoerd omdat vanaf die dag de witwasbepaling van kracht was. Zes van deze zeven onderzoeken staan op naam van de FIOD en bij alle feiten gaat het inderdaad om witwassen.

4.2.2 Instroomdatum

De 75 feiten die we hier bespreken zijn minimaal twaalf jaar na de geregistreerde pleegdatum ingestroomd bij het Openbaar Ministerie. Deze feiten zouden mogelijk zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013, want onder de oude regeling verjaarde deze feiten, mits niet gestuit, na twaalf jaar. De kans dat feiten die net de twaalf jaar zijn gepasseerd ten tijde van instroming zouden zijn verjaard onder de oude regeling is vermoedelijk kleiner dan wanneer de termijn van twaalf jaar ruim is overschreden.

Uit Tabel 4.3 blijkt dat ongeveer de helft van de ingestroomde feiten (38 feiten) tussen de twaalf en dertien jaar daarvoor is gepleegd. Van 16 van deze 38 feiten is bekend of de verdachte in bewaring is gesteld (een daad van stuiting). Bij vijftien van deze zestien feiten is dit het geval geweest. De kans dat deze feiten ook zonder de wetswijziging niet zouden zijn verjaard lijkt daarmee reëel, want de datum van inbewaringstelling ligt voor de datum van instroming. Bij zestien van de zeventien witwasfeiten, waarbij er nog geen dertien jaar is verlopen voordat de feit instroomt bij het Openbaar Ministerie, is het niet bekend of de verdachte in bewaring is gesteld.

Tabel 4.3 Verschil in jaren tussen pleeg- en instroomdatum (minimaal twaalf jaar)

	Feiten	Verdachten	Zaken
Tussen 12 en 13 jaar	38	28	16
Tussen 13 en 14 jaar	17	17	9
Tussen 14 en 15 jaar	11	10	8
Tussen 15 en 16 jaar	8	8	6
Tussen 16 en 17 jaar	1	1	1
Totaal	**75**	**64**	**40**

Zonder de dossiers in te zien, blijft het echter gissen of er bij deze 75 feiten omstandigheden zijn geweest die onder de oude wetgeving tot stuiting van de verjaringstermijn zouden hebben geleid.

[85] Wet van 6 december 2001 'tot wijziging van het wetboek van strafrecht en enkele andere wetten in verband
met de strafbaarstelling van het witwassen van opbrengsten van misdrijven', *Staatsblad* 2001, 606

4.2.3 Afdoening door het Openbaar Ministerie

Op het moment dat wij gegevens hebben opgevraagd (maart 2020) waren 70 van de 75 feiten afgedaan door het Openbaar Ministerie. Bij 57 feiten is besloten tot dagvaarden, terwijl 13 feiten met een onvoorwaardelijk sepot zijn afgedaan. Tabel 4.4 geeft een overzicht hoe deze sepots zijn verdeeld per wetsartikel. In sommige gevallen zijn alle feiten geseponeerd van een zaak, maar soms is er wel sprake van dagvaarding voor andere feiten.

Tabel 4.4 Afdoening van feiten door het Openbaar Ministerie

Artikel	Dagvaar-den	Sepot	Nog niet afgedaan
SR art 207 (valse verklaring)	1		
SR art 209 (valsmunterij)	1		
SR art 273f (mensenhandel)	7		
SR art 279 (onttrekken ouderlijk gezag)	1		
SR art 282 (vrijheidsberoving)		4	
SR art 291 (kindermoord moeder)	2		
SR art 302 (mishandeling)	8		
SR art 312 (diefstal met geweld)	1		
SR art 317 (afpersing)	2		
SR art 420ter (witwassen)	34	9	5
Totaal	**57**	**13**	**5**

We bekijken de feiten die zijn geseponeerd nader (zie ook Tabel 4.5).[86] Er zijn vijf zaken geseponeerd waarbij de verdachte alleen voor dat ene feit met een strafdreiging van acht t/m tien jaar bij het Openbaar Ministerie is ingestroomd. Het gaat hierbij om opzettelijke vrijheidsberoving (art. 282 Sr) en vier keer witwassen (art. 420ter Sr). Het feit rond opzettelijke vrijheidsberoving blijkt dubbel te zijn ingeboekt, terwijl de vier witwasfeiten worden geseponeerd met als redenen: niet ontvankelijk (twee keer), dubbel ingeboekt (een maal) en onvoldoende bewijs (een maal).

Bij zaken met meerdere, identieke feiten, zijn vijf witwasfeiten geseponeerd. In een zaak waarbij drie personen ieder van een enkel witwasfeit worden verdacht wordt de zaak voor alle drie de verdachten afgedaan met een onvoorwaardelijk sepot. Voor twee verdachten betreft dit een technisch sepot omdat ze onterecht als verdachte zijn aangemerkt. De zaak van de derde verdachte wordt middels een beleidssepot (een ander dan strafrechtelijk ingrijpen prevaleert) afgedaan. In een andere zaak met drie verdachten zijn tezamen voor vijf witwasfeiten ingeboekt. De twee verdachten met ieder twee feiten op hun naam worden gedagvaard, maar de zaak tegen de derde ver-

[86] De sepotgronden worden nader toegelicht in de Aanwijzing gebruik sepotgronden van het Openbaar Ministerie (BWBR0035469).

dachte wordt geseponeerd. Het betreft een beleidssepot met ‘leidinggever wordt vervolgd’ als omschrijving. Ten slotte is er een zaak waarbij twee verdachten ieder van een witwasfeit zijn verdacht; hier wordt de zaak tegen één verdachte geseponeerd omdat deze dubbel is ingeboekt (administratief sepot).

Bij zaken met verschillende feiten zijn drie feiten geseponeerd in een zaak waarbij drie verdachten zijn verdacht van twee mensenhandel feiten en drie feiten inzake vrijheidsberoving. In deze zaak wordt de verdenking van vrijheidsberoving voor alle drie de verdachten geseponeerd wegens gebrek aan bewijs (technisch sepot). Dit betekent dat twee van de drie verdachten worden gedagvaard voor mensenhandel.

Tabel 4.5 Sepotgrond en strafbare feit

	Witwassen	Vrijheids-beroving	Totaal
Technische sepots			
Onterecht als verdachte aangemerkt (01)	2		2
Onvoldoende bewijs (02)	1	3	4
Niet ontvankelijk (03)	2		2
Beleidssepots			
Een ander dan strafrechtelijk ingrijpen prevaleert (20)	1		1
Leidinggever wordt vervolgd (59)	1		1
Administratief sepot			
Feit dubbel ingeboekt (99)	2	1	3
Totaal	**9**	**4**	**13**

4.2.4 Vonnis in eerste aanleg

Er zijn 48 verdachten die zijn gedagvaard voor 57 feiten met een strafdreiging van acht t/m tien jaar, na 1 april 2001 gepleegd, na 1 april 2013 ingestroomd en waarbij er meer dan twaalf jaar zit tussen de pleegdatum en de datum van instromen bij het Openbaar Ministerie.

In ons databestand is de uitspraak van rechter (in eerste aanleg) bekend voor twintig verdachten die voor 25 feiten zijn gedagvaard.[87] De uitspraak van de rechter is weergegeven in Tabel 4.6. De rechtbank legt straf op aan twaalf verdachten (vijftien feiten), spreekt zes verdachten vrij (zeven feiten) en verklaart het Openbaar Ministerie niet ontvankelijk bij twee verdachten (drie feiten). De vrijspraken vallen met name bij artikel 302 Sr feiten (zware mishandeling).

[87] Dit impliceert dus dat de rechtszitting van 28 verdachten (48 minus 20) die wel zijn gedagvaard nog niet heeft plaatsgevonden op het moment dat wij de data ontvingen, dan wel dat deze gegevens nog niet in de systemen was verwerkt.

Tabel 4.6 Vonnis door de rechter (per gedagvaarde verdachte)

Artikel(en)	Straf-oplegging	Vrijspraak	OM niet ontvanke-lijk
SR art 279 (onttrekken ouderlijk gezag)	1 (1)		
SR art 302 (mishandeling)	2 (2)	4 (3)	1 (1)
SR art 312 (diefstal met geweld)	1		
SR art 317 (afpersing)		1 (1)	
SR art 420ter (witwassen)	6 (3)		
SR art 209 (1x) / 420ter (1x)	1		
SR art 291 (kindermoord) (2x)		1 (1)	
SR art 420ter (witwassen) (2x)			1 (1)
SR art 273f (2x) / 420ter (1x)	1		
Totaal	**12 (6)**	**6 (5)**	**2 (2)**

Het getal in zwart staat voor het aantal vonnissen, hoeveel daarvan zijn gevonden op uitspraken.rechtspraak.nl. is daarachter tussen haakjes in het rood vermeld.

We hebben dertien van twintig uitspraken gevonden op uitspraken.rechtspraak.nl aan de hand van het parketnummer. Met behulp van deze uitspraken krijgen we meer inzicht in de zaak en in de vraag of de zaak zou zijn verjaard zonder de Wet aanpassing regeling vervolgingsverjaring. In paragraaf 4.4 bespreken we deze gevonden uitspraken, want we kijken eerst naar de zestien feiten die voor 1 april 2001 zijn gepleegd.

4.3 Feiten gepleegd voor 1 april 2001

In paragraaf 4.1 is beschreven dat er zestien feiten, met een strafdreiging van acht t/m tien jaar, zijn ingestroomd bij het Openbaar Ministerie na 1 april 2013, terwijl het feit voor 1 april 2001 is gepleegd. Daarmee zou het feit zijn verjaard, omdat de vervolgingsverjaringstermijn van twaalf jaar (oude regeling) bij de ingang van de nieuwe regeling was verstreken. Er zijn dus blijkbaar daden van vervolging geweest die deze feiten hebben gestuit voordat het feit was verjaard dan wel dat er een andere plausibele reden is dat de zaak toch is ingestroomd. Er zou bijvoorbeeld sprake kunnen zijn van een misdrijf dat gedurende een periode is gepleegd en dat een deel van deze periode nog niet is verjaard op het moment van instromen.

Tabel 4.7 geeft een overzicht van deze feiten. Elf van de zestien feiten hebben betrekking op zware mishandeling (artikel 302 Sr). Drie van deze feiten zijn geseponeerd omdat het feit dubbel was ingeboekt. Voor de andere acht zware mishandelingsfeiten is de verdachte gedagvaard. Er is een feit inzake vrijheidsberoving, maar deze zaak is geseponeerd omdat het Openbaar Ministerie niet ontvankelijk is (mogelijk omdat de zaak is verjaard). Het diefstal met geweld feit stamt uit 1977 en is door het Openbaar Ministerie geseponeerd als zijnde een oud feit. Er zijn twee afpersingsfeiten. In het ene geval bleek de persoon in kwestie ten onrechte als verdachte aangemerkt, terwijl

het andere feit nog niet is afgedaan. Tot slot is er een witwasfeit uit januari 2001 waarbij de verdachte is gedagvaard.

Tabel 4.7 Ingestroomde feiten gepleegd voor 1 april 2001

Artikel	Dagvaarden	Sepot	Nog niet afgedaan
SR art 282 (vrijheidsberoving)		1	
SR art 302 (mishandeling)	8	3	
SR art 312 (diefstal met geweld)		1	
SR art 317 (afpersing)		1	1
SR art 420ter (witwassen)	1		
Totaal	**9**	**6**	**1**

Deze feiten zijn, met uitzondering van het diefstal met geweld feit, gepleegd in de periode 1995 t/m het eerste kwartaal 2001.

4.4 Meer inzicht in zaken aan de hand van gepubliceerde vonnissen

In paragraaf 4.2.4 is aangegeven dat we dertien uitspraken hebben gevonden die zijn gepubliceerd op uitspraken.rechtspraak.nl van een of meer feiten die zijn gepleegd in de periode van 1 april 2001 t/m 31 december 2007 en pas na meer dan twaalf jaar zijn ingestroomd bij het Openbaar Ministerie.

Vijf uitspraken hebben betrekking op een en dezelfde mishandelingszaak, terwijl twee witwasuitspraken over dezelfde zaak gaan. De dertien uitspraken hebben dus betrekking op acht zaken. We geven een beschrijving van deze acht zaken, gaan in op de vraag waarom de zaak pas na zoveel jaar is ingestroomd bij het Openbaar Ministerie en of de zaak zou zijn verjaard als de termijn voor vervolgingsverjaring niet zou zijn aangepast.

1. Onttrekken aan het ouderlijk gezag (artikel 279 Sr)[88]
Deze zaak zou vrijwel zeker niet zijn verjaard onder de oude regeling

De uitspraak van het hoger beroep is gepubliceerd. In eerste aanleg is de verdachte veroordeeld tot 42 maanden gevangenisstraf. De verdachte heeft hoger beroep aangetekend, maar het Hof komt tot dezelfde straftoemeting. Op 25 februari 2005 heeft de verdachte zijn twee kinderen, die op dat moment respectievelijk drie en zeven jaar oud zijn, meegenomen naar Egypte tegen de wil van zijn vrouw; de moeder van de kinderen. De moeder wilde die dag de kinderen van school halen, maar daar bleken zij niet te zijn. De vader (verdachte) is tussentijds met de kinderen naar Soedan gegaan, heeft hun namen veranderd en heeft hun moeder, ook toen zij weer teruggingen naar

[88] Hof Den Haag, 2 december 2019, ECLI:NL:GHDHA:2019:3154

Egypte en daarna naar Groot-Brittannië verhuisden, niet op de hoogte gebracht van hun gewijzigde verblijfsplaats. Het is de moeder uiteindelijk in 2016 gelukt om de verblijfplaats van de kinderen te achterhalen. In het vonnis (in hoger beroep) lezen we niet hoe de moeder hierin is geslaagd.

Het antwoord op de vraag of de zaak zou zijn verjaard onder de oude regeling is vermoedelijk 'nee'. Onder de oude regeling zou de zaak verjaren op 26 februari 2017 (twaalf jaar na de pleegdatum). In mei 2016 heeft de moeder voor het eerst weer contact met haar kinderen. Vermoedelijk zijn er in 2016 al daden van vervolging geweest tegen de verdachte. We lezen in het vonnis dat de voorlopige hechtenis op een gegeven moment is geschorst om hem in staat te stellen bij zijn familie in Engeland te zijn en te werken. Gedurende deze tijd heeft de verdachte elektronisch huisarrest (electronic curfew) gedurende de nachtelijke uren.

2. Zware mishandeling (artikel 302)[89]
Deze zaak zou vrijwel zeker zijn verjaard onder de oude regeling

In deze zaak zijn er vijf verdachten en dus ook vijf uitspraken van de rechtbank. Twee verdachten zijn veroordeeld tot een gevangenisstraf van twaalf maanden, twee verdachten zijn vrijgesproken omdat er onvoldoende bewijs is dat deze verdachten hebben meegedaan aan de mishandeling. Voor de vijfde verdachte is het Openbaar Ministerie niet ontvankelijk omdat deze verdachte ten tijde van het misdrijf vijftien jaar was – dus minderjarig – en daarmee het jeugdstrafrecht van toepassing is. Volgens de verjaringsregels van het jeugdstrafrecht zijn de ten laste gelegde feiten verjaard in 2012 resp. 2008 en geen daad van vervolging heeft deze verjaring gestuit.

Op 22 november 2002 ontvangt de politie een melding van een auto die onbeheerd op een parkeerplaats langs de A27 bij Hilversum staat. Ter plaatste wordt het dode lichaam aangetroffen van een man. Uit onderzoek blijkt dat het rijbewijs en de mobiele telefoon van het slachtoffer zijn verdwenen. Ook een (werk)jas van het slachtoffer is verdwenen. Op televisie is tijdens een uitzending van Opsporing Verzocht aandacht besteed aan het onderzoek. Uit sectie op het lichaam van het slachtoffer in 2002 is geconcludeerd dat, hoewel het slachtoffer lichte verwondingen heeft, er geen sprake is van een misdrijf, waarop het onderzoek wordt afgesloten.

In maart 2012 ontvangt de politie CIE-informatie over de zaak. Twee bij naam genoemde mannen uit Lelystad zouden in 2002 samen met anderen op de homo-ontmoetingsplaats "de Utrechtse Heuvelrug" een man voor dood hebben achtergelaten in zijn auto nadat zij hem hadden mishandeld.

[89] Rechtbank Midden-Nederland, 23 december 2015, ECLI:NL:RBMNE:2015:9201; ECLI:NL:RBMNE:2015:9200; ECLI:NL:RBMNE:2015:9204; ECLI:NL:RBMNE:2015:9203; ECLI:NL:RBMNE:2015:9205.

Bij de sectie op het slachtoffer in 2002 zijn bij de nagels van het slachtoffer sporen veiliggesteld, maar deze sporen zijn toen niet nader onderzocht. Naar aanleiding van de CIE-informatie zijn die sporen ingezonden naar het Nederlands Forensisch Instituut (NFI). Het DNA-mengprofiel bevat sporen van het slachtoffer en één van de verdachten. Het politieonderzoek wordt als cold case heropend. Op 13 januari 2015 is voor de tweede maal tijdens een uitzending van Opsporing Verzocht aandacht besteed aan het onderzoek. Op 20 januari 2015 wordt de eerste verdachte aangehouden en de tweede verdachte op 27 januari 2015. Naar aanleiding van de verschillende verdachten- en getuigenverhoren zijn drie andere personen tevens als verdachten aangemerkt en aangehouden.

Het Openbaar Ministerie legt diefstal en zware mishandeling ten laste. Met betrekking tot de diefstal komt de officier tot de slotsom dat er geen relatie ligt tussen de diefstal en het geweld en dat daardoor de diefstal is verjaard. De rechtbank merkt hierbij op de verjaring niet is gestuit door enige daad van vervolging en daarom verklaart de rechtbank de officier niet-ontvankelijk voor dit feit.

De zware mishandeling wordt wel bewezen geacht. Hierbij merkt de rechtbank wel het volgende op:

> Het aanzienlijke tijdsverloop is van negatieve invloed op het menselijke geheugen. De rechtbank zal daarom bij de waardering van het bewijs in de vorm van de verscheidene verklaringen van de verdachte en medeverdachten en diverse getuigen terughoudendheid en grote behoedzaamheid betrachten ten aanzien van die verklaringen. Dit uitgangspunt brengt met zich mee dat voor een bewezenverklaring van de ten laste gelegde feiten voldoende objectief steunbewijs zal worden vereist, dat ziet op de specifieke rol van de betreffende verdachte.

Op 22 november 2014 zou de zware mishandeling onder de oude regeling zijn verjaard voor vervolging. De eerste verdachte wordt op 20 januari 2015 aangehouden en vermoedelijk in voorarrest geplaatst. Op basis van de beschikbare informatie zou deze zaak op dat moment zijn verjaard als de wet niet zou zijn aangepast.

3. Zware mishandeling door moeder (artikel 302)[90]

Deze zaak zou partieel zijn verjaard onder de oude regeling

In deze zaak wordt een moeder aangeklaagd voor geestelijke en lichamelijke mishandeling van haar kind. Er worden drie feiten ten laste gelegd: poging tot zware geestelijke mishandeling (artikel 302 Sr) subsidiair geestelijke mishandeling (artikel 300 Sr), fysieke mishandeling (artikel 300/304 Sr) en het achterlaten van haar kind in een hulpeloze toestand (artikel 255 Sr). Deze feiten spelen in de periode van 2 maart 2002 t/m 2 maart 2009 in Maassluis.

[90] Rechtbank Rotterdam, 13 maart 2019, ECLI:NL:RBROT:2019:2720.

De zoon doet op 28 februari 2017, in bijzijn van zijn vader, aangifte tegen zijn moeder. Op 14 juni 2017 heeft de zoon zich van het leven beroofd. De ten laste gelegd feiten zijn – met uitzondering van artikel 302 Sr – partieel verjaard. In de uitspraak van de rechtbank is dit als volgt verwoord:

> Met de officier van justitie en de verdediging is de rechtbank van oordeel dat het recht tot strafvordering deels is verjaard. Gelet op artikel 70 van het Wetboek van Strafrecht (hierna Sr) bedraagt de verjaringstermijn 20 jaar voor de onder feit 1 primair tenlastegelegde poging tot zware mishandeling (artikel 302 Sr), twaalf jaar voor de onder feit 1 subsidiair en feit 2 tenlastegelegde mishandeling (artikelen 300/304 Sr) en 6 jaar voor het onder feit 3 tenlastegelegde in hulpeloze toestand brengen of laten van haar kind (artikel 255 Sr).
>
> De verjaringstermijn vangt aan op de dag na die waarop het tenlastegelegde feit zou zijn gepleegd en wordt gestuit door een daad van vervolging. De verjaringstermijn voor de bovengenoemde tenlastegelegde strafbare feiten is aangevangen op 2 maart 2002 en is gestuit met de betekening van de dagvaarding aan de verdachte op 22 december 2018.
>
> Gelet op het bovenstaande is het recht tot strafvordering door verjaring komen te vervallen voor de onder de feiten 1 subsidiair en 2 tenlastegelegde periode van 2 maart 2002 tot en met 21 december 2006 en integraal voor het onder feit 3 tenlastegelegde, op grond waarvan de rechtbank ter terechtzitting de officier van justitie daarin niet-ontvankelijk heeft verklaard.

Artikel 302 Sr zou – onder de oude wettelijke regeling – ook partieel verjaard zijn geweest. De rechtbank spreekt de verdachte vrij van de ten laste gelegde feiten wegens onvoldoende bewijs.

4. Afpersing (artikel 317 Sr)[91]
Deze zaak zou zijn verjaard onder de oude regeling

Op 18 oktober 2003 overvalt de verdachte onder dreiging met een vuurwapen een coffeeshop in Amsterdam waarbij hij 255 euro, 42,5 gram hasj (waarde ongeveer 336 euro) en 133,7 gram wiet (waarde ongeveer 998 euro) buit maakt. De dader zou voorafgaand aan de overval drie sigaretten hebben gerookt en deze sigaretten zijn veiliggesteld en de politie heeft deze peuken naar het NFI gestuurd. Het NFI heeft een van deze sigarettenpeuken onderzocht en daarop is een DNA-profiel aangetroffen dat is opgenomen in de DNA-databank. Het profiel van verdachte is in oktober 2017, wegens een andere stafzaak, opgenomen in de DNA-databank en vergeleken met de daarin aanwezige profielen. Op 31 oktober 2017 meldt het NFI de match tussen het DNA van deze peuk en het profiel van de verdachte.

Vanwege het ontbreken van ondersteunend bewijs, in de vorm van camerabeelden, getuigenverklaringen of nadere (forensische) sporen spreekt de rechtbank de verdachte vrij.

[91] Rechtbank Amsterdam, 22 augustus 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:6542.

De overval zou volgens de oude wettelijke regeling zijn verjaard op 19 oktober 2015. De DNA-match vindt pas eind oktober 2017 plaats, dus onder de oude regeling zou deze overval vermoedelijk zijn verjaard voordat de eerste daad van vervolging heeft plaatsgevonden.

5. Witwassen (artikel 420ter Sr)[92]
Deze zaak van de eerste verdachte zou partieel zijn verjaard onder de oude regeling voor een van de verdachten. De zaak van de tweede verdachte zou niet zijn verjaard.

De verdachte, een 79-jarige man, heeft zich in een periode van ruim twaalf jaar samen met zijn partner en deels met zijn dochter, schuldig gemaakt aan gewoontewitwassen. De man wordt veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van twaalf maanden met een proeftijd van drie jaar, terwijl de dochter tot een taakstraf van 80 uur wordt veroordeeld. Uit het ter beschikking gestelde databestand blijkt niet dat de echtgenote witwassen ten laste is gelegd, maar in het rechtbankverslag wordt zij wel als medeverdachte aangemerkt.

In de tenlastelegging van de man wordt gesproken over witwaspraktijken in de periode van 18 februari 2004 t/m 21 juli 2016. Bij de dochter is deze periode veel korter, namelijk van 1 januari 2014 tot en met 23 april 2018.

De zaak is aan het licht gekomen door onderzoek van de Belastingdienst/FIOD naar het gebruik van buitenlandse debet- en creditcards in Nederland om Nederlanders met fiscaal onbekend buitenlands vermogen te identificeren. Het onderzoek betreft de periode 2009 tot en met 2011.

Het is niet duidelijk wat de eerste daad van vervolging is geweest. De zaak van de eerste verdachte is op 22 februari 2016 bij het Openbaar Ministerie ingestroomd. Op 22 maart 2017 is besloten om de man te dagvaarden. Als we 22 maart 2017 als eerste daad van vervolging zien dan zou de zaak onder de oude regeling alles van voor 22 maart 2005 zijn verouderd. De witwashandelingen in de periode van 18 februari 2004 t/m 21 maart 2005 zouden dan zijn verjaard, terwijl de handelingen na deze datum niet zouden zijn verjaard. Als we uitgaan van de datum van instroming dan spreken we van verjaring van enkele dagen – van 18 t/m 21 februari 2004. De zaak tegen de dochter zou geheel niet zijn verjaard onder de oude regeling.

6. Witwassen (artikel 420ter Sr) en voorbereiden hennepteelt (artikel 11A OW)[93]
Deze zaak zou partieel zijn verjaard onder de oude regeling

De verdachte is twee feiten ten laste gelegd. Het eerste feit betreft witwassen in de periode van 1 januari 2005 t/m 31 juli 2018. Primair is gewoontewitwassen (artikel 420ter Sr) ten laste gelegd en subsidiair opzetwitwassen (artikel 420bis Sr) en schuldwitwassen (artikel 420quater Sr). Het

[92] Rechtbank Overijssel, 27 juni 2019, ECLI:NL:RBOVE:2019:2169; ECLI:NL:RBOVE:2019:2168.
[93] Rechtbank Rotterdam, 21 november 2019, ECLI:NL:RBROT:2019:9129.

tweede feit betreft voorbereidingshandelingen hennepteelt waar op 31 juli 2018 in een opslagunit in Rotterdam materiaal is aangetroffen ten behoeve van het telen van hennep.

De verdachte is verdacht van witwassen middels aankoop en verbouw van diverse woningen. Ten aanzien van het subsidiair ten laste gelegde opzet- en schuldwitwassen, met een strafdreiging van respectievelijk zes en twee jaar, komt de rechtbank tot de conclusie dat het recht tot strafvordering te komen is verjaard voor de periode van respectievelijk vóór 31 juli 2006 en vóór 31 juli 2012, aangezien de inverzekeringstelling van de verdachte op 31 juli 2018 de eerste daad van vervolging is geweest.

De tenlastelegging van gewoontewitwassen – het artikel waarin wij in het kader van dit onderzoek in zijn geïnteresseerd – is niet verjaard onder de huidige wetgeving, maar onder de oude regeling zouden de witwasactiviteiten in de periode vóór 31 juli 2006 zijn verjaard.

De verdachte wordt veroordeeld tot acht maanden gevangenisstraf waarvan zes voorwaardelijk. Deze straf is gebaseerd op bewezen witwasactiviteiten in de periode van 31 juli 2012 t/m 31 juli 2018 omdat de bewezen feiten als schuldwitwassen zijn gekwalificeerd door de rechtbank.

7. Twee witwasfeiten (artikel 420ter Sr)[94]
Deze zaak zou partieel zijn verjaard onder de oude regeling

De twee witwasfeiten die de verdachte ten laste zijn gelegd zijn nauw met elkaar verbonden. Het eerste feit heeft betrekking op het witwassen van 1,1 miljoen US dollar door deze bedragen aan te houden op een Zwitserse nummerrekening in de periode vanaf 14 december 2001, terwijl het tweede feit over dezelfde periode en hetzelfde geldbedrag gaat, maar waarbij deze bedragen zijn witgewassen door deze bedragen over te dragen, om te zetten of daarvan gebruik te maken.

Deze zaak is op 20 augustus 2014 bij het Openbaar Ministerie ingestroomd en op 15 november 2015 heeft het Openbaar Ministerie de zaak afgedaan met een dagvaarding. Onder de oude verjaringsregeling zou deze zaak partieel zijn verouderd. Als we ervan uitgaan dat er een daad van vervolging heeft plaatsgevonden rond de instroomdatum dan is de periode vóór 20 augustus 2002 verjaard. Met het betekenen van de dagvaarding als uitgangspunt zouden de feiten gepleegd in de periode vóór 15 november 2003 zijn verjaard.

De rechtbank spreekt de verdachte vrij voor beide feiten. De genoemde bedragen zijn vóór 1999 door verdachte op een Zwitserse nummerrekening ontvangen, maar uit het dossier volgt niet dat die na de strafbaarstelling van witwassen per 14 december 2001 nog op deze rekening voorhanden waren, aldus het oordeel van de rechtbank.

[94] Rechtbank Midden-Nederland, 10 juni 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:3166.

8. Kindermoord (artikel 291 Sr)[95]

Deze zaak zou niet zijn verjaard onder de oude regeling

Op 13 februari 2014 meldt verdachte zich bij het politiebureau in Amersfoort en verklaart dat zij in 2002 en vervolgens (waarschijnlijk) in 2004 zwanger is geweest en beide baby's na de geboorte heeft laten versterven in haar toenmalige woning. Zij heeft de baby's respectievelijk in een beautycase en in een blik gedaan. Bij een latere verhuizing heeft zij deze meeverhuisd en geplaatst op de vliering van haar huidige woning. De politie treft ter plaatse de beautycase en het blik aan. Beide blijken het stoffelijk overschot van een baby te bevatten. Uit de resultaten van het verrichtte DNA-verwantschapsonderzoek, en de verklaringen van verdachte hieromtrent, kan worden geconcludeerd dat verdachte de moeder is van de twee baby's. Het is niet meer vast te stellen of de baby's levend ter wereld zijn gekomen of wat de doodsoorzaak is geweest.

Er is kindermoord ten last gelegd, subsidiair kinderdoodslag. Uit het verslag van het hoger beroep (aangetekend door de officier van justitie) blijkt dat de verdachte in bewaring is gesteld op 18 februari 2014 en dat dit de eerste daad van vervolging is geweest. Dit betekent dat kindermoord onder de oude regeling voor 18 februari 2002 zou zijn verjaard. De vraag is dus wanneer de verdachte is bevallen in 2002. Het Hof houdt zich met deze vraag bezig ten aanzien van de subsidiair ten laste gelegde doodslag, waar onder de huidige wetgeving een verjaringstermijn van twaalf jaar voor geldt. Het Hof komt tot de conclusie dat de verdachte niet voor 18 februari 2002 is bevallen op grond van het volgende:

> De verdachte heeft in haar verhoren bij de politie van 13 en 15 februari 2014 verklaard dat de bevalling van [baby 1] plaatsvond in 2002, tussen 8.00 en 12.00 uur, toen haar [dochter] in groep 1 zat. Zij was toen vier jaar oud, aldus de verdachte (dossierpagina's 32 en 55). [dochter] is geboren op 4 mei 1998 (dossierpagina 207). Voorts heeft de verdachte zowel in haar verhoor bij de politie d.d. 4 maart 2014 als ter terechtzitting in eerste aanleg d.d. 17 september 2014 verklaard dat de bevalling in de zomer zal zijn geweest. Zij weet nog dat de kastanjebomen in bloei stonden (dossierpagina 147 en pagina 3 van het proces-verbaal van voornoemde terechtzitting). De verklaring van de verdachte dat zij rond de zomer van 2002 van [baby 1] is bevallen, past in de conclusie dat de bevindingen verkregen uit het dateringsonderzoek van de skeletresten van deze baby door het NFI veel waarschijnlijker werden geacht wanneer [baby 1] overleed tussen het 2e kwartaal van 1999 en het 3e kwartaal van 1999 of tussen het 1e kwartaal van 2000 en het 3e kwartaal van 2003 (hypothese A) dan in een niet in hypothese A genoemde periode (hypothese B) (rapport d.d. 7 mei 2014, dossierpagina 352).

[95] Rechtbank Midden-Nederland, 1 oktober 2014, ECLI:NL:RBMNE:2014:4603;
Hof 's-Hertogenbosch, 29 januari 2020, ECLI:NL:GHSHE:2020:245

Zowel de rechtbank als het Hof spreken de verdachte vrij. De rechtbank heeft niet vast kunnen stellen dat de kinderen levend ter wereld zijn gekomen. Het Hof komt tot de conclusie dat het aannemelijk is dat de baby's dood ter wereld zijn gekomen.

Conclusie

Op basis van de rechterlijke uitspraken komen we tot de conclusie dat twee van deze acht zaken zouden zijn verjaard als de wet niet zou zijn aangepast in 2013. Vier zaken zouden partieel zijn verjaard en twee zaken zouden niet zijn verjaard onder de oude regeling.

5 Geen verjaring

Voor misdrijven met een strafdreiging van ten minste twaalf jaar gevangenisstraf is de verjaringstermijn afgeschaft. Voor de inwerkingtreding van de wetswijziging zouden deze misdrijven na twintig jaar zijn verjaard. De wet is sinds 1 april 2013 van kracht, dus dit betekent dat de misdrijven die binnen deze categorie vallen en gepleegd zijn na 1 april 1993 niet meer verjaren.

De peildatum voor het onderzoek is 1 januari 2020. Daarmee zijn de misdrijven met een strafdreiging van twaalf jaar of meer, gepleegd in de periode van 1 april 1993 t/m 31 december 1999 interessant voor dit onderzoek. Deze misdrijven zouden immers onder de oude regeling mogelijk zijn verjaard in de periode van 1 april 2013 t/m 31 december 2019.

In Bijlage 2 zijn de wetsartikelen opgenomen met strafdreiging van ten minste twaalf jaar. De Fact Factory van het Parket-Generaal heeft een bestand aangeleverd met 32.721 feiten die aan deze strafdreigingseis voldoen en zijn ingestroomd in de periode van 1 april 2013 t/m 31 december 2019. Dit bestand bevat 13.589 zedenfeiten. Deze feiten zijn verwijderd want zedenfeiten worden besproken in hoofdstuk 6. Er resteren daarmee voor de analyse in dit hoofdstuk 19.132 feiten.

Tabel 5.1 geeft een overzicht van deze ingestroomde feiten. Voor de overzichtelijkheid wordt de verdeling per artikel weergegeven, dus niet uitgesplitst naar lid en nummer van het wetsartikel. Er zijn van vier strafrechtsartikelen meer dan duizend feiten ingestroomd bij het Openbaar Ministerie is de periode van 1 april 2013 t/m 31 december 2019, te weten: doodslag (artikel 287 Sr) met 7.955 feiten, gevolgd door brandstichting (artikel 157 Sr) met 6.267. Dit zijn de ‘grootleveranciers’. Daarnaast zijn er 1.803 feiten inzake mensenhandel (artikel 273f Sr) en 1.651 gekwalificeerde diefstalfeiten (artikel 312 Sr) ingestroomd bij het Openbaar Ministerie.

Bij slechts acht van deze ingestroomde feiten zit er meer dan twintig jaar tussen de pleegdatum en de instroomdatum. Zoals aangegeven zijn we vooral geïnteresseerd in de feiten die zijn gepleegd na 1 april 1993. Deze feiten zouden namelijk mogelijk zijn verjaard op basis van de oude regeling. Het blijkt dat slechts twee feiten na 1 april 1993 zijn gepleegd, namelijk in 1998. Deze twee feiten horen bij een zaak uit Limburg waarbij het ene feit vrijheidsberoving met dodelijk gevolg en het andere feit doodslag betreft. Gezien de pleegdatum, de feiten en de politie-eenheid gaat het hier om de zaak Nicky Verstappen. In november 2018 is de verdenking tegen Jos B. gewijzigd van moord naar doodslag. Er is in deze zaak ook artikel 244 Sr (gemeenschap met een kind onder de twaalf jaar) ten laste gelegd. Dit laatste artikel zou niet verjaard zijn, want de teller voor vervolgingsverjaring ging onder de oude regeling pas lopen de dag nadat het slachtoffer achttien jaar zou zijn geworden. In het geval van de elf jarige Nicky Verstappen zou dat in 2005 zijn geweest en daarmee zou het artikel 244-feit pas in 2025 verjaren onder de oude regeling.

Vrijheidsberoving en doodslag verjaren na twintig jaar gerekend vanaf de pleegdatum, dat wil zeggen in de voornoemde zaak op 10 augustus 2018. Jos B. is op 26 augustus 2018 in Spanje aangehouden en daarna uitgeleverd aan Nederland. Op 22 augustus 2018 maakt het Openbaar Ministerie de identiteit van Jos B. bekend. Daarvoor hebben de Nederlandse politie samen met Franse collega's zijn chalet in de Vogezen bezocht en DNA-materiaal van Jos B. veiliggesteld.[96] We mogen daarmee aannemen dat er daden van vervolging (internationaal rechtsbijstandsverzoek[97]) zijn geweest voor 10 augustus 2018, de dag waarop vrijheidsberoving en doodslag zouden zijn verjaard onder de oude regeling.

Tabel 5.1 Bij het OM ingestroomde feiten met een strafdreiging van ten minste twaalf jaar in de periode van 1 april 2013 t/m 31 december 2019

Artikel	Omschrijving	Ingestroomd	Ingestroomd meer dan 20 jaar na pleegdatum
SR 140a	Deelneming aan terroristische organisatie	265	
SR 141	Openlijke geweldpleging dodelijk gevolg	9	
SR 157	Brandstichting	6.267	2
SR 161/162	Opzettelijke vernieling	16	
SR 164	Gevaarzetting treinverkeer	26	
SR 168	Vernieling (lucht)vaartuig met levensgevaar	8	
SR 170	Vernieling gebouw	56	
SR 173a	Verontreiniging bodem	79	
SR 174	Verkoop schadelijke waren	65	
SR 197a	Gekwalificeerde mensensmokkel	17	
SR 273f	Gekwalificeerde mensenhandel	1.803	
SR 278	Mensenroof	1	
SR 282	Vrijheidsberoving dodelijk gevolg	3	1
SR 282a	Gijzeling	463	
SR 287	Doodslag	7.955	5
SR 293	Levensbeëindiging op verzoek	7	
SR 296	Abortus zonder toestemming vrouw	1	
SR 303	Zware mishandeling voorbedachten rade	300	
SR 312	Gekwalificeerde diefstal	1.651	
SR 385	Overgeven vaartuig aan zeerovers	2	
SR 385a	Vliegtuigkaping	2	
SR 385b	Geweld tegen iemand in luchtvaartuig	1	
OW 10	Overtreding Opiumwet art 2 onder A	101	
WMS 141	Artikelen 300-303 Sr gepleegd door militair	34	
Totaal		**19.132**	**8**

[96] Man (55) in beeld als verdachte in 20 jaar oude zaak Nicky Verstappen, *nos.nl*, 22-08-2018.
[97] Noyon, Langemeijer & Remmelink Strafrecht, artikel 72 Sr, aantekening 2, p. 2

De andere zes feiten, ouder dan twintig jaar, zijn gepleegd voor 1 april 1993. We mogen aannemen dat deze feiten zijn gestuit, want het Openbaar Ministerie heeft bij alle zes de feiten besloten om de verdachte te dagvaarden.

Het betreft twee feiten van brandstichting. Het eerste brandstichtingsfeit is gepleegd in 1971. Het tweede brandstichtingsfeit is uit 1985. De andere vier feiten betreffen doodslag gepleegd in respectievelijk 1984, 1987, 1988 en 1990. Alle zes de feiten zijn gepleegd in de politie-eenheid Oost-Nederland.

Conclusie
Er zijn geen feiten bij het Openbaar Ministerie ingestroomd, waarvoor de verjaring is afgeschaft met de wetswijziging van 2013, die zonder deze wetswijziging zouden zijn verjaard onder de oude regeling. Deze conclusie geldt niet voor zedenmisdrijven, die in het volgende hoofdstuk aan de orde komen.

6 Verjaring bij zedenmisdrijven

We bespreken zedenmisdrijven in een apart hoofdstuk. In de eerste plaats omdat de leeftijd van het slachtoffer van belang is om vast te stellen of er, onder de huidige regeling, sprake is van verjaring na twintig jaar dan wel geen verjaring. In de tweede plaats om het startpunt voor de verjaringsperiode vast te kunnen stellen.

Zoals ook in hoofdstuk 2 besproken, verjaren zedenmisdrijven niet meer onder de nieuwe regeling als het slachtoffer ten tijde van het delict minderjarig was (artikel 71, 3e punt Sr). Als het slachtoffer meerderjarig was dan vervalt de verjaring eveneens bij verkrachting (artikel 242 Sr) en gekwalificeerde zedenmisdrijven (art. 248 Sr) en wordt de verjaringstermijn twintig jaar bij gemeenschap met wilsonbekwame (art. 243 Sr) en aanranding van de eerbaarheid (art. 246 Sr).

Tabel 6.1 geeft ook de verjaringstermijn onder de oude regeling weer. Hierbij geldt dat bij minderjarigen de verjaringsteller pas begint te lopen vanaf de dag dat het slachtoffer achttien jaar is.

Tabel 6.1 Verjaringsregels van zedenmisdrijven onder de oude (2006) en nieuwe regeling (2013)

Artikel	Omschrijving	Oude regeling		Nieuwe regeling	
		Minder-jarig	Meer-derjarig	Minder-jarig	Meer-derjarig
SR art 240b lid 2	Kinderpornografie beroepsmatig[98]	12 jaar	12 jaar	Geen	20 jaar
SR art 242	Verkrachting	20 jaar	20 jaar	Geen	Geen
SR art 243	Gemeenschap wilsonbekwame	12 jaar	12 jaar	Geen	20 jaar
SR art 244	Gemeenschap twaalf-minner	20 jaar	-	Geen	-
SR art 245	Gemeenschap persoon 12-16	12 jaar	-	Geen	-
SR art 246	Aanranding eerbaarheid	12 jaar	12 jaar	Geen	20 jaar
SR art 248	Gekwalificeerde zedenmisdrijven	20 jaar	20 jaar	Geen	Geen

Om vast te stellen welke ingestroomde zedenfeiten mogelijk zouden zijn verjaard onder de oude regeling kijken we eerst naar het aantal jaren dat is verstreken tussen de pleeg- en instroomdatum. Dit doen we in paragraaf 6.1. Voor de feiten die overblijven na het uitsluiten op basis van het aantal jaren tussen pleeg- en instroomdatum proberen we vervolgens de leeftijd van het slachtoffer

[98] Artikel 240b lid 2 heeft betrekking op het beroepsmatig bezitten en/of verspreiden van kinderpornografie. Dit vereist een afbeelding betreft van iemand die “kennelijk de leeftijd van achttien jaar niet heeft bereikt”. Om tot een veroordeling voor artikel 240b Sr te komen is het niet van belang of het slachtoffer daadwerkelijk de leeftijd van achttien jaar nog niet heeft bereikt (ECLI:NL:PHR:2010:BL8772). Er hoeft niet eens daadwerkelijk een slachtoffer te zijn, van belang is of het gaat om een realistische afbeelding (ECLI:NL:GHAMS: 2013:BY8410). Dit opent de deur voor de mogelijkheid dat iemand weliswaar voldaan heeft aan de delictsomschrijving van artikel 240b Sr, maar dat het feit toch is verjaard.

te achterhalen. Dit doen we in paragraaf 6.2. In paragraaf 6.3 maken we de balans op wat betreft de vraag hoeveel zedenfeiten mogelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2012. Van deze feiten wordt de afdoening door het Openbaar Ministerie besproken (paragraaf 6.4), het vonnis van de rechtbank in eerste aanleg (paragraaf 6.5) en tot slot geven we een nadere duiding van deze zaken aan de hand van gepubliceerde vonnissen (paragraaf 6.6).

6.1 Ingestroomde feiten bij het Openbaar Ministerie

Er zijn 13.589 zedenfeiten ingestroomd bij het Openbaar Ministerie in de periode van 1 april 2013 t/m 31 december 2019. Tabel 6.2 laat zien dat de meeste zedenfeiten aanranding en verkrachting betreffen. Aanranding verjaarde onder de oude regeling na twaalf jaar. Er zijn 41 aanrandingsfeiten ingestroomd bij het Openbaar Ministerie die ouder zijn dan twaalf jaar. Verkrachting verjaarde onder de oude regeling na twintig jaar. Er zijn 61 verkrachtingsfeiten ingestroomd bij het Openbaar Ministerie die ouder zijn dan twintig jaar.

Als artikel 244 Sr ten laste wordt gelegd dan weten we zeker dat het slachtoffer jonger is dan twaalf jaar. Dit feit verouderde onder de oude regeling na twintig jaar, gerekend vanaf de 18e verjaardag van het slachtoffer. Omdat het slachtoffer onder de twaalf jaar was, moeten er minimaal 26 jaren zijn verstreken, gerekend vanaf de pleegdatum, voordat de zaak onder de oude regeling zou zijn verjaard. Er zijn 31 feiten onder de vlag van artikel 244 Sr ingestroomd bij het Openbaar Ministerie waarbij de pleegdatum meer dan 26 jaar voor de instroomdatum ligt.

Bij artikel 245 Sr (gemeenschap met een persoon van twaalf-zestien jaar) weten we, analoog aan de redenering bij artikel 244 Sr, dat het slachtoffer onder de zestien jaar was en dat daarmee de verjaringstermijn, gerekend vanaf de pleegdatum, niet minimaal twaalf jaar, maar minimaal veertien jaar moet zijn voordat het feit mogelijk zou zijn verjaard onder de oude regeling. Er zijn 136 ingestroomde feiten die aan deze eis voldoen.

Tabel 6.2 Bij het OM ingestroomde zedenfeiten in de periode van 1 april 2013 t/m 31 december 2019

Artikel	Omschrijving	Inge-stroomd	Periode van plegen tot instromen is ten minste:			
			12 jaar	14 jaar	20 jaar	26 jaar
SR art 240b	Kinderpornografie beroepsmatig	3	0			
SR art 242	Verkrachting	4.183			61	
SR art 243	Gemeenschap wilsonbekwame	428	6			
SR art 244	Gemeenschap 12-minner	1.442				31
SR art 245	Gemeenschap persoon 12-16	2.025		136		
SR art 246	Aanranding eerbaarheid	5.508	41			
Totaal		**13.589**	**47**	**136**	**61**	**31**

Bij elkaar zijn er dus maximaal 275 zedenfeiten die in de periode van 1 april 2013 t/m 31 december 2019 bij het Openbaar Ministerie zijn ingestroomd en die mogelijk volgens de oude regeling zouden zijn verjaard voor vervolging. Meer dan de helft van de feiten (136) heeft betrekking op artikel 245 Sr, gemeenschap met een persoon in de leeftijd van twaalf tot zestien jaar.

6.2 Leeftijd van het slachtoffer

Zoals eerder beschreven is niet de pleegdatum van belang bij minderjarige slachtoffers, maar de dag dat het slachtoffer achttien jaar wordt. Die dag is namelijk het ijkpunt om verjaring van het feit vast te stellen onder de oude regeling. In het algemeen is het aannemelijk dat veel zedenzaken die pas na lange tijd bij het Openbaar Ministerie instromen een minderjarig slachtoffer kennen. Er zijn natuurlijk ook redenen te bedenken waarom een zaak met een meerderjarig slachtoffer pas na vele jaren instroomt bij het Openbaar Ministerie. Een voor de hand liggende reden kan een late DNA-match zijn. Ook is het denkbaar dat onder een veranderend maatschappelijk klimaat er na jaren als nog aangifte wordt gedaan. De ‘Me Too’ beweging van de afgelopen jaren is daar een voorbeeld van.

Het Openbaar Ministerie kan alleen aangeven of er een indicatie is dat het slachtoffer minderjarig is. Het blijkt bovendien dat deze indicatie geen betrouwbare gegevens oplevert. Daarom is de politie gevraagd om de geboortedatum van het slachtoffer te leveren op basis van het procesverbaalnummer. Dit bleek voor lang niet alle zaken mogelijk te zijn. Enerzijds omdat het niet altijd mogelijk was het dossier geautomatiseerd te vinden op basis van dit nummer en anderzijds omdat niet altijd de gewenste informatie over het slachtoffer beschikbaar was.

Voor feiten waarbij we de leeftijd van het slachtoffer niet kennen op basis van de politieadministratie hebben we getracht de minimale leeftijd te beredeneren of de leeftijd te achterhalen aan de hand van het gepubliceerde vonnis. Er is echter alleen een vonnis als de zaak voor de rechter is gebracht en lang niet alle vonnissen zijn te vinden op uitspraken.rechtbank.nl (zie ook paragraaf 3.5).

We bespreken per wetsartikel wat het resultaat is van deze zoektocht. In paragraaf 6.3 vatten we samen hoeveel zedenfeiten vermoedelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013.

6.2.1 Artikel 242 (verkrachting)

Tabel 6.2 laat zien dat er mogelijk 61 ingestroomde verkrachtingsfeiten zouden zijn verjaard. Er zit in ieder geval meer dan twintig jaar tussen de pleeg- en instroomdatum. Er zijn 32 van deze 61 feiten voor 1 april 1993 gepleegd. Althans dat is de pleegdatum in ons databestand. Deze feiten zouden al bij de inwerkingtreding van de wetswijziging zijn verjaard als er sprake is van een meerderjarig slachtoffer.

Bij zestien van de 61 feiten is de leeftijd van het slachtoffer bekend aan de hand van de politieadministratie. We hebben het vonnis gevonden van zeven feiten en op basis daarvan de leeftijd kunnen achterhalen. In totaliteit kennen we de leeftijd van het slachtoffer bij 23 van de 61 verkrachtingsfeiten. Dit impliceert dat we de leeftijd niet kennen bij 38 feiten. 11 van de 23 feiten waarbij we de leeftijd wel kennen, zouden niet verjaard zijn onder de oude regeling. Het gaat hierbij om tien minderjarige slachtoffers. Gerekend vanaf de dag nadat deze slachtoffers achttien jaar zijn geworden, zou het ingestroomde feit nog niet verjaard zijn onder de oude regeling. En er is een feit met een meerderjarig slachtoffer dat afvalt, omdat het verkrachtingsfeit al was verjaard op het moment dat de wetswijziging in werking trad op 1 april 2013. Het betreft hier cold case-onderzoek Milica van Doorn.[99] Er resteren daarmee 49 verkrachtingsfeiten die mogelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013. Figuur 6.1 geeft dit resultaat schematisch weer.

Figuur 6.1 Vaststelling van verjaring op basis van de oude regeling aan de hand van de leeftijd van het slachtoffer van een verkrachtingsfeit (artikel 242 Sr)

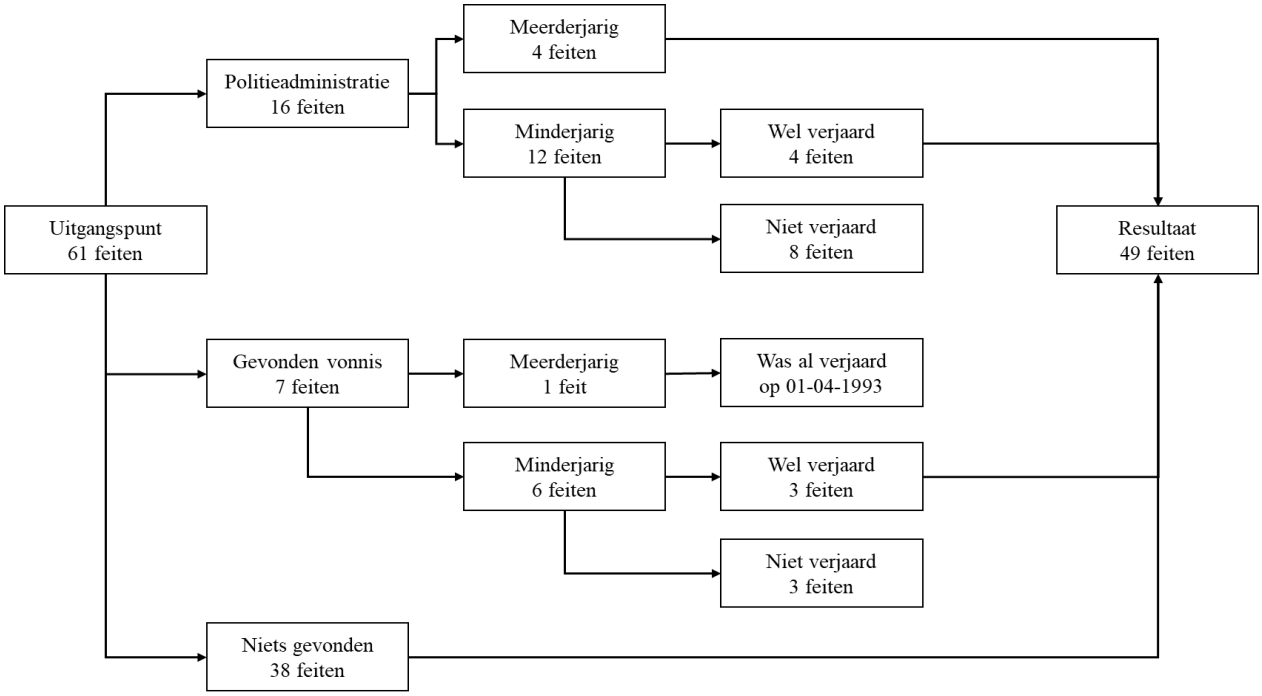

[99] Begin juni 1992 werd het stoffelijk overschot van Milica van Doorn aangetroffen in Zaandam. Zij bleek door steekverwondingen om het leven te zijn gebracht. Pas na grootschalig DNA-verwantschapsonderzoek in 2017 komt de verdachte in beeld. Er is naast moord onder andere doodslag (impliciet subsidiair) en verkrachting ten laste gelegd. De raadsman van de verdachte stelt dat deze feiten zijn verjaard. De officier van justitie stelt dat de verjaring is gestuit omdat de rechter-commissaris een machtiging heeft verstrekt tot het tappen van telefoonnummers op 23 december 2005. De rechtbank komt tot de conclusie dat de verjaring niet is gestuit (telefoontap is een opsporingshandeling) en daarmee is het 242-feit verjaard.
Rechtbank Noord-Holland 11 december 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:10749.

De drie verkrachtingsfeiten met een minderjarig slachtoffer, die ook onder de oude regeling niet zouden zijn verjaard, betreffen de volgende zaken: In de eerste zaak wordt zowel een 242-feit en een 244-feit ten laste gelegd.[100] Het seksueel misbruik bij het 244-feit loopt van 2 september 1992 t/m 1 september 2001 en het 242-feit van 2 september 2001 t/m 1 september 2007. We mogen aannemen dat het slachtoffer op 2 september 2001 de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt en dus in 2007 achttien jaar is geworden. De verkrachting zou onder de oude regeling daarmee pas in 2027 verjaren. In de tweede zaak is het slachtoffer tien jaar oud op het moment dat het misbruik begint.[101] In de derde zaak lezen we in het vonnis dat het slachtoffer jonger was dan zestien jaar toen het misbruik begon.[102]

6.2.2 Artikel 243 (gemeenschap met wilsonbekwame)

Volgens Tabel 6.2 zijn er zes feiten inzake artikel 243 waarbij er meer dan twaalf jaar is verstreken van pleeg- tot instroomdatum.

Bij vijf van de zes feiten is de leeftijd van het slachtoffer bekend aan de hand van de politieadministratie. Het gaat hierbij om twee feiten met een meerderjarig slachtoffer en drie feiten met minderjarig slachtoffer. Twee van de drie feiten met een minderjarig slachtoffer zouden niet zijn verjaard omdat er minder dan twaalf jaar is verstreken vanaf de dag dat het slachtoffer achttien jaar is geworden. Er is naar het laatste feit, waarvan de leeftijd van het slachtoffer onbekend is, gezocht op rechtspraak.nl, maar zonder resultaat.

Er blijven daarmee vier feiten inzake gemeenschap met een wilsonbekwaam slachtoffer over die mogelijk zouden zijn verjaard onder de oude regelgeving. Bij drie van deze vier feiten hebben we de leeftijd van het slachtoffer kunnen vaststellen.

6.2.3 Artikel 244 (gemeenschap met een persoon onder de twaalf jaar)

Tabel 6.2 laat zien dat er mogelijk 31 ingestroomde feiten inzake gemeenschap met een persoon onder de twaalf jaar zouden zijn verjaard onder de oude regelgeving. Er zit in ieder geval meer dan 26 jaar tussen de pleeg- en instroomdatum.

Bij twee van deze 31 feiten is de leeftijd van het slachtoffer bekend aan de hand van de politieadministratie. Bij het eerste feit gaat het om een meisje van bijna vier jaar dat is misbruikt. Dit feit zou (deels) onder de oude regeling zijn verjaard. Bij het tweede feit is een jongen van bijna elf jaar het slachtoffer. Dit feit zou onder de oude regeling niet zijn verjaard.

[100] Rechtbank Midden-Nederland 27 februari 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:739.
[101] Hof Den Haag 20 december 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:3904.
[102] Rechtbank Amsterdam 29 mei 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:3704.

Van de 29 feiten waarbij de leeftijd van het slachtoffer nog onbekend is, hebben we er drie teruggevonden op rechtspraak.nl. In de ene zaak gaat het om een tienjarig slachtoffer.[103] Dit feit zou niet zijn verjaard onder de oude regeling. Aan de verdachte in deze zaak is ook artikel 245 ten laste gelegd. Ten aanzien van dit feit komt de rechtbank tot de conclusie dat dit feit al was verjaard voordat de wetswijziging op 1 april 2013 in werking trad.[104]

Bij de tweede zaak is het slachtoffer geboren in 1984. De gevonden uitspraak betreft hoger beroep voor een deel van de tenlastelegging en niet het 244-feit.[105] Het slachtoffer heeft in 2002 de leeftijd van achttien jaar bereikt en daarmee zou het 244-feit ook niet verjaard zijn onder de oude regeling op het moment van instromen bij het Openbaar Ministerie (februari 2014).

In de derde zaak heeft het 244-feit betrekking op de periode 2 september 1992 tot en met 1 september 2001. In dezelfde zaak wordt ook verkrachting ten last gelegd in de periode van 2 september 2001 tot en met 1 september 2007. We mogen daarom aannemen dat het slachtoffer op 2 september 2001 twaalf jaar werd en dus op 2 september 2007 de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt. Deze zaak zou onder de oude regeling niet zijn verjaard.

Er blijven daarmee 27 feiten inzake gemeenschap met een persoon onder de twaalf jaar over die mogelijk zouden zijn verjaard onder de oude regelgeving. Bij slechts 1 van deze 27 feiten hebben we de leeftijd van het slachtoffer kunnen vaststellen. De 26 feiten die overblijven, is het verschil tussen pleeg- en instroomdatum zoals gepresenteerd in Tabel 6.3. Als we de leeftijd van het slachtoffer zouden kennen, zouden er vermoedelijk een (heel) deel van de 26 feiten ook niet onder de oude regeling zijn verjaard. Maar we kunnen dat niet met zekerheid vaststellen.

Tabel 6.3 Verschil tussen pleeg- en instroomdatum bij 244-feiten waarvan we de leeftijd van het slachtoffer niet kennen

Periode van pleeg- tot instroomdatum	**Aantal**	**Niet verjaard onder de oude regeling, als het slachtoffer:**
26-27 jaar	10	jonger was dan 11 jaar oud
27-28 jaar	4	jonger was dan 10 jaar oud
28-29 jaar	1	jonger was dan 9 jaar oud
29-30 jaar	5	jonger was dan 8 jaar oud
Meer dan 30 jaar	6	jonger was dan 7 jaar oud
Totaal	**26**	

[103] Rechtbank Noord-Holland 10 maart 2020, ECLI:NL:RBNHO:2020:1843.
[104] Het gaat hierbij om hetzelfde slachtoffer dat is misbruikt in een periode die zich over meerdere jaren uitstrekt. Voor de periode dat het slachtoffer onder de twaalf jaar oud was, is artikel 244 ten laste gelegd en vanaf de dag dat het slachtoffer twaalf jaar werd, is artikel 245 ten laste gelegd door het Openbaar Ministerie. Omdat artikel 245 onder de oude regeling verjaarde na twaalf jaar, gerekend vanaf de dag dat het slachtoffer achttien is geworden, komt de rechtbank tot de slotsom dat het artikel 245-feit is verjaard.
[105] Hof Amsterdam 13 januari 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:62.

6.2.4 Artikel 245 (gemeenschap met een persoon tussen de twaalf en zestien jaar)

Veruit de meeste zedenfeiten die mogelijk zouden zijn verjaard onder de oude regeling hebben betrekking op artikel 245. Het slachtoffer is op het moment van plegen ten minste twaalf jaar oud, maar nog geen zestien jaar. Dit betekent dat we niet van alle slachtoffers de leeftijd hoeven te kennen om te kunnen bepalen of het feit zou zijn verjaard, mits niet gestuit, onder de oude regeling.

Voor het getal genoemd in Tabel 6.2 is het criterium dat de pleegdatum ten minste veertien jaar voor de instroomdatum ligt. Dit correspondeert met een slachtoffer van zestien jaar. Als het slachtoffer twaalf jaar (en jonger kan niet, gezien de strekking van dit wetsartikel) dan is het feit altijd verjaard onder de oude regeling als er ten minste achttien jaar zit tussen pleeg- en instroomdatum. Dit betekent dat alle 245-feiten waarbij er achttien jaar of meer zit tussen pleeg- en instroomdatum zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013.[106] Het blijkt dat dit geldt voor 61 feiten inzake artikel 245.

We hoeven dus in eerste aanleg slechts op zoek naar de leeftijd van het slachtoffer bij de resterende 75 feiten.[107] Bij 38 van deze 75 feiten is de leeftijd van het slachtoffer bekend aan de hand van de politieadministratie en het blijkt dat 33 van deze 38 feiten *niet* zouden zijn verjaard onder de oude regeling. Dit is een dermate groot aandeel dat we op basis daarvan aannemen dat het overgrote deel van de 37 feiten waarvan we de leeftijd van het slachtoffer niet kennen, vermoedelijk ook niet verjaard zouden zijn onder de oude regeling. Deze aanname wint aan kracht als we kijken naar hoeveel jaren er zijn verstreken tussen pleeg- tot instroomdatum. De feiten waarbij de leeftijd van het slachtoffer bekend is, zijn op dit punt redelijk representatief (zie Tabel 6.4).

Na lezing van meerdere 245-vonnissen valt het op dat veel van deze zaken, althans de zaken die mogelijk zouden zijn verjaard onder de oude regeling, betrekking hebben op een periode van misbruik van een (stief)kind, familielid of een kind dat op een andere manier dicht bij de dader staat. De tenlastelegging betreft dan niet zelden zowel artikel 244 als artikel 245. De periode met betrekking tot artikel 245 start op het moment dat het slachtoffer twaalf jaar is geworden. Dit verklaart dan ook waarom zoveel van deze 75 feiten niet zouden zijn verjaard onder de oude regeling.

[106] Vanaf de dag dat het slachtoffer achttien jaar is, verjaart het feit volgens de oude regeling na twaalf jaar, dus als het slachtoffer zeventien is geworden, na dertien jaar, bij de leeftijd van zestien, na veertien jaar en als we naar beneden door tellen dan verjaart het feit na achttien jaar op de dag dat het slachtoffer twaalf jaar is geworden. Deze leeftijd van twaalf jaar is de ondergrens voor artikel 245 Sr.
[107] 136 – 61 = 75.

Tabel 6.4 Aantal jaren tussen pleeg- en instroomdatum van 75 feiten inzake artikel 245 Sr

	Leeftijd bekend (politieadministratie)		**Leeftijd onbekend**	**Totaal**
	Zou niet zijn verjaard onder oude regeling	Zou zijn verjaard onder oude regeling		
Ten minste 14 jaar	10	3	18	31
Ten minste 15 jaar	12	1	7	20
Ten minste 16 jaar	8		5	13
Ten minste 17 jaar	3	1	7	11
Totaal	**33**	**5**	**37**	**75**

Zoals eerder beredeneerd, zijn er 61 feiten waarvan we weten dat de zaak zou zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013. Althans, dit zijn feiten waarbij er zoveel jaar zit tussen de pleeg- en instroomdatum dat de zaak zou zijn verjaard volgens de oude regelgeving. Wat we ons daarbij moeten realiseren, is dat er bij deze 61 feiten ook feiten kunnen zitten die, indien niet gestuit, ook al bij de inwerkingtreding van de wetswijziging van 2013, namelijk op 1 april 2013, zouden zijn verjaard. Dit geldt in ieder geval voor de feiten die vóór 1 april 1995 zijn gepleegd. Immers, als het slachtoffer op 1 april 1995 twaalf jaar was (de minimale leeftijd voor dit artikel) dan wordt het slachtoffer op 1 april 2001 achttien jaar. De verjaringstermijn voor artikel 245 was twaalf jaar onder de oude regeling, dus het feit zou dan zijn verjaard op 1 april 2013, de dag dat de nieuwe regeling in werking treedt.

Er zijn 29 feiten inzake artikel 245 gepleegd voor 1 april 1995. Deze feiten zouden dus reeds verjaard zijn geweest bij de inwerkingtreding van de wetswijziging van 2013. Deze feiten wel zijn ingestroomd bij het Openbaar Ministerie, mogelijk omdat de verjaring is gestuit. Er geldt echter wel een belangrijke kanttekening hierbij. De pleegdatum die wordt genoemd in ons databestand, is de (start)datum voor de verjaringsperiode.[108] In het geval dat het slachtoffer ook seksueel is misbruikt vóórdat hij/zij twaalf jaar was, dan wordt ook artikel 244 ten laste gelegd. De genoemde pleegdatum is dan de datum waarop het seksuele misbruik is begonnen en heeft dus betrekking op artikel 244. Op het moment dat het slachtoffer twaalf wordt en er nog steeds sprake is van misbruik, wordt artikel 245 ten laste gelegd; dit impliceert een latere startdatum voor het 245-feit dan de pleegdatum die in ons bestand is genoemd (namelijk de startdatum van het 244-feit). Het blijkt dat bij zeventien van de 29 feiten die te boek staan met een pleegdatum voor 1 april 1995 niet alleen artikel 245 ten laste is gelegd, maar ook artikel 244. De beredeneerde startdatum voor de verjaring van deze 245-feiten (op basis van het idee dat het slachtoffer op de in ons databestand vermelde

[108] We schrijven hier (start)datum omdat er bij artikel 245 feiten vaak sprake is van een pleegperiode; het misbruik heeft niet betrekking op een enkel voorval, maar strekt zich uit over een periode. Er dan sprake van de start- en een einddatum. Ons bestand vermeldt de startdatum.

pleegdatum ten minste twaalf jaar was) ligt dus vrijwel zeker op een later tijdstip dan op basis van ons databestand berekend. Hieronder geven we twee voorbeelden van een dergelijke zaak.[109] [110]

> De verdachte heeft zich gedurende een periode van vele jaren schuldig gemaakt aan het seksueel misbruik van de zoon van zijn toenmalige vriendin. De verdachte wordt twee feiten ten laste gelegd. Het eerste feit betreft artikel 244 en bestrijkt de periode mei 1994 tot en met 20 mei 1998. In ons databestand is de pleegdatum 21 mei 1994. Dus de startdatum van het misbruik. Het tweede feit betreft artikel 245 en bestrijkt de periode 21 mei 1998 tot en met 20 mei 2002. Het slachtoffer is dus op 21 mei 1986 geboren en viert op 21 mei 2004 zijn 18e verjaardag. Het 245-feit zou volgens de oude regeling verjaren op 21 mei 2016. Het feit is dus nog niet verjaard op moment dat de wetswijziging van 2013 van kracht wordt. Het feit is op 15 oktober 2015 bij het Openbaar Ministerie ingestroomd en op dezelfde dag heeft het Openbaar Ministerie het feit afgedaan (eerste daad van vervolging) met een dagvaarding. Zowel het artikel 244 als het artikel 245 feit zouden derhalve niet zijn verjaard onder de oude regeling.
>
> De verdachte wordt vier feiten ten laste gelegd. Het eerste feit betreft artikel 244 en bestrijkt de periode van 1 januari 1995 tot en met 29 november 1999. In ons databestand is de pleegdatum 1 januari 1995; de startdatum van het misbruik. Het tweede feit betreft artikel 245 en bestrijkt de periode van 30 november 1999 tot en met 31 december 2002. Het slachtoffer is dus op 30 november 1987 geboren en viert op 30 november 2005 zijn 18e verjaardag. Het 245-feit zou volgens de oude regeling verjaren op 30 november 2017. Het feit is op 13 oktober 2013 bij het Openbaar Ministerie ingestroomd en op 13 december 2013 heeft het Openbaar Ministerie het feit afgedaan (eerste daad van vervolging) met een dagvaarding. Zowel het artikel 244 als het artikel 245 feit zouden niet zijn verjaard onder de oude regeling. De overige feiten betreffen overigens overtreding van artikel 249 (ontucht met een minderjarig kind).

Bij twee van de 29 feiten die te boek staan met een pleegdatum voor 1 april 1995 is ook artikel 242 (verkrachting) ten laste gelegd. Althans in het registratiesysteem van het Openbaar Ministerie. We hebben het vonnis van deze zaken niet gevonden, maar wel van een zaak die net na 1 april 1995 is gepleegd. In deze zaak wordt verkrachting ten laste is gelegd, maar over artikel 245 wordt niet (meer) gerept.[111] In het vonnis lezen we: "De verdenking komt er, kort en feitelijk weergegeven, op neer dat de verdachte in de periode van 1 juni 1995 tot en met 31 augustus 1996 de destijds minderjarige [naam benadeelde partij] meermalen heeft verkracht."

Bij de tien feiten, met de pleegdatum voor 1 april 1995, waarbij niet ook artikel 244 of artikel 242 ten laste is gelegd, is de kans groter dat deze zaak is gestuit. Als we naar de afdoening door het Openbaar Ministerie van deze tien feiten kijken, dan blijken er zeven van deze 245-feiten te zijn geseponeerd vanwege gebrek aan bewijs. We weten niet of het Openbaar Ministerie zich heeft gebogen over de verjaringsvraag bij deze feiten. Een feit is geseponeerd omdat de persoon in

[109] Hof Den Haag 20 december 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:3904.
[110] Rechtbank Den Haag 4 februari 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:7434.
[111] Rechtbank Limburg 8 maart 2016, ECLI:NL:RBLIM:2016:1975.

kwestie ten onrechte als verdachte was aangemerkt. Bij twee feiten is de verdachte gedagvaard en schuldig bevonden. Een van deze vonnissen is gepubliceerd.[112] In dit vonnis lezen we onderstaande.

> Er zijn twee feiten ten laste gelegd. Het eerste feit betreft ontucht (artikel 247 Sr) dat is gepleegd in de periode 15 oktober 2001 tot en met 14 oktober 2003. Het tweede feit betreft artikel 245 Sr en gaat over dezelfde periode als genoemd bij het eerste feit. In ons databestand staat echter 24 februari 1989 als pleegdatum vermeld. We kunnen slechts gissen waarom deze data niet overeenkomen. In het vonnis lezen we dat het slachtoffer op haar 14e jaar voor het eerst gemeenschap heeft gehad met de verdachte. Vermoedelijk is het slachtoffer op 15 oktober 2003 zestien jaar geworden en daarmee gaat de verjaring tellen vanaf 15 oktober 2005. Het feit is op 29 juli 2014 ingestroomd en op 6 augustus 2015 is de verdachte gedagvaard. Daarmee zou het artikel 245-feit niet zijn verjaard onder de oude regeling.

Tot slot zijn er 32 feiten (61-29) inzake artikel 245 die vermoedelijk zouden zijn verjaard, maar nog niet zouden zijn verjaard op het moment waarop de wetswijziging van kracht is gegaan. Dit alles onder de aanname dat de pleegdatum genoemd in het databestand ook echt de start is voor de artikel 245 tenlastelegging. Daarom gaan we ook hier na in welke mate artikel 245 in combinatie met artikel 244 ten laste is gelegd. Dit blijkt het geval te zijn bij veertien van de 32 feiten.

We gaan er van uit dat een substantieel deel van de restende achttien 245-feiten (32-14=18) verjaard zou zijn zonder de wetswijziging van 2013, omdat er geen logische argumenten meer zijn om het tegenovergestelde te stellen. Deze aanname wordt bevestigd aan dat hand van gevonden vonnissen. Hieronder twee voorbeelden.[113] [114]

> Verdachte heeft zich gedurende een periode van drieënhalf jaar veelvuldig schuldig gemaakt aan het seksueel binnendringen van een meisje tussen de twaalf en zestien jaar. Als pleegperiode wordt genoemd 11 november 1995 tot en met 10 november 1999. Gezien deze periode mogen we aannemen dat het slachtoffer op 11 november 1999 zestien jaar is geworden. Op 11 november 2001 begint de teller voor de verjaring te lopen. Het feit zou zijn verjaard op 11 november 2013 onder de oude regeling. Het feit is pas op 18 augustus 2018 bij het Openbaar Ministerie ingestroomd en zou dus, mits niet gestuit, zijn verjaard zonder de wetswijziging.

> De verdachte heeft gedurende een lange periode ontucht gepleegd met zijn toen minderjarige dochter waarbij hij onder meer drie keer geslachtsgemeenschap met haar heeft gehad. Als pleegperiode wordt genoemd 28 december 1995 tot en met 27 december 1999. Gezien deze periode mogen we aannemen dat het slachtoffer op 28 december 1999 zestien jaar is geworden. Op 28 december 2001 begint de teller voor de verjaring te lopen. Het feit zou zijn verjaard op 28 december 2013 onder de oude

[112] Rechtbank Noord-Holland 24 februari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:1465.
[113] Rechtbank Noord-Nederland 14 maart 2019, ECLI:NL:RBNNE:2019:1044.
[114] Hof Den Haag 20 december 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:4193.

regeling. Het feit is 1 juli 2014 bij het Openbaar Ministerie ingestroomd en zou dus, mits niet gestuit, zijn verjaard zonder de wetswijziging.

Het is al met al lastig exact vast te stellen hoeveel van de 136 feiten inzake artikel 245 nu feitelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013. Als we het bovenstaande relaas op en rijtje zetten dan komen we tot de slotsom dat er vermoedelijk tussen de twintig en dertig 245-feiten zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging. Tabel 6.5 geeft een samenvatting.

Tabel 6.5 Inschatting van het aantal artikel 245 Sr feiten dat zou zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013

	Aantal	**Vermoedelijk verjaard onder de oude regeling**
Periode tussen plegen en instromen minder dan 18 jaar	75	5
Periode tussen plegen en instromen meer dan 18 jaar	18	18
Ook artikel 244 ten laste gelegd	31	-
Ook artikel 242 ten laste gelegd	2	-
Mogelijk gestuit	10	?
Totaal	**136**	**23**

6.2.5 Artikel 246 (aanranding eerbaarheid)

Tabel 6.2 laat zien dat er mogelijk 41 ingestroomde aanrandingsfeiten zouden zijn verjaard. Er zit in ieder geval meer dan twaalf jaar tussen de pleeg- en instroomdatum. Bij veertien van de 41 feiten is de leeftijd van het slachtoffer bekend aan de hand van de politieadministratie. Het gaat hierbij om een feit met een meerderjarig slachtoffer en dertien feiten met een minderjarig slachtoffer. Zes van de dertien feiten met een minderjarig slachtoffer zouden niet zijn verjaard omdat er minder dan twaalf jaar is verstreken vanaf de dag dat het slachtoffer achttien jaar is geworden.

Van de overige 27 feiten (41 feiten als uitgangspunt, 14 gevonden in de politieadministratie, resteren er 27 feiten) is de leeftijd van het slachtoffer onbekend en hebben we naar het vonnis gezocht op rechtspraak.nl. We hebben zeven uitspraken gevonden inzake acht aanrandingsfeiten. Bij zes zaken gaat het om een minderjarig slachtoffer. Alle gevonden aanrandingszaken met een minderjarig slachtoffer zouden niet zijn verjaard onder de oude regeling.

In de eerste zaak heeft het slachtoffer in 2017 aangifte gedaan van aanranding door haar vader.[115] Vanaf het moment dat zij borsten kreeg, zo rond haar twaalfde jaar, is haar vader begonnen met het betasten van haar borsten en later ook haar billen. Er zijn twee artikelen ten laste gelegd: artikel 246 en artikel 247 Sr. De pleegperiode is voor beide feiten identiek, namelijk van 1 januari 2002

[115] Rechtbank Rotterdam 24 maart 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:5385.

t/m 31 december 2005. Ten aanzien van de vraag rond verjaring van artikel 247 stelt de rechtbank het volgende:

> Ten aanzien van feit 2 merkt de rechtbank ambtshalve het volgende op. Aangeefster is geboren op [geboortedatum aangeefster], zodat de verjaringstermijn op grond van artikel 71 lid 3 op 6 februari 2008 (de dag na haar achttiende verjaardag) is aangevangen. De verjaringstermijn, die voor feit 2 twaalf jaar is, verstreek op 6 februari 2020. De verjaring is echter gestuit met de brief van 7 september 2018 waarin het Openbaar Ministerie – onder verwijzing naar het parketnummer van deze zaak – de dagvaarding voor de meervoudige kamer aan de verdachte heeft aangekondigd. Deze brief moet gelet op de inhoud daarvan in combinatie met de bijgevoegde concept-tenlastelegging worden gezien als een daad van vervolging. Het onder feit 2 ten laste gelegde is daardoor niet verjaard.

Dit impliceert dat het artikel 246-feit ook niet zou zijn verjaard onder de oude regeling, want volgens de oude regeling verjaart aanranding van een minderjarige twaalf jaar nadat het slachtoffer achttien jaar is geworden.

De tweede zaak betreft aanranding door een atletiekcoach.[116] Er zijn vier feiten ten laste gelegd, waarbij verschillende pupillen van de coach als slachtoffer bij zijn betrokken. De aanrandingszaak heeft betrekking op een 14-jarige meisje die tijdens een trainingsstage naar Lloret de Mar in Spanje (april 2006) door haar training is betast aan haar borsten. Het slachtoffer is in 2010 achttien jaar geworden en daarmee zou het feit ook niet zijn verjaard onder de oude regeling, want zaak is in april 2019 bij het Openbaar Ministerie ingestroomd en op dezelfde dag is besloten om de atletiekcoach te dagvaarden.

De derde zaak betreft aanranding door inwonend familielid.[117] Er zijn twee feiten ten laste gelegd, artikel 244 en artikel 246. In het kader van mogelijke verjaring concentreren we ons hier op het artikel 246-feit. Ten aanzien van beide feiten is de ten laste gelegde periode 1 januari 1996 tot en met 1 januari 2000. Gezien het artikel 244-feit moet het slachtoffer onder de twaalf jaar oud zijn. De moeder verhaalt over een periode dat het slachtoffer vier jaar was en ook toen ze zeven jaar was. Als het slachtoffer vier jaar was in 1996 dan is ze achttien geworden in 2010 en daarmee zou het aanrandingsfeit pas in 2022 zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013.

De vierde zaak betreft aanranding door de vader van een vriend.[118] Het slachtoffer is gedurende een lange periode aangerand door de vader van een vriend van hem. In de tenlastelegging ziet op de periode van 1 januari 1994 t/m 31 december 2003. We lezen in het vonnis dat het slachtoffer is geboren in 1987. Dat betekent dat hij in 2005 achttien jaar is geworden. Het aanrandingsfeit zou onder de oude regeling zijn verjaard in 2017. Het feit is in september 2014 ingestroomd bij het Openbaar Ministerie en in december 2014 is de verdachte gedagvaard.

[116] Rechtbank Rotterdam 5 maart 2020, ECLI:NL:RBROT:2020:1976.
[117] Rechtbank Amsterdam 30 mei 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:3796.
[118] Rechtbank Midden-Nederland 17 april 2015, ECLI:NL:RBMNE:2015:2673.

In de vijfde zaak zijn meerdere slachtoffer betrokken en heeft de aanranding in 2013 plaatsgevonden en zou dus niet zijn verjaard.[119] In deze zaak heeft een 49-jarige basketbalcoach uit Mijdrecht heeft tussen 2000 en 2002 drie van zijn pupillen seksueel misbruikt en in 2013 een minderjarige aangerand. Daarnaast heeft hij in de periode 2014 tot en met 2016 twaalf minderjarige jongens aangezet tot seksuele handelingen voor de webcam.

In de zaak met een meerderjarig slachtoffer die we op rechtspraak.nl hebben aangetroffen zijn in totaal vijf meerderjarige slachtoffers betrokken en er zijn zes feiten tenlastegelegd waaronder twee artikel 246-feiten. Deze aanrandingsfeiten spelen echter later dan de verkrachtingsfeiten (in 2007 en in 2013/2014) en zouden niet zijn verjaard.[120]

Er blijven daarmee 27 aanrandingsfeiten over die mogelijk zouden zijn verjaard onder de oude regelgeving. Bij 8 van deze 27 feiten hebben we de leeftijd van het slachtoffer kunnen vaststellen.

6.3 Het aantal mogelijk verjaarde zedenfeiten zonder de wetswijziging van 2013

Louter op basis van de pleeg- en instroomdatum zijn er 275 zedenfeiten geselecteerd die mogelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013, zoals beschreven in paragraaf 6.1. Omdat de leeftijd van het slachtoffer bij zedendelicten van belang is voor het bepalen van de verjaringstermijn hebben we in paragraaf 6.2 getracht deze leeftijd te achterhalen. Dat is lang niet altijd gelukt, maar het is wel duidelijk dat een substantieel aantal feiten afvalt na deze correctie. Dit geldt met name voor de artikel 245-feiten (gemeenschap met een persoon tussen de twaalf en zestien jaar). Het blijkt dat een fors deel van deze slachtoffers gedurende een periode is misbruikt en dat deze periode begonnen is toen ze twaalf jaar oud waren. Er is ook gebleken dat artikel 245 regelmatig samen met artikel 244 (gemeenschap met een persoon onder de twaalf jaar) ten laste wordt gelegd. De pleegdatum die in ons databestand is genoemd is in dat laatste geval de datum waarop het misbruik is begonnen en dus met betrekking tot artikel 244. De startdatum voor overtreding van artikel 245 ligt daarmee later. Tabel 6.6 geeft het overzicht per wetsartikel van de feiten die na de leeftijds- en periodecorrectie mogelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013. Dit zijn er 130, waarbij we bij 46 feiten ook daadwerkelijk de leeftijd van het slachtoffer kennen.

[119] Rechtbank Midden-Nederland 6 januari 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:7244

[120] De zaak gaat over een 75-jarige Evangelisch leider van een christelijk therapeutisch zorgcentrum die wordt verdacht van diverse zedenmisdrijven met patiënten als slachtoffer. De aanklachten strekken zich uit over een lange tijdsperiode (Rechtbank Rotterdam 23 september 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:7312).

Tabel 6.6 Mogelijk verjaarde zedenfeiten na correctie

Artikel	Omschrijving	Aantal voor correctie	Aantal na correctie	Aantal waarvan de leeftijd is vastgesteld/be-redeneerd
SR art 242	Verkrachting	61	49	11
SR art 243	Gemeenschap wilsonbekwame	6	4	3
SR art 244	Gemeenschap 12-minner	31	27	1
SR art 245	Gemeenschap persoon 12-16	136	23	23
SR art 246	Aanranding eerbaarheid	41	27	8
Totaal		**275**	**130**	**46**

6.3.1 Feiten, verdachten en zaken

Tot nu toe is er gesproken over bij het Openbaar Ministerie ingestroomde feiten. Tabel 6.7 geeft inzicht in het samenspel tussen feiten, verdachten en zaken. De 130 feiten staan op naam van 108 verdachten. Enkele verdachten zijn medeverdachten van elkaars feiten. De 108 verdachten zijn betrokken bij 106 zaken.[121]

Tabel 6.7 Samenspel tussen zaken, feiten en verdachten

Artikel	Aantal zaken	Aantal feiten	Aantal verdachten
Zaak met enkel feit			
SR art 242 (verkrachting)	32	32	32
SR art 243 (gemeenschap wilsonbekwame)	4	4	4
SR art 244 (gemeenschap 12-minner)	14	14	14
SR art 245 (gemeenschap persoon 12-16)	16	16	16
SR art 246 (aanranding eerbaarheid)	19	19	19
Zaak met meerdere, identieke feiten			
SR art 242 (verkrachting)	7	14	7
SR art 244 (gemeenschap 12-minner)	1	3	1
SR art 245 (gemeenschap persoon 12-16)	5	10	5
SR art 246 (aanranding eerbaarheid)	2	4	3
Zaak met twee verschillende feiten			
SR art 242/244	2	6	3
SR art 244/246	3	6	3
SR art 245/246	1	2	1
Totaal	**106**	**130**	**108**

[121] Als het procesverbaalnummer identiek is, spreken van ‘dezelfde zaak’.

6.3.2 Afdoening door het Openbaar Ministerie

Op het moment dat wij gegevens hebben opgevraagd (maart 2020) waren 128 van de 130 feiten afgedaan door het Openbaar Ministerie. Bij 52 feiten is besloten tot dagvaarden, terwijl 76 feiten met een onvoorwaardelijk sepot zijn afgedaan. Tabel 6.8 geeft het overzicht per wetsartikel.

Ingestroomde zaken met meerdere feiten zijn allen eensluidend afgedaan door het Openbaar Ministerie; dus dagvaarden voor alle feiten of alle feiten seponeren. Uitzondering hierop is een zaak waarbij twee verdachten zijn betrokken en deze twee verdachten zijn ieder verdacht van overtreding van artikel 242 en artikel 244. Voor beide verdachten geldt dat het artikel 242-feit is geseponeerd, terwijl ze voor het artikel 244-feit zijn gedagvaard.

Tabel 6.8 Afdoening door het Openbaar Ministerie (n=130)

Artikel	Dagvaarden	Sepot	Nog niet afgedaan
SR art 242 (verkrachting)	22	27	
SR art 243 (gemeenschap wilsonbekwame)	1	3	
SR art 244 (gemeenschap 12-minner)	4	23	
SR art 245 (gemeenschap persoon 12-16)	15	6	2
SR art 246 (aanranding eerbaarheid)	10	17	
Totaal	**52**	**76**	**2**
Percentage	**40,0 %**	**58,5 %**	**1,5 %**

Er zijn dus 76 van de 130 zedenfeiten, die mogelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging, door de officier van justitie geseponeerd. Dit komt overeen met een sepotpercentage van 59 procent. Ter vergelijking hebben we onderzocht, aan de hand van het ter beschikking gestelde databestand met alle ingestroomde feiten bij het Openbaar Ministerie, welk percentage van alle ingestroomde zedenfeiten in de periode 1 april 2013 t/m 31 december 2019 is geseponeerd, uitgesplitst naar zedenfeit.

Het blijkt dat het sepotpercentage (alleen onvoorwaardelijke sepots) ook bij alle ingestroomde zedenfeiten hoog is, namelijk 42 procent, maar wel lager dan bij de zedenfeiten die mogelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging. Dit ligt ook in de lijn der verwachting want deze laatste feiten stromen pas vele jaren na de pleegdatum in bij het Openbaar Ministerie en daarmee is het niet verrassend dat het dan nog moeilijker is om tot wettig overtuigend bewijs te komen. Zedenzaken zijn in het algemeen lastig bewijsbaar, omdat er vaak geen personen zijn, anders dan het slachtoffer, die op basis van eigen waarneming een getuigenis kunnen afleggen. Tabel 6.9 laat zien dat het sepotpercentage voor vooral mogelijk verjaarde artikel 244-feiten (gemeenschap met kinderen onder de twaalf jaar) een stuk hoger ligt dan 244-feiten in het algemeen. Dit geldt ook voor het sepotpercentage van artikel 243-feiten, maar gezien het kleine aantal bij mogelijk verjaarde 243-feiten mogen we hier geen conclusies aan verbinden.

Tabel 6.9 Sepotpercentage bij ingestroomde zedenfeiten in de periode 1-4-2013 t/m 31-12-2019

	Mogelijk verjaard zonder wetswijziging			Alle ingestroomde zedenfeiten		
	Aantal feiten	Aantal sepots	Sepot-percentage	Aantal feiten	Aantal sepots	Sepot-percentage
SR art 242	49	28	57,1	4.183	2.120	50,7
SR art 243	4	3	75,0	428	230	53,7
SR art 244	27	22	81,5	1.442	518	35,9
SR art 245	21	6	28,6	2.025	548	27,1
SR art 246	27	17	63,0	5.508	2.342	42,5
Totaal	**128**	**76**	**59,4**	**13.586**	**5.758**	**42,4**

Tabel 6.10 geeft tot slot inzicht in het type sepot bij de mogelijk verjaarde sepotfeiten zonder de wetswijziging. De meest voorkomende sepotgrond is gebrek aan bewijs. Er zijn echter ook tien feiten geseponeerd omdat het Openbaar Ministerie niet ontvankelijk is. En dat geldt voor negen 244-feiten. Vermoedelijk waren deze feiten reeds verjaard bij instroming, want juist bij dit artikel waren er mogelijk feiten die, mits niet gestuit, al waren verjaard voor de inwerkingtreding van de wetswijziging op 1 april 2013.

Tabel 6.10 Sepotgrond en strafbare feit

	242	243	244	245	246	Tot
Technische sepots						
Onterecht als verdachte aangemerkt (sepotcode 01)	1		1	1	2	**5**
Onvoldoende bewijs (sepotcode 02)	24	2	11	4	12	**53**
Niet ontvankelijk (sepotcode 03)	1		9			**10**
Beleidssepots						
Oud feit (sepotcode 43)			1			**1**
Administratief sepot						
Feit dubbel ingeboekt (sepotcode 99)	2	1		1	3	**7**
Totaal	**28**	**3**	**22**	**6**	**17**	**76**

6.3.3 Vonnis in eerste aanleg

Er zijn 43 verdachten die zijn gedagvaard voor 50 zedenfeiten die vermoedelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013. In ons databestand is de uitspraak van rechter (in eerste aanleg) bekend voor 30 verdachten die voor 35 feiten zijn gedagvaard. De uitspraak van de rechter is weergegeven in Tabel 6.11. De rechtbank heeft straf opgelegd aan 23 verdachten (26 feiten) en heeft zeven verdachten vrijgesproken (negen feiten).

Tabel 6.11 Vonnis door de rechter (per gedagvaarde verdachte)

Artikel(en)	Straf-oplegging	Vrijspraak
SR 242	6 (2)	1 (1)
SR 244	3	1
SR 245	4 (3)	1 (1)
SR 246	7	2
SR 242 (2x)	2 (1)	1 (1)
SR 245 (2x)	1 (1)	1
Totaal	**23 (7)**	**7 (3)**

Het getal in zwart staat voor het aantal vonnissen, hoeveel daarvan zijn gevonden op uitspraken.rechtspraak.nl. is in rood vermeld.

6.4 Meer inzicht in zedenzaken aan de hand van gepubliceerde vonnissen

We hebben, zoals te zien is in Tabel 6.9 (rode getallen), tien uitspraken gevonden die zijn gepubliceerd op uitspraken.rechtspraak.nl van een of meer zedenfeiten die vermoedelijk verjaard zouden zijn zonder de wetswijziging. Vermoedelijk, omdat alle zaken met minderjarige verdachten die we hebben gevonden en die niet verjaard bleken te zijn, er al uit hebben gezeefd in paragraaf 6.2. We beschrijven deze tien zaken hieronder.

1. Verkrachting van twee minderjarige zussen door alternatieve genezer (artikel 242 Sr)[122]
Een van de twee 242-feiten zou zijn verjaard onder de oude regeling

De vader van de twee zusjes, die ten tijde van de feiten dertien en zestien jaar oud waren, zocht behandeling bij een alternatieve genezer in verband met geelzucht. Zijn dochters gingen mee en waren ook alleen met de verdachte. In de periode van 01 oktober 1992 tot en met 31 december 1992 heeft hij beide zusjes verkracht. De verkrachting van het 13-jarige meisje zou onder de oude regeling niet zijn verjaard, maar de verkrachting van het 16-jarige meisje mogelijk wel. Volgens de politieadministratie is zij op 12 oktober 1976 geboren. De verjaringstermijn gaat daarom lopen vanaf 12 oktober 1994 en het feit zou zijn verjaard onder de oude regeling op 12 oktober 2014. Het feit is op 12 november 2014 ingestroomd bij het Openbaar Ministerie. Daarmee zou het feit zijn verjaard onder de oude regeling, mits er niet vóór 12 oktober 2014 een daad van vervolging heeft plaatsgevonden. De verdachte wordt veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf, waarvan een jaar voorwaardelijk, omdat de rechtbank de feiten voldoende bewezen acht. De verklaringen van zussen fungeren als steunbewijs voor feiten, zo waardeert de rechtbank.

[122] Rechtbank Amsterdam 28 juli 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:5043.

2. Verkrachter in beeld door DNA-match (artikel 242 Sr)[123]
Het feit zou zijn verjaard onder de oude regeling

Het meerderjarige slachtoffer is van 1 op 2 maart 1995 in het café geweest en net na middernacht wilde ze op de fiets stappen om naar huis te gaan. Ze werd door de verdachte geslagen en verkracht. Er is een DNA-profiel aan de hand van het sperma van de verdachte. Op 12 oktober 2016 meldt het NFI dat er een match is met het spoorprofiel. Onder de oude regeling zou het feit zijn verjaard op 2 maart 2015, mits niet gestuit. En daarmee zou het feit zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013. De rechtbank veroordeelt de verdachte tot vier jaar gevangenisstraf met aftrek van voorarrest. De rechtbank is van oordeel dat het tijdsverloop in deze cold case-zaak niet strafverlagend mag werken.

3. Verkrachter alsnog in beeld door DNA-match (artikel 242 Sr)[124]
Het feit zou zijn verjaard onder de oude regeling

Deze zaak vertoont gelijkenissen met de vorige zaak. Op 3 oktober 1997 fietste het meerderjarige slachtoffer na middernacht door het Vondelpark en werd daar onder bedreiging van een mes verkracht. Verdachte is in 1997 als verdachte in beeld geweest en heeft destijds vrijwillig bloed afgestaan. Bij de inventarisatie van onopgeloste zedendelicten door een coldcase-team in 2017 kwam de verkrachting naar voren. Er werd geconstateerd dat er geen DNA-vergelijkend onderzoek had plaatsgevonden tussen het bloed van verdachte en de bij het slachtoffer aangetroffen spermasporen. Het is onduidelijk gebleven waarom dit onderzoek niet is uitgevoerd. In 2018 is dit alsnog gedaan en het NFI meldt op 31 mei 2018 dat er sprake is van een match. Op 28 januari 2019 wordt de verdachte aangehouden. Onder de oude regeling zou het feit zijn verjaard op 3 oktober 2017, mits niet gestuit. De melding van de match is pas in 2018 gekomen. Dit verloop heeft gevolgen voor de strafmaat. De verdachte wordt veroordeeld tot een grotendeels voorwaardelijke celstraf.

4. Vrijgesproken van verkrachten van ex-vrouw (artikel 242 Sr)[125]
Het feit zou partieel zijn verjaard onder de oude regeling

Een jonge vrouw uit Turkije trouwt met een twintig jaar oudere man. Zij doet aangifte van gedwongen seks (verkrachting) in de periode van 1989 t/m 2006. In de tenlastelegging wordt echter de periode van 1 april 1993 tot en met 30 juni 2006, omdat de periode vóór 1 april 1993 is verjaard. De raadsvouw stelt dat de periode vóór 24 oktober 1994 is verjaard, maar de rechtbank stelt de officier in het gelijk. De zaak is op 22 april 2015 bij het Openbaar Ministerie ingestroomd, maar gezien het feit dat de raadsvrouw de datum van 24 oktober 1994 hanteert, mogen we aannemen dat de eerste daad van vervolging plaatsgevonden heeft op 24 oktober 2014. Derhalve zou het feit

[123] Rechtbank Oost-Brabant 14 juni 2017, ECLI:NL:RBOBR:2017:3223.
[124] Rechtbank Amsterdam 29 augustus 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:6352.
[125] Recht6bank Midden-Nederland 2 september 2016, ECLI:NL:RBMNE:2016:4826.

partieel verjaard zijn onder de oude regeling. De verdachte wordt vrijgesproken door de rechtbank wegens gebrek aan steunbewijs.

5. Vrijgesproken van het verkrachten van nichtje (twee artikel 242 Sr feiten)[126]
Het eerste feit zou zijn verjaard en het tweede feit zou partieel zijn verjaard onder de oude regeling

In deze zaak zijn twee 242-feiten ten laste gelegd. Het eerste feit heeft betrekking op de periode 19 september 1991 t/m 31 november 1991 en het tweede feit van 1 december 1991 t/m 19 september 2001. Dit doet vermoeden dat het slachtoffer op 1 december 1991 de leeftijd van zestien jaar heeft bereikt. Dit betekent dat de verjaring voor het eerste feit start op 1 december 1993 en volgens de oude regeling zou zijn verjaard op 1 december 2013. De verjaring voor tweede feit start ook op 1 december 1993, maar het einde van de periode genoemd bij het tweede feit zou pas verjaard zijn op 19 september 2021. De feiten zijn in maart 2018 ingestroomd bij het Openbaar Ministerie. Daarmee zou de periode van feit 2 vóór maart 1998 zijn verjaard onder de oude regeling. Dat het feit partieel verjaard zou zijn is zonder twijfel, want in het vonnis lezen we dat een informatief zedengesprek met het slachtoffer plaatsvond op 23 december 2016 en dat er op 27 januari 2017 aangifte is gedaan. Vóór de december 2016 kunnen er daarom geen daden van vervolging zijn geweest. De verdachte wordt vrijgesproken door de rechtbank wegens gebrek aan steunbewijs.

6. Gemeenschap met twee nichtjes (twee artikel 245 Sr feiten)[127]
De feiten zouden naar alle waarschijnlijkheid niet zijn verjaard onder de oude regeling

Het vonnis van de rechtbank is niet gepubliceerd, maar wel de uitspraak van het gerechtshof (hoger beroep). De tenlastelegging is niet bij de uitspraak van het gerechtshof gevoegd. In ons databestand is 1 oktober 1998 de pleegdatum en de feiten zijn op 15 augustus 2013 bij het Openbaar Ministerie ingestroomd. In de uitspraak lezen we dat het misbruik plaatvond gedurende vijf jaar. Uitgaande van de geregistreerde pleegdatum dus van 1998 t/m 2003. In de uitspraak lezen we:

> Verdachte heeft gedurende een aanzienlijk periode van circa vijf jaar, met grote regelmaat, eerst bij zijn minderjarige nichtje [slachtoffer 1] en vervolgens bij zijn minderjarige nichtje [slachtoffer 2] , handelingen gepleegd die mede bestonden uit het seksueel binnendringen van het lichaam.

Wanneer het misbruik van het eerste slachtoffer ophield en wanneer het misbruik van het tweede slachtoffer is gestart, lezen we echter niet. Als het eerste slachtoffer op 1 oktober 1998 16 jaar oud was, dan zou het feit onder de oude regeling verjaren op 1 oktober 2012. Dit is voor april 2013, de dag waarop de wetswijziging in werking is getreden. Dat is dus niet mogelijk. Alleen als het misbruik van het eerste slachtoffer geboren is tussen 1 april en 15 augustus 1995 (en dus achttien zou zijn in 2013) dan zou het eerste feit mogelijk zijn verjaard onder de oude regeling. De verdachte is tot vijftien maanden gevangenisstraf veroordeeld, waarvan tien maanden voorwaardelijk.

[126] Rechtbank Noord-Holland 3 september 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:7517.
[127] Hof 's-Hertogenbosch 24 mei 2016, ECLI:NL:GHSHE:2016:2005.

7. Gemeenschap met dochter (artikel 245 Sr)[128]
Het feit zou zijn verjaard onder de oude regeling

De verdachte heeft van 28 december 1995 t/m 27 december 1999 ontucht gepleegd met zijn toen minderjarige dochter waarbij hij onder meer drie keer geslachtsgemeenschap met haar heeft gehad. De dochter was twaalf jaar oud op 28 december 1995. Zij is achttien jaar geworden op 28 december 2001 en daarmee zou het feit onder de oude regeling zijn verjaard op 28 december 2013. Het feit is op 1 juli 2014 bij het Openbaar Ministerie ingestroomd. Als de eerste daad van vervolging rond deze datum ligt, dan zou het feit zijn verjaard zonder de wetswijziging. De verdachte is tot 30 maanden gevangenisstraf veroordeeld, waarvan zes maanden voorwaardelijk.

8. Gemeenschap met kwetsbaar meisje (artikel 245 Sr)[129]
Het feit zou mogelijk zijn verjaard onder de oude regeling

Verdachte heeft gedurende een periode van vier jaar een zeer kwetsbaar meisje veelvuldig seksueel misbruikt. Kwetsbaar vanwege de zeer jonge leeftijd van het slachtoffer en door het (destijds) recentelijk overlijden van haar zusje en het daarmee gepaard gaande verdriet binnen het gezin, aldus het vonnis van de rechtbank. Artikel 245 Sr is ten laste gelegd voor de periode 4 december 2000 t/m 3 december 2004 en daarmee kan het niet anders zijn dan dat het slachtoffer op 4 december 2000 twaalf jaar oud was en dus op 4 december 2006 achttien jaar is geworden. Het feit zou daarmee onder de oude regeling zijn verjaard op 4 december 2018. Het feit is op 10 januari 2019 bij het Openbaar Ministerie ingestroomd en op 14 februari 2019 is de verdachte gedagvaard. Als dat de eerste daad van vervolging is geweest, dan zou het feit verjaard zijn geweest onder de oude regeling. De verdachte is veroordeeld tot 30 maanden gevangenisstraf.

9. Vrijgesproken van gemeenschap nichtje (artikel 245 Sr)[130]
Het feit zou zijn verjaard onder de oude regeling

De zaak heeft betrekking op twee slachtoffers. De verdachte is artikel 245 Sr ten laste gelegd (slachtoffer 1) en artikel 247 Sr (slachtoffer 2). Her artikel 245-feit speelt in de periode 8 september 1997 t/m 8 september 2000. We lezen in het vonnis dat het eerste slachtoffer in 1985 in geboren en is dus achttien jaar geworden in 2003. Daarmee zou het artikel 245-feit verjaard zijn in 2015 onder de oude regeling. De feiten zijn op 27 oktober 2017 ingestroomd bij het Openbaar Ministerie. Daarmee zou het feit zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013. De verdachte is vrijgesproken van het artikel 245-feit wegens gebrek aan steunbewijs. Hij is wel veroordeeld tot drie maanden voorwaardelijke gevangenisstraf voor het artikel 247-feit.

[128] Hof Den Haag 20 december 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:4193.
[129] Rechtbank Noord-Holland 9 juli 2019, ECLI:NL:RBNHO:2019:6010.
[130] Rechtbank Midden-Nederland 18 april 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:1829.

10. Gemeenschap met een 25 jaar oudere man (artikel 245 Sr)[131]
Het feit zou zijn verjaard onder de oude regeling

Verdachte heeft gedurende een periode van vier jaar het slachtoffer veelvuldig seksueel misbruikt. Artikel 245 Sr is ten laste gelegd voor de periode 11 november 1995 t/m 10 november 1999 en daarmee kan het niet anders zijn dan dat het slachtoffer op 11 november 1995 twaalf jaar oud was en dus op 11 november 2001 achttien jaar is geworden. Het feit zou daarmee onder de oude regeling zijn verjaard op 11 november 2013. Het feit is op 18 augustus 2018 bij het Openbaar Ministerie ingestroomd en op 20 september 2018 is de verdachte gedagvaard. Als dat de eerste daad van vervolging is geweest, dan zou het feit verjaard zijn geweest onder de oude regeling. De verdachte is veroordeeld tot 24 maanden gevangenisstraf, waarvan twaalf maanden voorwaardelijk.

[131] Rechtbank Noord-Nederland 14 maart 2019, ECLI:NL:RBNNE:2019:1044.

7 Conclusies

In dit afsluitende hoofdstuk worden conclusies getrokken op basis van de analyseresultaten. Dit doen we aan de hand van de vier onderzoeksvragen, zoals beschreven in het eerste hoofdstuk; per onderzoeksvraag volgt hieronder een paragraaf. Het hoofdstuk sluit af met de eindconclusie.

7.1 Het aantal niet-verjaarde feiten door de wetswijziging van 2013

De eerste onderzoekvraag luidt als volgt: Hoeveel van de bij het Openbaar Ministerie ingestroomde strafbare feiten zouden vermoedelijk zijn verjaard zonder de Wet wijziging regeling vervolgingsverjaring 2012?

Er zijn in de periode 1 april 2013 t/m 31 december 2019 in totaal 71.051 feiten bij het Openbaar Ministerie ingestroomd waar de wetswijziging vervolgingsverjaring van toepassing op is, namelijk feiten waarvoor de verjaringsperiode langer is geworden dan wel is afgeschaft. Er zijn 374 feiten geïdentificeerd waarvan de initiële verjaringsperiode – zonder de wetswijziging – zou zijn verlopen op de instroomdatum bij het Openbaar Ministerie. Deze 374 feiten zouden, met andere woorden, *potentieel* verjaard kunnen zijn geweest zonder de wetswijziging van 2013 (zie Tabel 7.1).

In de onderzoeksvraag wordt echter niet gevraagd of de ingestroomde feiten *potentieel* zouden zijn verjaard, maar of deze feiten *vermoedelijk* zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging. Er zijn namelijk drie redenen die er voor kunnen zorgen dat een feit die wij hebben geïdentificeerd als ‘potentieel verjaard’ toch niet zou zijn verjaard onder de oude regeling, te weten:

1. Er is voor de instroomdatum een daad van vervolging geweest die de verjaring heeft gestuit.
2. De pleegdatum uit ons databestand blijkt niet juist te zijn voor het feit dat mogelijk zou zijn verjaard.
3. Er is sprake van een minderjarig slachtoffer bij een zedenfeit, waardoor niet de pleegdatum, maar de dag dat het slachtoffer achttien jaar wordt, als startdatum voor de verjaring geldt.

Om te kunnen checken of de geïdentificeerde feiten toch niet zouden zijn verjaard onder de oude regeling is dossieronderzoek noodzakelijk. We hebben echter geen toestemming gekregen voor dossieronderzoek. Daar komt bij dat het doorlezen van zoveel dossiers in het kader van dit onderzoek niet haalbaar zou zijn geweest. Er is daarom getracht zicht te krijgen op deze aspecten door enerzijds de leeftijd van het slachtoffer bij de politie op te vragen aan de hand van het procesverbaalnummer en anderzijds door gepubliceerde vonnissen van aan de rechter voorgelegde zaken te bestuderen.

Daarnaast is het ook mogelijk dat een feit bij het Openbaar Ministerie instroomt al was verjaard voordat de wetswijziging in werking trad op 1 april 2013. Het voorkomen van verjaring van deze feiten (door stuiting) is dan als zodanig niet een effect van de wetswijziging en zodoende niet van belang voor ons onderzoek.

Door deze checks zijn 174 feiten afgevallen, in de zin dat we hebben vastgesteld, dan wel beredeneerd dat deze feiten ook onder de oude regeling niet zouden zijn verjaard. Daarnaast zijn er tien feiten administratief geseponeerd omdat het feit dubbel is ingeboekt. Er blijven daarmee 190 feiten over die *mogelijk* zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging. We schrijven nog steeds niet *vermoedelijk*, omdat het zeer waarschijnlijk is dat een deel van deze 190 feiten zou afvallen als we wel toegang zouden hebben tot alle relevante informatie. We hebben voor twintig feiten kunnen *vaststellen* dat het feit zou zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013. We weten uiteraard nog steeds niet of het Openbaar Ministerie, als de verjaringswetgeving niet was aangepast, zou hebben getracht deze feiten te stuiten om verjaring te voorkomen.

We onderscheiden drie groepen van strafbare feiten die relevant zijn voor dit onderzoek. Feiten met een strafdreiging van acht t/m tien jaar – voor deze groep is de verjaringstermijn verlengd van twaalf naar twintig jaar – feiten met een strafdreiging van ten minste twaalf jaar - de verjaringstermijn voor deze groep was twintig jaar en is onder de huidige wetgeving afgeschaft – en tot slot een aantal specifieke zedenfeiten waarvoor de verjaring is afgeschaft dan wel is verlengd. De kans dat een specifiek zedenmisdrijf mogelijk niet is verjaard dankzij de wetswijziging is beduidend hoger dan bij de andere twee groepen van strafbare feiten (zie Tabel 7.1).

Tabel 7.1 Aantal ingestroomde, mogelijk en vermoedelijk verjaarde feiten (01-04-2013 t/m 31-12-2019)

	Ingestroomd bij het OM	*Potentieel* verjaard zonder wijziging	*Mogelijk* verjaard zonder wijziging	Percentage *mogelijk* verjaard
Strafdreiging 8 t/m 10 jaar	38.330	91	67	0,17
Strafdreiging ten minste 12 jaar	19.132	8	-	-
Specifieke zedendelicten	13.589	275	123	0,91
Totaal	**71.051**	**374**	**190**	**0,27**

De 190 feiten die mogelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013 zijn bij het Openbaar Ministerie ingestroomd in een periode die zes jaar en negen maanden bestrijkt. Op jaarbasis gaat het dus gemiddeld om maximaal 28 feiten die mogelijk niet verjaard zijn door de wetswijziging van 2013.

7.2 Door de wetswijziging van 2013 niet verjaarde feiten

De tweede onderzoekvraag behelst om welke strafbare feiten het precies gaat. Dit overzicht wordt gepresenteerd in Tabel 7.2. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen potentieel verjaard, mogelijk verjaard en vastgesteld verjaard. Naast zedenmisdrijven gaat het om mensenhandel, opzettelijke vrijheidsberoving, zware mishandeling, overvallen (diefstal met geweld/afpersing) en gewoonte-witwassen.

Tabel 7.2 Overzicht van ingestroomde feiten die potentieel, mogelijk en vastgesteld zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013 (01-04-2013 t/m 31-12-2019)

Artikel	Omschrijving	Potentieel verjaard	Mogelijk verjaard	Vastgesteld verjaard
Verjaring verlengd van twaalf tot twintig jaar				
SR art 207	Valse verklaring	1	1	
SR art 209	Valsmunterij	1	1	
SR art 273f	Mensenhandel	7	7	
SR art 279	Onttrekken ouderlijk gezag	1		
SR art 282	Opzettelijke vrijheidsberoving	5	3	
SR art 291	Kindermoord door moeder	2		
SR art 302	Zware mishandeling	19	7	5
SR art 312	Diefstal met geweld	2	1	
SR art 317	Afpersing	4	2	1
SR art 420ter	Witwassen als gewoonte/beroep	49	45	4
Subtotaal		*91*	*67*	*10*
Verjaring afgeschaft				
SR art 157	Brandstichting	2		
SR art 242	Verkrachting	61	47	6
SR art 244	Gemeenschap 12-minner	31	27	
SR art 245	Gemeenschap persoon 12-16	136	22	4
SR art 282	Vrijheidsberoving dodelijk gevolg	1		
SR art 287	Doodslag	5		
Subtotaal		*236*	*96*	*10*
Verjaring verlengd (meerderjarig slachtoffer) /afgeschaft (minderjarig slachtoffer)				
SR art 243	Gemeenschap wilsonbekwame	6	3	
SR art 246	Aanranding eerbaarheid	41	24	
Subtotaal		*47*	*27*	
Totaal		**374**	**190**	**20**

De twintig feiten waarvan de verjaring zonder de wetswijziging is vastgesteld, zijn aan de rechter voorgelegd en het vonnis is gepubliceerd op rechtspraak.nl. Bij zeven van deze feiten zou er sprake zijn geweest van een partiële verjaring zonder de wetswijziging. Het ten laste gelegde feit is niet op een bepaald tijdstip gepleegd, maar meermaals of voortdurend in een bepaalde periode. Dit geldt voor alle vier de witwasfeiten, voor twee verkrachtingsfeiten en voor een mishandelingsfeit.

Er zijn drie redenen gevonden waarom de feiten, die (mogelijk) zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013, pas zoveel jaren na het plegen instromen bij het Openbaar Ministerie:

1. Het slachtoffer doet pas na vele jaren aangifte. Dit geldt met name bij seksueel misbruik van minderjarigen, maar we treffen dit ook aan bij mishandeling van minderjarigen.
2. De verdachte komt pas na vele jaren in beeld. Dit geldt bij zeden- en geweldsmisdrijven waarbij er sprake is van een DNA-match jaren na dato. Jaren nadat het misdrijf is gepleegd wordt het profiel van de verdachte in de DNA-databank opgenomen en dan pas is er sprake van een match met het spoorprofiel dat is gevonden op de PD en/of op het lichaam en/of de kleding van het slachtoffer.
3. Er wordt ver in de tijd terug gerechercheerd. Dit geldt bij gewoontewitwassen. De politie of de FIOD komt witwassen op het spoor en gaat zo ver mogelijk terug in de tijd; naar het punt waarop het witwassen aantoonbaar is gestart. De verjaring zonder de wetswijziging van 2013 betreft dan partiële verjaring (voor een deel van de periode).

7.3 OM-afdoening van door de wetswijziging mogelijk niet verjaarde feiten

De derde onderzoeksvraag heeft betrekking op de afdoening door het Openbaar Ministerie. Een aantal afdoeningsmogelijkheden van het Openbaar Ministerie is niet relevant bij dit soort feiten, zoals de strafbeschikking. Het gaat hier om de keuze tussen seponeren of dagvaarden. Tabel 7.3 geeft inzicht in de afdoening van het Openbaar Ministerie voor de 190 feiten die als ‘mogelijk verjaard’ zijn bestempeld.

Tabel 7.3 Afdoening door het Openbaar Ministerie van feiten die mogelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013 (01-04-2013 t/m 31-12-2019) (n=190)

Artikel	Omschrijving	Dagvaarden	Seponeren	Nog niet afgedaan
Verjaring verlengd van twaalf tot twintig jaar				
SR art 207	Valse verklaring	1		
SR art 209	Valsmunterij	1		
SR art 273f	Mensenhandel	7		
SR art 282	Opzettelijke vrijheidsberoving		3	
SR art 302	Zware mishandeling	7		
SR art 312	Diefstal met geweld	1		
SR art 317	Afpersing	2		
SR art 420ter	Witwassen als gewoonte/beroep	33	7	5
Subtotaal		*52*	*10*	*5*
Verjaring afgeschaft				
SR art 242	Verkrachting	22	25	
SR art 244	Gemeenschap 12-minner	4	23	
SR art 245	Gemeenschap persoon 12-16	15	5	2

Subtotaal		*41*	*53*	*2*
Verjaring verlengd (meerderjarig slachtoffer) /afgeschaft (minderjarig slachtoffer)				
SR art 243	Gemeenschap wilsonbekwame	1	2	
SR art 246	Aanranding eerbaarheid	10	14	
Subtotaal		*11*	*16*	
Totaal		**104**	**79**	**7**
Percentage		**54,7 %**	**41,6 %**	**3,7 %**

Er kunnen verschillende redenen zijn om een feit te seponeren. Slechts bij 3 van de 79 sepots gaat het om een beleidssepot. Twee witwasfeiten zijn met een beleidssepot afgedaan evenals een feit inzake gemeenschap met een persoon van jonger dan twaalf jaar. De overige 76 sepots betreffen technische sepots. Tabel 7.4 geeft het overzicht van welke sepotcode is aangevinkt als het een technisch sepot betreft. Het gaat voornamelijk om sepotcode 02 (onvoldoende bewijs). Er zijn echter ook twaalf feiten afgedaan met een technisch sepot omdat het Openbaar Ministerie niet ontvankelijk is (sepotcode 03). Mogelijk duidt dit er op dat het feit al was verjaard bij instroming.

Tabel 7.4 Sepotgrond bij technische sepots van feiten die mogelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013 (01-04-2013 t/m 31-12-2019) (n=76)

Artikel	Omschrijving	Onterecht als verdachte	Onvoldoende bewijs	Niet ontvankelijk
Verjaring verlengd van twaalf tot twintig jaar				
SR art 282	Opzettelijke vrijheidsberoving		3	
SR art 420ter	Witwassen als gewoonte/beroep	2	1	2
Verjaring afgeschaft				
SR 242	Verkrachting	1	24	1
SR 244	Gemeenschap 12-minner	1	11	9
SR 245	Gemeenschap persoon 12-16	1	4	
Verjaring verlengd (meerderjarig slachtoffer) /afgeschaft (minderjarig slachtoffer)				
SR 243	Gemeenschap wilsonbekwame		2	
SR 246	Aanranding eerbaarheid	2	12	
Totaal		**7**	**57**	**12**
Percentage		**9,2 %**	**75,0 %**	**15,8 %**

7.4 Rechterlijk oordeel over door de wetswijziging mogelijk niet verjaarde feiten

De laatste onderzoeksvraag heeft betrekking op het vonnis van de rechter. Ongeveer de helft van de feiten waarin de officier van justitie heeft besloten om de verdachte te dagvaarden, is de zaak nog niet voor de rechter gebracht of zijn de resultaten hiervan nog niet verwerkt in het ons ter beschikking gestelde databestand. Het oordeel van de rechter is in kaart gebracht op het niveau van het ten laste gelegde feit (dus niet op het niveau van de verdachte). Van de 104 feiten waarbij de officier tot dagvaarden heeft besloten (zie Tabel 7.3) zijn er 55 voor de rechter geweest. De

rechter komt tot strafoplegging bij 38 van deze feiten, bij zestien feiten is er sprake van vrijspraak en voor de tenlastelegging van één feit wordt het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk verklaard.

Tabel 7.2 laat zien dat bij twintig feiten is vastgesteld dat er sprake zou zijn geweest van (partiële) verjaring. Bij deze twintig feiten is het aandeel vrijspraken fors. De helft van deze twintig feiten heeft geleid tot vrijspraak door de rechter. Deze twintig feiten zijn ook onderdeel van Tabel 7.5, dus van de feiten die mogelijk zijn verjaard (maar niet vastgesteld) is de verdachte bij zes van 35 feiten vrijgesproken (17 procent).

Tabel 7.5 Oordeel van de rechtbank in eerste aanleg van feiten die mogelijk zouden zijn verjaard zonder de wetswijziging van 2013 (01-04-2013 t/m 31-12-2019) (n=55)

Artikel	Omschrijving	Straf	Vrijspraak	OM niet ontvankelijk
Verjaring verlengd van twaalf tot twintig jaar				
SR art 209	Valsmunterij	1		
SR art 273f	Mensenhandel	2		
SR art 302	Zware mishandeling	2	4	
SR art 312	Diefstal met geweld	1		
SR art 317	Afpersing		1	
SR art 420ter	Witwassen als gewoonte/beroep	6	2	1
Subtotaal		*12*	*7*	*1*
Verjaring afgeschaft				
SR art 242	Verkrachting	10	3	
SR art 244	Gemeenschap 12-minner	3	1	
SR art 245	Gemeenschap persoon 12-16	6	3	
Subtotaal		*19*	*7*	
Verjaring verlengd (meerderjarig slachtoffer) /afgeschaft (minderjarig slachtoffer)				
SR art 246	Aanranding eerbaarheid	7	2	
Totaal		**38**	**16**	**1**
Percentage		**69,1 %**	**29,1 %**	**1,8 %**

7.5 Eindconclusie

Het onderzoek laat zien dat dankzij de wetswijziging van 2013 er strafbare feiten zijn vervolgd en tot strafoplegging hebben geleid die zonder wetswijziging zouden zijn verjaard. Het gaat met name om ernstige zedendelicten (artikel 242-246 Sr), zware geweldsdelicten (artikel 302 Sr) en witwasdelicten (420ter Sr). De verjaring van deze feiten was in sommige gevallen, zonder de wetswijziging, mogelijk gestuit door het Openbaar Ministerie. Het Openbaar Ministerie had dan wel 'actief' moeten stuiten, in de zin dat er een 'kunstgreep' nodig zou zijn geweest. Het is de vraag of het Openbaar Ministerie een dergelijke ingreep had willen doen. Zaken die pas na de oorspronkelijke verjaringsdatum zijn aangegeven, zouden hoe dan ook niet gestuit hebben kunnen worden.

Het onderzoek laat ook zien dat het lastig is om zonder dossieronderzoek tot exacte aantallen te komen. Wel is met behulp van gevonden vonnissen vastgesteld dat er in ieder geval twintig feiten niet zijn verjaard dankzij wetswijziging. Het maximaal mogelijk aantal feiten dat is geïdentificeerd ligt op 190. Het ware aantal ligt dus ergens tussen de 20 en 190 feiten.

De twintig feiten waarvan we weten dat die verjaard zouden zijn zonder wetswijziging zijn aan de rechter voorgelegd; dat is inherent aan het label 'vastgesteld', want het vonnis is gebruikt om vast te stellen of een feit daadwerkelijk zou zijn verjaard. Bij de helft van deze feiten is er sprake van vrijspraak.

Voor de overige 170 feiten geldt dat deze *mogelijk* verjaard zijn. Bijna de helft hiervan is geseponeerd door de officier van justitie. Van de zaken die wel aan de rechter zijn voorgelegd, is de verdachte vrijgesproken bij een op de zes ten laste gelegde feiten.

De hoofdconclusie van het onderzoek is ook schematisch weergegeven in Figuur 7.1.

Figuur 7.1 Aantal (mogelijk) verjaarde feiten zonder de wetswijziging van 2013 en de verdere afdoening van deze feiten door het Openbaar Ministerie en de rechtbank

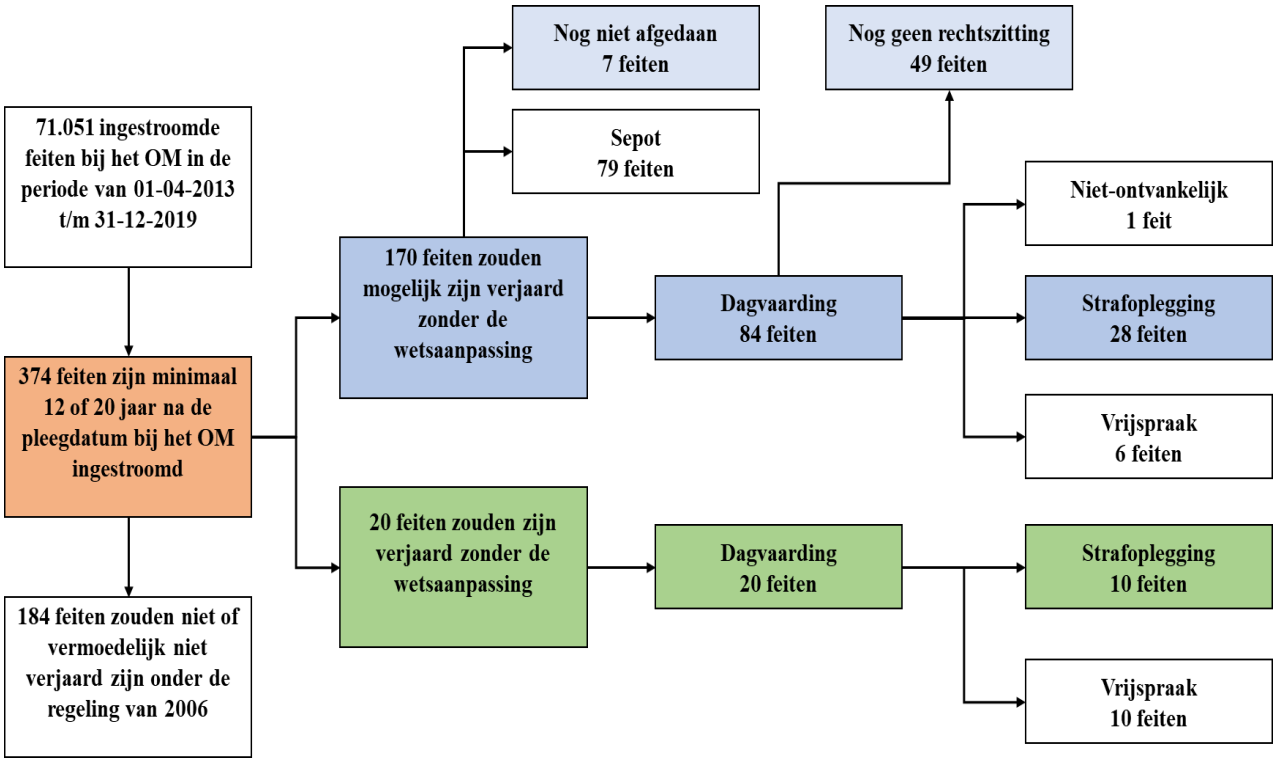

Geraadpleegde literatuur

CBS 2011
Typeren van zaken en personen naar soort delict
https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/classificaties/misdrijven/typeren-van-zaken-en-personen-naar-soort-delict

Knigge & Wolswijk 2015
G. Knigge & H.D. Wolswijk, *Het materiële strafrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2015.

Kruize & Gruter 2015
P. Kruize & P. Gruter, *Op inbrekerspad? Over de aanpak van woninginbraak door de inzet op voorbereidingshandelingen*. WODC/Ateno 2015.

Machielse, in: *Noyon, Langemeijer & Remmelink*
A.J. Machielse, in: *Noyon, Langemeijer & Remmelink*, commentaar op artikel 72 Sr (online, bijgewerkt 10 februari 2017).

Smidt 1891
H.J. Smidt, Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht Deel I, Haarlem: H.D. Tjeenk Willink 1891.

Valkenburg, in: *T&C* Strafrecht
W.E.C.A. Valkenburg, in: *Tekst & Commentaar Strafrecht*, commentaar op artikel 72 Sr, Deventer: Wolters Kluwer (online, bijgewerkt 01 juli 2020).

Van der Aa & Groenhuijsen 2012
S. van der Aa & M. S. Groenhuijsen, Slachtofferrechten in het strafproces: drie stapjes naar voren en een stapje terug? Ars Aequi, 9, 2012, p. 603-611.

Van Dorst 1985
A.J.A. van Dorst, De verjaring van het recht tot strafvordering, Arnhem: Gouda Quint 1985.

Artikelen

Druppel bloed van dode man leidde tot doorbraak in moordzaak Arthur (11), *AD.nl* 25-10-2018
Man (55) in beeld als verdachte in 20 jaar oude zaak Nicky Verstappen, *nos.nl*, 22-08-2018.
Roemersma bekent aanslagen voor RaRa, *Trouw*, 18 november 2010

Officiële publicaties

Staatsblad 1971, nr. 201.
Staatsblad 2001, 606.
Staatsblad 2005, 595.
Staatsblad 2006, 310.
Staatsblad 2006, 330.
Staatsblad 2012, 572.
Staatsblad 2013, 108.

Kamerstukken I 2011-2012 32 890 B.

Kamerstukken II, 2001/02, 28 495, nr. 2.
Kamerstukken II, 2003/04, 28495, nr. 3.
Kamerstukken II, 2003/04, 28495, nr. 5.
Kamerstukken II, 2003/04, 28495, nr. 7.
Kamerstukken II, 2003/04, 28495, nr. 9.
Kamerstukken II, 2005/06, 582, nr. 3.
Kamerstukken II, 2009/10, 32 123 VI, nr. 91
Kamerstukken II, 2009/10, 32 123 VI, nr. 100
Kamerstukken II, 2010/11, 32 890, nr. 3.

Handelingen I 2012-2013, nr. 6.

Handelingen II, 2010/11, 26

Jurisprudentie

Hoge Raad
HR 19 november 1991, *NJ* 1992/265.
HR 1 december 1998, ECLI:NL:HR:1998:ZD1384 (concl. A-G Fokkens), *NJ* 1999, 179.
HR 4 oktober 2005, ECLI:NL:HR:2005:AT2968.
HR 16 februari 2010, ECLI:NL:HR:2005:BK6357, *NJ* 2010, 232.
HR 6 april 2010, ECLI:NL:PHR:2010:BL8772.
HR 13 juli 2010, ECLI:NL:HR:2010:BN1028.
HR 3 juli 2012, ECLI:NL:HR:2012:BW9987.
HR 19 november 2013, ECLI:NL:HR:2010:BN1028.

Hof Amsterdam
ECLI:NL:GHAMS: 2013:BY8410

Hof Den Haag
ECLI:NL:GHDHA:2017:3904
ECLI:NL:GHDHA:2017:4193

ECLI:NL:GHDHA:2019:3154

Hof ’s-Hertogenbosch
ECLI:NL:GHSHE:2016:2005
ECLI:NL:GHSHE:2020:245

Rechtbank Amsterdam
ECLI:NL:GHAMS:2016:62
ECLI:NL:RBAMS:2016:5043
ECLI:NL:RBAMS:2018:3704
ECLI:NL:RBAMS:2018:3796
ECLI:NL:RBAMS:2018:6542
ECLI:NL:RBAMS:2019:6352

Rechtbank Den Haag
ECLI:NL:RBDHA:2014:7434

Rechtbank Limburg
ECLI:NL:RBLIM:2016:1975

Rechtbank Midden-Nederland
ECLI:NL:RBMNE:2014:4603
ECLI:NL:RBMNE:2015:2673
ECLI:NL:RBMNE:2015:9200
ECLI:NL:RBMNE:2015:9201
ECLI:NL:RBMNE:2015:9203
ECLI:NL:RBMNE:2015:9204
ECLI:NL:RBMNE:2015:9205
ECLI:NL:RBMNE:2016:4826
ECLI:NL:RBMNE:2016:7244
ECLI:NL:RBMNE:2018:739
ECLI:NL:RBMNE:2018:1829
ECLI:NL:RBMNE:2018:3166

Rechtbank Noord-Holland
ECLI:NL:RBNHO:2016:1465
ECLI:NL:RBNHO:2018:10749
ECLI:NL:RBNNE:2019:1044
ECLI:NL:RBNHO:2019:6010
ECLI:NL:RBNHO:2019:7517

ECLI:NL:RBNHO:2020:1843

Rechtbank Noord-Nederland
ECLI:NL:RBNNE:2019:1044

Rechtbank Oost-Brabant
ECLI:NL:RBOBR:2017:3223

Rechtbank Overijssel
ECLI:NL:RBOVE:2019:2169
ECLI:NL:RBOVE:2019:2168

Rechtbank Rotterdam
ECLI:NL:RBROT:2016:7312
ECLI:NL:RBROT:2019:2720
ECLI:NL:RBROT:2019:9129
ECLI:NL:RBROT:2020:1976
ECLI:NL:RBROT:2020:5385

Summary

Evaluation of the Adjustment of Prosecution Limitation Regulations Act 2012

Law change of 2013

In 2006, the statute of limitations was abolished for crimes with a life sentence. Partly as a result of widespread abuse within ecclesiastical institutions becoming known, a new bill to amend the Criminal Code in connection with the amendment of the prosecution statute was submitted to Parliament in 2011. This has resulted in the Adjustment of Prosecution Prescription Regulations Act 2012, which entered into force on 1 April 2013 (hereinafter referred to as: amendment of the law of 2013).

Due to the amendment of 2013, crimes with a maximum sentence of at least twelve years no longer become time-barred; with the 2006 scheme these events expired after twenty years. The prosecution statute has also lapsed for a number of specific sex crimes with a maximum sentence of eight years, committed against minors. It concerns the systematic or professional production, distribution, etc. of child pornography (article 240b, second paragraph, Criminal Code), intercourse with a person incapacitated by consent (article 243), intercourse with a person between the ages of twelve and sixteen (article 245) and actual indecent assault (article 246). Finally, with the amendment of the law of 2013, the limitation period for crimes with maximum sentence of eight up to ten years has been extended from twelve to twenty years.

Purpose of the research

The aim of the study is to gain insight into the results of the 2013 legislative amendment. During the parliamentary debate on the legislative proposal, there was no insight into what the amendment was expected to produce. The minister has promised to evaluate the effects of the legislative change about five years after it came into effect. On the basis of the results of the evaluation study, parliament can determine whether the legislative amendment has (had) the desired effect.

Limitation period

In principle, the limitation period starts on the day after the offense was committed. There may also be a period in the case of multiple and continuous offenses. This may mean that part of this period is time-barred. Then we speak of partial limitation. There are several exceptions to the rule that the limitation period starts on the day after the date of committing. An important exception for this investigation is that the limitation period for sex crimes involving a child victim does not start until the day after the victim has turned eighteen. With the 2013 amendment to the law, sex crimes involving a child victim and a maximum sentence of at least eight years no longer expire, but this was the case with the 2006 regulation.

The statute of limitations is interrupted by an act of prosecution. There is no exhaustive list of what acts are covered, but the detention order and subpoena are the main acts of prosecution in this

study. After interruption, the limitation period starts again. The maximum limitation period is equal to twice the limitation period that applies to the relevant offense.

Research questions
The research answers the following four questions:

1. How many of the criminal offenses, submitted to the Public Prosecution Service, would presumably be time-barred without the 2012 Adjustment of Prosecution Prescription Regulations Act?
2. To what extent do the cases referred to in research question 1 concern offenses for which the limitation period has been extended or abolished and which criminal offenses exactly are involved?
3. How have these facts been disposed of by the Public Prosecution Service? How many offenses have been dismissed and how many offenses have been presented to the court?
4. What is the verdict of the court? In how many cases is the suspect found guilty or acquitted by the court?

Methods of research
Two lists of articles of law to which the 2013 amendment pertains have been compiled: a list of articles of law with a sentence of at least twelve years and a list of articles of law with a sentence of eight up to ten years. The Public Prosecution Service has provided two data files based on these two lists. These databases contain all the offenses sent to the Public Prosecution Service, in the period from April 1, 2013 (date of entry into force of the amendment) to December 31, 2019, which are on the two lists of relevant articles of law.

For these offenses, it was calculated how much time there was between the date of committing the crime and the date the case was submitted to the Public Prosecution Service. If this period is longer than twelve years (for offenses with a maximum sentence of eight to ten years) or twenty years (for offenses with a maximum sentence of at least twelve years), these offenses could potentially be time-barred without the amendment of the law. 2013. There are 374 offenses that comply with this. These offenses have been studied in more detail.

When it comes to sex offenses - and that is the case with 275 offenses - it is important to determine the age of the victim, because the statute of limitations for child victims of criminal offenses does not start until the day after the victim has become eighteen years old. The age of the victim was partly determined by searching the police administration by official report number and partly by reading published judgments, which were found on www.rechtspraak.nl on the basis of the public prosecutor's office number. However, the age has not been determined for all victims of sexual offenses.

Published judgments examined whether there were acts of interruption that would have prevented limitation under the 2006 regulation. Furthermore, more insight has been gained into the criminal offenses that have not been time-barred thanks to the amendment of the law in 2013 and insight has been gained into the reasons why these offenses were sent to the Public Prosecution Service so many years after the date of committing the crime.

The numbers

In the period April 1, 2013 to December 31, 2019, a total of 71,051 offenses were submitted to the Public Prosecution Service to which the statutory amendment is applied. 374 offenses have been identified of which the initial limitation period - without the legislative amendment - would have expired on the date of entry into the Public Prosecution Service. However, 174 offenses are dropped, in the sense that we have established or reasoned that these offenses would not have been time-barred under the old regulation either. In addition, ten offenses were filed administratively because the offense was booked twice. This leaves 190 offenses that could possibly have expired without the amendment of the law. We are not writing presumably because it is very likely that some of these 190 facts would be dropped if we had access to all the relevant information. We were able to determine for twenty offenses that the offense would have been time-barred without the 2013 amendment.

The 190 offenses that might have been barred without the 2013 amendment have been submitted to the Public Prosecution Service in a period spanning six years and nine months. On an annual basis, this therefore concerns a maximum of 28 facts that may not be time-barred due to the amendment of the law in 2013.

The criminal offenses

The table below shows which criminal offenses are involved. The same three-way division was used: potential (purely on the basis of the committing and submitting date), possible (after correction, as far as possible) and confirmed (on the basis of the published judgment). In addition to sexual offenses, this mainly concerns human trafficking, deliberate deprivation of liberty, aggravated assault, robberies (theft with violence / extortion) and habitual money laundering.

The twenty determined offenses have been submitted to the court and the judgment has been published on www.rechtspraak.nl. Seven of these offenses would have involved a partial limitation without the amendment of the law. The charge was not committed at a specific time, but several times or continuously in a specific period. This applies to all four money laundering offenses, two rape offenses and one assault offense.

Overview of submitted offenses that potentially, possibly and confirmed would be time-barred without the 2013 amendment (01-04-2013 to 31-12-2019)

Article	Description	Potentially time-barred	Possibly time-barred	Confirmed time-barred
Limitation period extended from twelve to twenty years				
article 207	False statement	1	1	
article 209	Counterfeiting	1	1	
article 273f	Human trafficking	7	7	
article 279	Withdraw parental authority	1		
article 282	Deliberate deprivation of liberty	5	3	
article 291	Infanticide by mother	2		
article 302	Severe assault	19	7	5
article 312	Theft with violence	2	1	
article 317	Extortion	4	2	1
article 420ter	Money laundering as a habit / profession	49	45	4
Subtotal		*91*	*67*	*10*
Limitation abolished				
article 157	Arson	2		
article 242	Rape	61	47	6
article 244	Intercourse 12-miners	31	27	
article 245	Intercourse person 12-16	136	22	4
article 282	Deprivation of liberty (death)	1		
article 287	Manslaughter	5		
Subtotal		*236*	*96*	*10*
Limitation period extended (adult victim) / abolished (child victim)				
article 243	Community incapacitated	6	3	
article 246	Sexual indecent assault	41	24	
Subtotal		*47*	*27*	
Total		**374**	**190**	**20**

Reasons for late submission

Three reasons have been found why the offenses, which (possibly) would have been time-barred without the 2013 amendment, are submitted to the Public Prosecution so many years after they have been committed:

1. The victim reports a crime after many years. This is especially true with the sexual abuse of minors, but we also find this with assault of minors.

2. The suspect comes into the picture after many years. This applies to sexual and violent crimes where there is a DNA match many years later. Years after the crime has been committed, the profile of the suspect is included in the DNA database and first then is there a match with the track profile found on the PD and / or on the body and / or the victim's clothing.
3. Investigations are carried out far back in time. This applies to habitual money laundering. The police or the FIOD detect money laundering and go back in time as far as possible; to the point at which money laundering has started. The limitation without the 2013 amendment is then partial (for part of the period).

The settlement by the Public Prosecution Service

The settlement of the Public Prosecution Service has been documented for 190 possibly time-barred offenses. The accused has been summoned for 104 offenses, 7 offenses have not yet been settled and 79 offenses have been dismissed by the public prosecutor. There can be various reasons for dismissal of an offense. Only 3 of the 79 dismissals involved a policy dismissal. Two money laundering offenses were settled with a policy dismissal as well as an offense concerning intercourse with a person under the age of twelve. The other 76 dismissals are technical dismissals. This mainly concerns insufficient evidence. However, twelve offenses have also been settled with a technical dismissal because the Public Prosecution Service is inadmissible. This may indicate that the offense was already time-barred at the time of submission.

Judicial judgment

About half of the offenses in which the public prosecutor has decided to summon the suspect has not yet been brought to court or the results thereof have not yet been processed in the database made available to us. The judgment of the judge has been documented at the level of the charged act (not to the level of the suspect). Of the 104 offenses in which the public prosecutor decided to summon, 55 have already been to court. The court found the accused guilty for 38 of these offenses, 16 offenses are acquittal and the prosecution of 1 offense has been declared inadmissible.

Overview

The overview below summarizes the most important results of the study. A distinction has been made between the 20 offences that have been confirmed to be time-barred without the 2013 amendment and the 170 offences for which this may be the case.

Number of (possibly) time-barred offenses without the 2013 amendment and the further settlement of these offenses by the Public Prosecution Service and the court

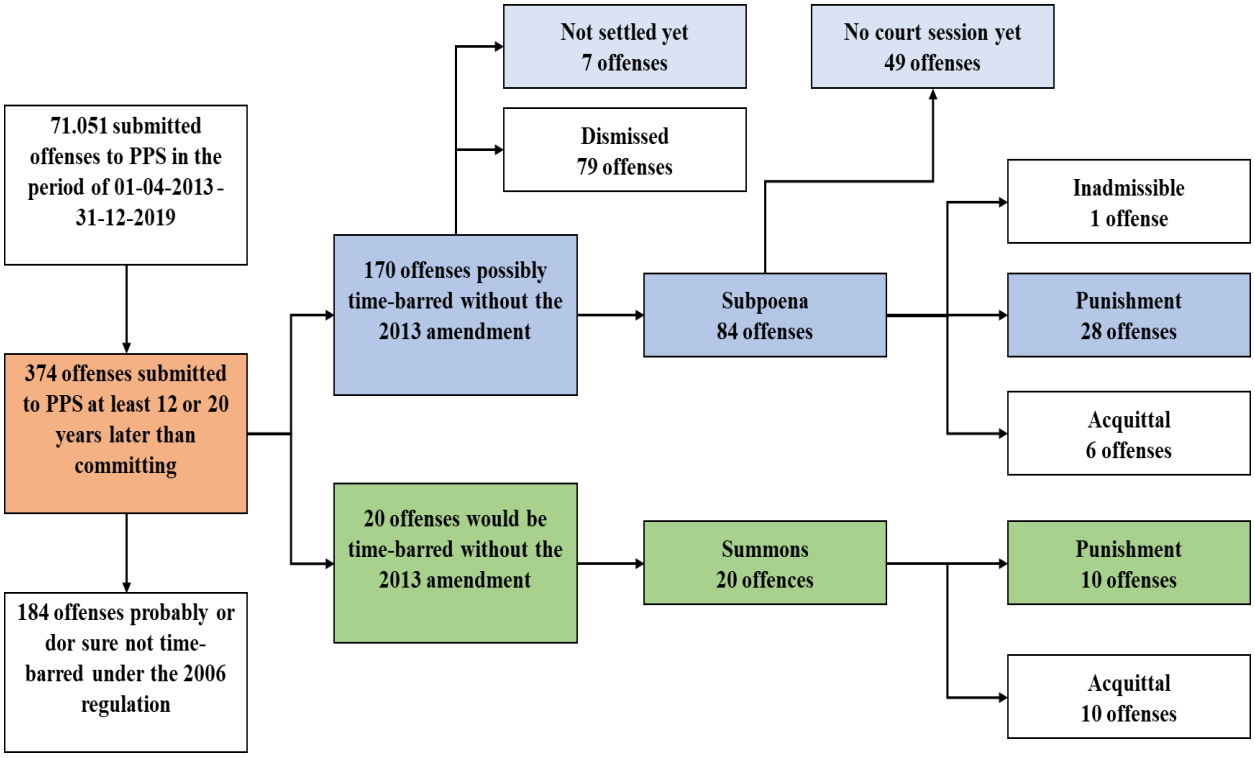

Bijlage 1 Begeleidingscommissie

Voorzitter

Prof. Dr. Mr. K.K. (Kai) Lindenberg	Rijksuniversiteit Groningen Faculteit der Rechtsgeleerdheid

Leden

Mr. W.M. (Willemien) de Jongste	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Prof. Mr. S. (Sanne) Struijk	Erasmus Universiteit Rotterdam School of Law
Mr. R.L. (Ronald) Timmermans	Ministerie van Justitie en Veiligheid Directie Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding
Dr. Mr. S.G.C. (Sigrid) van Wingerden	Universiteit Leiden Faculteit der Rechtsgeleerdheid

Bijlage 2 Verjaring opgeheven

Artikel	Strafmaat	Omschrijving
SR art 98a lid 1	15	doorgeven staatsgeheim aan buitenland
SR art 99	15	nadelige onderhandeling
SR art 101	15	vreemde krijgsdienst
SR art 105 lid 1	12	bedrog levering militair materiaal
SR art 105 lid 2	12	bedrog levering militair materiaal
SR art 108 lid 1	15	aanslag leden Koninklijk huis
SR art 115 lid 1	15	aanslag bevriend staatshoofd
SR art 117 lid 1	12	aanslag internat. beschermd persoon
SR art 140a lid 1	15	deelneming aan terroristische organisatie
SR art 141 lid 2 ahf/sub 3	12	openlijke geweldpleging dodelijk gevolg
SR art 157 ahf/sub 1	12	brandstichting, etc.
SR art 157 ahf/sub 2	15	brandstichting, etc.
SR art 161 ahf/sub 3	15	opzettelijke vernieling waterkering etc
SR art 161bis ahf/sub 4	15	vernieling elektriciteitsnetwerk dodelijk gevolg
SR art 161qua ahf/sub 1	15	blootstelling aan ioniserende stralen
SR art 161sexie lid 1 ahf/sub 3	15	opzettelijke vernieling telecom etc
SR art 161sexie lid 1 ahf/sub 4	15	vernieling geautomatiseerd werk dodelijk gevolg
SR art 162 ahf/sub 2	15	vernieling verkeerswerk dodelijk gevolg
SR art 162a ahf/sub 2°	15	vernieling luchtvaartuig dodelijk gevolg
SR art 164 lid 1	15	gevaarzetting treinverkeer
SR art 166 ahf/sub 1	12	vernieling veiligheidstekens
SR art 166 ahf/sub 2	15	vernieling veiligheidstekens
SR art 168 ahf/sub 1	15	vernieling (lucht)vaartuig met levensgevaar
SR art 170 ahf/sub 1	12	vernieling gebouw
SR art 170 ahf/sub 2	15	vernieling gebouw
SR art 172 lid 1 ahf/sub 1	12	vergiftiging drinkwater
SR art 172 lid 1 ahf/sub 2	15	vergiftiging drinkwater
SR art 173a ahf/sub 1	12	verontreiniging bodem
SR art 173a ahf/sub 2	15	verontreiniging bodem
SR art 174 lid 1	15	verkoop schadelijke waren
SR art 178 lid 2	12	omkoping
SR art 181 ahf/sub 3	12	ambtsdwang dodelijk gevolg
SR art 182 lid 2 ahf/sub 2	12	medeplegen ambtsdwang
SR art 182 lid 2 ahf/sub 3	15	medeplegen ambtsdwang
SR art 197a lid 5	12	gekwalificeerde mensensmokkel
SR art 197a lid 6	15	gekwalificeerde mensensmokkel
SR art 240b lid 2; SO<18 jr	8	beroep maken van kinderpornografie
SR art 242	12	verkrachting
SR art 243	8	gemeenschap wilsonbekwame (jeugdige)

SR art 244	12	gemeenschap 12-minner
SR art 245	8	gemeenschap persoon 12-16
SR art 246	8	aanranding eerbaarheid (jeugdige)
SR art 248 lid 3	15	gekwalificeerde zedenmisdrijven
SR art 248 lid 4	18	gekwalificeerde zedenmisdrijven
SR art 273f lid 1	12	gekwalificeerde mensenhandel
SR art 273f lid 2	12	uitbuiting
SR art 273f lid 3	15	gekwalificeerde mensenhandel
SR art 273f lid 4	18	gekwalificeerde mensenhandel
SR art 273f lid 5	30	gekwalificeerde mensenhandel
SR art 274	12	slavenhandel
SR art 275 lid 1	12	schipper slavenhandel
SR art 275 lid 2	15	schipper slavenhandel
SR art 278	12	mensenroof
SR art 282 lid 3	12	vrijheidsberoving dodelijk gevolg
SR art 282a lid 1	15	gijzeling
SR art 287	15	doodslag
SR art 293 lid 1	12	levensbeëindiging op verzoek
SR art 296 lid 3	12	abortus zonder toestemming vrouw
SR art 296 lid 4	15	abortus zonder toestemming vrouw
SR art 303 lid 1	12	zware mishandeling voorbedachten rade
SR art 303 lid 2	15	zware mishandeling voorbedachten rade
SR art 312 lid 2	12	gekwalificeerde diefstal
SR art 312 lid 3	15	gekwalificeerde diefstal
SR art 364 lid 3	12	aannemen steekpenningen door rechter
SR art 364 lid 4	12	aannemen steekpenningen door rechter
SR art 381 lid 1 ahf/sub 1	12	zeeroof, schipper
SR art 382	15	zeeroof dodelijk gevolg
SR art 383	12	uitrusten (lucht)vaartuig voor geweldpleging
SR art 385 ahf/sub 1	12	overgeven vaartuig aan zeerovers
SR art 385a lid 1	12	vliegtuigkaping
SR art 385a lid 2	15	vliegtuigkaping
SR art 385a lid 4	12	vliegtuigkaping
SR art 385b lid 1 ahf/sub 2°	12	geweld tegen iemand in luchtvaartuig
SR art 385b lid 1 ahf/sub 3°	15	geweld tegen iemand in luchtvaartuig
SR art 385d ahf/sub 2°	12	geweldpleging in luchthaven
SR art 385d ahf/sub 3°	15	geweldpleging in luchthaven
SR art 395 lid 2 ahf/sub 3	12	insubordinatie dodelijk gevolg
SR art 396 lid 2 ahf/sub 2	12	gekwalificeerde muiterij
SR art 396 lid 2 ahf/sub 3	15	gekwalificeerde muiterij
WMS art 104 lid 1	20	Onttrekken dienstverplichtingen
WMS art 141	20	artikelen 300-303 Sr gepleegd door militair
OW art 10 lid 5	12	Overtreding OW art 2 onder A

Bijlage 3 Verjaring verlengd (twaalf naar twintig jaar)

Artikel	Strafmaat	Omschrijving
SR art 96 lid 1	10	samenspanning misdrijven tegen de veiligheid van de staat
SR art 96 lid 2	10	samenspanning misdrijven tegen de veiligheid van de staat
SR art 97 lid 2	10	voorbereiding contacten buitenlandse mogendheid
SR art 97b	10	stoffelijke steun voor omwenteling
SR art 100	10	in gevaar brengen neutraliteit en staatsveiligheid
SR art 103	10	samenspanning tot hulpverlening aan vijand
SR art 114b lid 1	10	samenspanning aanslag leden Koninklijk Huis met terr. oogmerk
SR art 117b	8	geweld tegen goederen internationaal beschermd persoon
SR art 120b lid 1	10	samenspanning aanslag tegen bevriend staatshoofd
SR art 121a	9	geweld tegen een vergadering Staten-Generaal
SR art 122 lid 1	10	samenspanning tot geweld tegen Staten-Generaal
SR art 123	9	geweld tegen een vergadering Provinciale Staten
SR art 124	9	geweld tegen een vergadering Gemeente
SR art 134a	8	hulp bij terroristisch misdrijf
SR art 141 lid 2 ahf/sub 2	9	openlijk geweld
SR art 161 ahf/sub 2	9	opzettelijke vernieling waterkering etc
SR art 161bis ahf/sub 3	9	opzettelijke vernieling electriciteitsnet etc
SR art 162 ahf/sub 1	9	opzettelijke vernieling werk voor openbaar vervoer etc
SR art 162a ahf/sub 1°	9	opzettelijke vernieling luchtvaartuig etc
SR art 176b lid 1	10	met terroristisch oogmerk
SR art 197a lid 3	8	mensensmokkel gerelateerd aan beroep
SR art 197a lid 4	10	gewoonte maken van mensensmokkel
SR art 207 lid 2	9	valse verklaring
SR art 207a lid 2	9	valse verklaring
SR art 208	9	valsmunterij
SR art 209	9	valsmunterij
SR art 243	8	gemeenschap wilsonbekwame (slachtoffer meerderjarig)
SR art 246	8	aanranding eerbaarheid (slachtoffer meerderjarig)
SR art 252 lid 3	9	verstrekken van alcohol aan kwetsbaren met dood als gevolg
SR art 257 lid 2	9	gebrek aan zorg met dood als gevolg
SR art 273f lid 1 ahf/sub 1°	8	mensenhandel
SR art 273f lid 1 ahf/sub 2°	8	mensenhandel
SR art 273f lid 1 ahf/sub 3°	8	mensenhandel
SR art 273f lid 1 ahf/sub 4°	8	mensenhandel
SR art 273f lid 1 ahf/sub 5°	8	mensenhandel
SR art 273f lid 1 ahf/sub 6°	8	mensenhandel
SR art 273f lid 1 ahf/sub 7°	8	mensenhandel

SR art 273f lid 1 ahf/sub 8°	8	mensenhandel
SR art 273f lid 1 ahf/sub 9°	8	mensenhandel
SR art 276	9	werken voor slavenhandel
SR art 277	8	verhuring van slavenschip
SR art 279 lid 2	9	met geweld onttrekken aan ouderlijk gezag
SR art 281 lid 1 ahf/sub 2	9	kidnapping jonge vrouw
SR art 282 lid 1	8	opzettelijke vrijheidsberoving
SR art 282 lid 2	9	opzettelijke vrijheidsberoving
SR art 282c lid 1	10	samenspanning wederr. vrijheidsberoving met terr. oogmerk
SR art 285 lid 4	8	voorbereiden terroristisch misdrijf
SR art 289a lid 1	10	samenspanning tot moord met terroristisch oogmerk
SR art 291	9	kindermoord door moeder
SR art 301 lid 3	9	mishandeling met voorbedachte rade
SR art 302 lid 1	8	zware mishandeling
SR art 302 lid 2	10	zware mishandeling de dood ten gevolge hebbend
SR art 304b lid 1	10	samenspanning mishandeling met voorbed. raad met terr. oog-merk
SR art 311 lid 2	9	diefstal in vereniging of dmv braak etc
SR art 312 lid 1	9	diefstal met geweld
SR art 317 lid 1	9	afpersing
SR art 317 lid 2	9	afpersing
SR art 358 lid 2	9	gewapende verhindering door ambtenaar
SR art 363 lid 3	8	omkoping minister etc
SR art 364 lid 1	9	corruptie rechter
SR art 364 lid 2	9	corruptie rechter
SR art 381 lid 1 ahf/sub 2	9	zeeroof
SR art 384	8	verhuur luchtvaartuig voor geweldpleging
SR art 385 ahf/sub 2	9	uitlevering aan zeerovers
SR art 385b lid 1 ahf/sub 1°	9	geweld tegen iemand in luchtvaartuig
SR art 385d ahf/sub 1°	9	geweldpleging in luchthaven
SR art 415b lid 1	10	samenspanning lucht-/scheepvaartmisdrijven met terr. oogmerk
SR art 420ter	8	witwassen als gewoonte/beroep
SR art 421	8	financieren terrorisme
WMS art 155	9	diefstal door militair
OW art 10 lid 4	8	overtreding OW art 2 onder B of D